

Maaparandusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Eelnõukohase seadusega muudetakse maaparandusseadust (edaspidi ka *MaaParS*), keskkonnaseadustiku üldosa seadust (edaspidi ka *KeÜS*), veeseadust ja riigilõivuseadust.

Maaparandusseaduse muudatused tulenevad seaduse rakendamisel ilmnunud probleemidest. Seaduses kasutatavate terminite ebaühtlane tõlgendamine on tekitanud praktikas segadust ja õiguslikku ebakindlust. Samuti on mitmed planeerimis- ja kooskõlastusmehhanismid kaotanud oma algse eesmärgi ennetada maaparandussüsteeme kahjustavat tegevust. Loa- ja ehitusmenetlused on sageli ebaproportsionaalselt keerukad ja ajamahukad ka olukordades, kus avalikke ega kolmandate isikute huve ei kahjustata. Lisaks on väikesüsteemidega seotud regulatsioonid põhjustanud tarbetut halduskoormust. Keerukad menetlused ja ebavajalikud nõuded raskendavad ka maaparandusühistute tegevust. Maaparandushoiukava ei täida oma eesmärki maaparandushoiu planeerimisel.

Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse muudatus on tingitud probleemist, kus kallasraja tõkestamiseks tuleb nõusolek taotleda sõltuvalt olukorrast, kas Maa- ja Ruumiametilt (edaspidi *MaRu*) või kohaliku omavalitsuse üksuselt. Nõusoleku taotlejale on ebaselge, kellelt tuleb nõusolek taotleda. Kavandatava muudatuse kohaselt annab kallasraja tõkestamiseks nõusoleku kohaliku omavalitsuse üksus.

Veeseaduse muutmise vajadus tuleneb sellest, et eelnõukohase seadusega loobutakse maaparandushoiukavade koostamisest. Veeseadusest jäetakse välja viide maaparandushoiukavale. Samuti täpsustatakse veeseaduse sõnastust maaparandussüsteemi ehitamist puudutavas osas.

Riigilõivuseaduse muutmise vajadus tuleneb sellest, et eelnõukohase seadusega loobume ehitusloa taotlusest.

Eelnõu üldisem eesmärk on tagada maaparandusseaduse rakendamisel suurem õigusselgus ning lihtsustada ehitustegevusega seotud menetlusi, vähendades isikute halduskoormust ja riigiasutuste, eelkõige MaRu, töökoormust. Samuti on eesmärk tagada keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamisel õigusselgus kallasraja tõkestamiseks nõusoleku taotlemisel.

Eelnõukohane seadus sisaldab suuremas osas muudatusi, mille tulemusena haldus- või töökoormus väheneb.

Maaparandusseaduses kavandatud muudatused on suunatud õigusselguse suurendamisele ning maaparandussüsteemide toimimisega seotud vastutuse selgitamisele. Selleks täpsustatakse maaparandushoiu korraldust, isikute kohustusi ning maaparandusseaduses kasutatavaid termineid, et tagada õiguse ühtlasem kohaldamine.

Samuti nähakse ette muudatused haldus- ja töökoormuse vähendamiseks. Selleks loobutakse ebavajalikuks osutunud maaparandushoiukavast ja teatud kooskõlastuskohustustest,

asendatakse senised loamenetlused teatise põhiste menetlustega, lihtsustatakse ehitamise ja kasutamise nõudeid. Ühtlasi muudetakse maaparandusühistu asutamise, lõpetamise ja tegevusega seotud nõuded proportsionaalsemaks.

Kavandatud muudatuste tulemusena suureneb õigusselgus ning paraneb menetluste kiirus ja lihtsus. Muudatused mõjutavad eeskätt maaomanikke, ettevõtjaid ja maaparandusühistuid, kelle halduskoormus väheneb lubade ja kooskõlastuste taotlemise vajaduse ning esitatavate dokumentide mahu vähenemise tõttu. Muudatuste tulemusel halduskoormus tervikuna väheneb, kuna ehitusõiguse saamise menetlused muutuvad lihtsamaks ja on tegevuse mõjuga proportsionaalsemad. Muudatuste tulemusel halduskoormus tervikuna väheneb. Kuigi mõnel juhul lisanduvad uued kohustused, vähenevad lubade, kooskõlastuste ja dokumentide esitamisega seotud nõuded suuremas ulatuses ning seega on halduskoormuse tasakaalustamise reeglina arvestatud.

Loamenetluste osaline asendamine teatise põhiste menetlustega ning kohustuste kaotamine kiirendab asjaajamist ja vähendab ka avaliku sektori asutuste töökoormust.

1.2 Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduskeskkonnapoliitika osakonna nõunik Merly Kiisler (5886 3904, merly.kiisler@agri.ee) ja sama osakonna valdkonna juht Reena Osolin (5696 1361, reena.osolin@agri.ee). Eelnõu koostamisele aitasid kaasa Tiiu Valdmaa, Tiina Tubli, Taimo Aren ja Enn Selgis MaRu-st. Juriidilise ekspertiisi on eelnõule teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Ketlyn Roze (5647 9235, ketlyn.roze@agri.ee). Keeleliselt on eelnõu toimetanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (5698 3427, leeni.kohal@agri.ee).

1.3 Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga.

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

Eelnõu on seotud Eesti Reformierakonna ja Erakonna Eesti 200 valitsusliidu 24. mai 2025. a aluslepingu punktiga 224: „Ettevõtluse kasvuks vähendame halduskoormust ning lihtsustame teenuseid ja regulatsioone“¹.

Eelnõu panustab tegevuspõhise riigieelarve programmi „Biomajanduse programm 2026–2029“ tegevusse 5.3. „Põllumajandusmaa ja maaparanduse poliitika kujundamine“² ning arengukava „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ tegevussuuna 4 „Kvaliteetsed sisendid põllumajanduses“³ eesmärgi täitmisesse.

Eelnõukohase seadusega muudetakse järgmisi seaduste redaktsioone:

- 1) maaparandusseadus (RT I, 31.12.2025, 5);
- 2) keskkonnaseadustiku üldosa seadus (RT I, 12.05.2026, 10);
- 3) veeseadus (RT I, 08.07.2025, 70);
- 4) riigilõivuseadus (RT I, 09.04.2026, 3)

¹ <https://valitsus.ee/valitsuse-eesmargid-ja-tegevused/valitsemise-alused/koalitsioonilepe-2025-2027>

² <https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2026-01/programm-2026-2029-biomajandus.pdf>

³ <https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2021-09/poka-2030-taistekst.pdf>

Seaduse vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

2. Seaduse eesmärk

Eelnõus sätestatud muudatused tehakse eelkõige eesmärgiga:

- 1) parandada maaparandushoiu korraldamist;
- 2) vähendada riigiasutuste töökoormust ja tõhustada asjaajamist;
- 3) vähendada isikute halduskoormust.

Seaduseelnõu algatamise vajadus tuleneb kehtiva maaparandusseaduse rakendamisel ilmnunud probleemidest, mis on seotud menetluste keerukuse ja ajamahukusega, ebaoproportsionaalse halduskoormusega kui ka avaliku sektori töökoormusega.

Eelnõule eelnes maaparandusseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse⁴ (edaspidi *VTK*) koostamine. *VTK*-s kaardistati kehtiva maaparandusseaduse probleemid ja pakuti välja võimalikud lahendusvariandid ning see esitati 12. juulil 2022. aastal kooskõlastamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Justiitsministeeriumile, Rahandusministeeriumile ja Keskkonnaministeeriumile.

Justiitsministeerium (praegune Justiits- ja Digiministeerium) ning Keskkonnaministeerium (praegune Kliimaministeerium) kooskõlastasid *VTK* märkustega. Kuna Haridus- ja Teadusministeerium Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtaja jooksul *VTK*-d ei kooskõlastanud ega jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loeti see Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt kooskõlastatuks.

Arvamuse esitasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, MTÜ Eesti Turbaliit, MTÜ Eesti Erametsaliit, Eesti Maaparandajate Selts, MTÜ Eesti Veeinseneride Liit, Eesti Keskkonnaühenduste Koda.

Eelnõu koostamisel töötati *VTK* kooskõlastamisel esitatud ettepanekud läbi ning võeti asjakohased ettepanekud arvesse.

2.1 Eelnõukohase seadusega tehtavad *VTK*-st tulenevad muudatused

2.1.1 Maaparandusühistute asutamise regulatsiooni lihtsustamine (*VTK*-s p 9.2)

Muudatuse eesmärk on lihtsustada isikutel, kes omavad rohkem kuivendatud maad, ühistu asutamist juba esimesel asutamiskoosolekul. Maaparandusühistut ei õnnestu tavaliselt asutamiskoosolekul asutada ja see asutatakse korduvasutamiskoosolekul. Enamasti on ühistu asutamisest huvitatud suuremad tootjad, kellele kuulub ka suur osa maaparandussüsteemist või ühiseesvoolust ja seetõttu õnnestubki ühistu asutamine üldjuhul alles kolmandal ehk korduvasutamiskoosolekul. Eelnõukohase seadusega muudetakse kehtivat regulatsiooni selliselt, et asutamiskoosolekule kohaldatakse kehtiva regulatsiooni korduvasutamiskoosoleku asutamise tingimusi. Muudatus on vajalik, et maaparandusühistu asutamise, lõpetamise ja tema tegevusega seotud nõuded muutuksid proportsionaalsemaks.

⁴ <https://eelroud.valitsus.ee/main/mount/docList/05bdd9f8-766d-4cdf-bfb8-e1d07b3869fa>

2.1.2 Maaparandussüsteemi lisavee juhtimise regulatsiooni täpsustamine (VTK-s p 9.4)

Muudatuse eesmärk on täpsustada, keda saab käsitleda lisavett juhtiva isikuna ja millised on lisavee juhtija kohustused eesvoolu korrashoiu tagamisel. MaaParS-i rakendamisel on tekitanud probleeme ja mitmeti mõistmist väljaspool maaparandussüsteemi koondunud vee (edaspidi ka *lisavesi*) maaparandussüsteemi rajatisse juhtimist puudutav regulatsioon. Eelnõukohase seadusega määratletakse lisavett juhtiv isik, kelleks on MaaParS-i tähenduses avatud eesvoolu või kuivenduskraavi lisavett juhtiva rajatise omanik. Muudatus on vajalik parema õigusselguse tagamiseks selles, kes on lisavee juhtija ja millised on tema kohustused lisavee juhtimise korral.

2.1.3 Maaparandussüsteemi maa-alal kavandatavate tegevuste MaRu-ga (endine PTA) kooskõlastamise optimeerimine (VTK-s p 9.5)

Muudatuse eesmärk on vähendada nende kavandatavate tegevuste kooskõlastusi, mis maaparandussüsteemi otseselt ei saa mõjutada. Eelnõukohase seadusega loobutakse maakorraldustoimingute, maa sihtotstarbe muutmise ja kinnisasja kasutusotstarbe muutmise kooskõlastamisest, mis on kaotanud oma algse eesmärgi ennetada maaparandussüsteeme kahjustavat tegevust.

2.1.4 Maaparandussüsteemi ehitusloa menetlustähtaaja pikendamine (VTK-s p 9.8)

Muudatuse eesmärk on võimaldada MaRu-l anda ehitusluba tähtaegselt ja kaasata maaparandussüsteemi ehitusloa menetlusse kõik asjasesse puutuvad isikud. Maaparandussüsteemi ehitusloa menetlustähtaeg oli 30 päeva. Metsakuivenduse ehitusprojektidega hõlmatav maa-ala ulatub sadadesse hektaritesse. Projekti vastavuse kontrollimine ning kõikide osapoolte kaasamine on ajamahukas. Isikute arv ulatub kümnetest sadadeni, kusjuures kõikidel maaomanikel ei ole elektronposti aadressi rahvastikuregistris märgitud. Eeltoodust tulenevalt on vajadus tähtaega muuta. Eelnõukohase seadusega sätestatakse ehitusloa andmise või selle andmisest keeldumise tähtjaks kuni 60 päeva.

2.1.5 Maaparanduse väikesüsteemi ehituskava plaanile kantavate andmete lihtsustamine (VTK-s p 9.9)

Muudatuse eesmärk on vähendada väikesüsteemi ehituskava plaanil andmeid, mis on ehitusloa menetlemiseks ebavajalikud. Eelnõukohase seadusega loobutakse seetõttu nõudest kanda väikesüsteemi ehituskava plaanile andmed kavandatava väikesüsteemi suubumiskohas suubla põhja kõrgusarvu kohta. Muudatus on vajalik isikute halduskoormuse vähendamiseks.

2.1.6 Maaparanduse väikesüsteemi kasutusloa taotlemisel esitatavate dokumentide arvu vähendamine (VTK-s p 9.11)

Muudatuse eesmärk on vähendada väikesüsteemi kasutusteatises (kehtiva maaparandusseaduse kohaselt kasutusloa taotluses) selliseid dokumente ja nendes sisalduvad andmed, mis ei ole otseselt vajalikud. Eelnõukohase seadusega loobutakse nõudest esitada väikesüsteemi kasutusteatisega (kehtiva maaparandusseaduse kohaselt kasutusloa taotlusega) andmeid kaetud tööde ja ehitusmaterjalide kohta. Muudatus on vajalik isikute halduskoormuse vähendamiseks.

2.1.7 Maaparandussüsteemide registri põhimääruse kehtestamise pädevuse andmine valdkonna eest vastutavale ministrile (VTK-s p 9.13)

Muudatuse eesmärk on lihtsustada maaparandussüsteemide registri põhimääruses andmete loetelude muutmist. Vajadus on andmete loetelusid kiiremini muuta ja ka arendusi kiiremini kasutusele võtta. Eelnõukohase seadusega antakse maaparandussüsteemide registri põhimääruse kehtestamise volitusnorm Vabariigi Valitsuse asemel valdkonna eest vastutavale ministrile.

2.1.8 Maaparandushoiu nõuete täpsustamine (VTK-s p 9.14)

Muudatuse eesmärk on täpsustada maaparandushoiu nõudeid. Vajadus selleks tuleneb ekslikust arusaamast, et üksnes maaparandushoiutöid tehes saab maaomanik maaparandussüsteemis veevoolu takistada või kahjustada selle toimimist. Eelnõukohase seadusega sätestatakse, et ka maaparandushoidu tegemata jättes ei tohi takistada maaparandussüsteemi toimimist ning täpsustatakse, et maaparandushoiu kohustus lasub lisaks maaomanikule ka maaparandusühistule tegevuskavas määratletud ulatuses.

2.1.9 Riigi poolt korras hoitavatel ühiseesvooludel uuendustööde korraldamine (VTK-s p 9.15)

Muudatuse eesmärk on lihtsustada riigi poolt korras hoitavatel ühiseesvooludel uuendustööde korraldamist selliselt, et MaRu-l ei ole alati vaja riigi poolt korras hoitava ühiseesvoolu uuendamiseks tellida uuendusprojekti. Muudatus on vajalik, et MaRu-l oleks võimalik säästa nii projekteerimise hankeks kuluvat aega kui ka rahalisi vahendeid.

2.1.10 Maaharimine avatud eesvoolu kaitsevööndis (VTK-s p 9.16)

Muudatuse eesmärk on loobuda dubleerivast nõudest, mille kohaselt avatud eesvoolu kaitsevööndis ei tohi harida maad lähemal kui üks meeter eesvoolu perva. Sisult sarnane nõue on sätestatud veeseaduses. Eelnõukohase seadusega tunnistatakse see nõue maaparandusseaduses kehtetuks. Nõude dubleerimine ei ole kooskõlas õigusloome hea tavaga. Kattuvad nõuded võivad tekitada sihtgrupile segadust. Seetõttu on vajadus maaparandusseadusest see nõue välja jätta.

2.1.11 Riigi poolt korras hoitava ühiseesvoolu kaitsevööndis koprajahi või kopra väljapüügi lepingu nõudest loobumine (VTK-s p 9.17)

Arvestades 08.06.2025 jõustunud jahiseaduse (edaspidi *JahiS*) muudatust⁵, mille kohaselt korraldab Keskkonnaamet jahipidamist uluki tekitatud kahju vältimiseks, loobutakse koprajahi korraldamise dubleerivast kohustusest maaparandusseaduses. Puudub vajadus seda maaparandusseadusega täiendavalt reguleerida.

2.1.12 Maaparandussüsteemi kasutusotstarbe lõppenuks lugemise algatamise õiguse täpsustamine (VTK-s p 9.18)

Muudatuse eesmärk on täpsustada, et kui maaparandussüsteemi omanik taotleb maaparandussüsteemi kasutusotstarbe lõppenuks lugemist, siis ta esitab MaRu-le kasutusotstarbe lõppenuks lugemise taotluse. Alati ei pea kasutusotstarbe lõppenuks lugemist taotlema maaomanik. Ka MaRu-l on võimalik MaaParS-i § 54 lõike 1 alusel õigus algatada maaparandussüsteemi kasutusotstarbe lõppenuks lugemise menetlus. Kuna praktikas on maaparandusseadust tõlgendades tekkinud arusaam, et MaRu saab maaparandussüsteemi kasutusotstarbe lõppenuks lugemist algatada üksnes avaliku huvi esinemise korral, on õigusselguse tagamiseks vajalik täpsustada ka MaaParS-i § 54. See tähendab, et MaRu saab olukordades, kus ta on tuvastanud, et maaparandussüsteem on iganenud või lagununud või muul põhjusel kaotanud osa oma toimimisvõimest, algatada maaparandussüsteemi kasutusotstarbe muutmise menetluse ka siis, kui avalik huvi puudub ja maaparandussüsteemi omanik ei ole vastavat taotlust esitanud. Samuti on jäetud MaRu hinnata, millised kontrolltoiminguid ta teeb kasutusotstarbe lõppenuks tegemise otsustamisel. Alati ei ole vajalik kohapealne kontroll.

2.1.13 Maaparandushoiukavade koostamisest loobumine (VTK-s p 9.19)

Vesikonna maaparandushoiukava on mahukas dokument, mis ei ole pikaajalise planeerimisdokumendina täitnud oma eesmärki. Maaparandushoiutöid ei ole võimalik

⁵ Jahiseadus [RT I, 29.05.2025, 1](#) § 23 lõige 4 punkt 3

pikaaegselt planeerida. Eelnõukohase seadusega loobutakse eeltoodust tulenevalt maaparandushoiukavade koostamisest.

2.1.14 Kallasraja tõkestamiseks nõusoleku andmine (VTK-s p 9.21)

Muudatuse eesmärk on luua õigusselgus, kes annab kalda omanikule või valdajale nõusoleku kallasraja tõkestamiseks. Kehtiva KeÜS kohaselt saavad kalda omanikule või valdajale anda kallasraja tõkestamiseks nõusoleku nii kohaliku omavalitsuse üksus kui ka MaRu. MaRu-l puudub nõusoleku andmiseks vajadus. Eelnõukohase seadusega muudetakse eeltoodust tulenevalt KeÜS-i selliselt, et kallasraja tõkestamiseks annab nõusoleku üksnes kohaliku omavalitsuse üksus.

2.2 Eelnõu koostamisel lisandunud muudatused

2.2.1 Keskkonna kaitseks meetme rakendamise vajaduse määramine ja projekteerimise eesmärgi kirjelduse kohustuse sätestamine maaparandussüsteemi projekteerimistingimustega

Muudatuste eesmärk on kaitsta looduskeskkonda ja lihtsustada asjaajamist. Maaparandussüsteemi projekteerimistingimustega keskkonna kaitseks meetme rakendamise vajaduse määramisel tagatakse, et ehitusprojekt sisaldab keskkonnameedet, mis omakorda aitab kaitsta looduskeskkonda maaparandussüsteemi ehitamisega kaasneva mõju eest. Projekteerimistingimuste taotluses aitab eesmärgi kirjeldus tõhustada asjaajamist. Eesmärgi kirjelduseta on MaRu ametnikul keeruline projekteerimistingimuste andmise üle otsustada, mistõttu on sellisel juhul järgnenud MaRu ametniku ja taotleja vaheline suhtlus, kus selgitatakse välja projekteerimistingimuste taotlemise eesmärk.

2.2.2 Maaparandussüsteemi ehitusloa taotluse asendamine ehitusteatisega ja kasutusloa taotluse asendamine kasutusteatisega

Muudatuse eesmärk on vähendada isikute halduskoormust ja riigiasutuste töökoormust ning tõhustada asjaajamist. Muudatuse vajaduse on tinginud liigne ja ebamõistlik bürokraatia ehitus- ja kasutuslubade taotlemisel ning liigne töökoormus nende menetlemisel. Ehitusluba asendatakse ehitamisest teavitamisega ning kasutusluba kasutamisest teavitamisega. Teatud juhtudel läheb teavitamine siiski üle loamenetluseks. Menetlus on kiirem ja seetõttu väiksema halduskoormusega isikutele ning vähendab ka MaRu töökoormust, sest loa andmine ei ole alati vajalik.

2.2.3 Maaparandussüsteemi üksikrajatise ja väikesüsteemi, millele asukohast tulenevalt ei ole avalik-õiguslikke kitsendusi, ehitamiseks nõuete lihtsustamine

Muudatuse eesmärk on vähendada isikute halduskoormust ja riigiasutuste töökoormust ning tõhustada asjaajamist. Muudatus on tingitud vajadusest üksikrajatiste ja väikesüsteemide ehitamise nõudeid lihtsustada, sh vähendada esitatavate dokumentide arvu. Üksikrajatis on eraldiseisev olemasoleva maaparandussüsteemi rajatis, välja arvatud eesvool ja drenaažisüsteemi kuuluv rajatis ning polderkuivendussüsteemil asuv kaitsetamm ja pumbajaam. Selliste üksikrajatiste, mis asuvad olemasoleval maaparandussüsteemil, selle maa-alal või eesvoolul, millised ei mõjuta oluliselt maaparandussüsteemi toimimist, ehitamisega seotud nõudeid on lihtsustatud selliselt, et nende rajamise kohta tuleb esitada üksnes kasutusteatis ja ehitusdokumendid. Näiteks kuivenduskraavil paiknev truup saab mõjutada maaparandussüsteemi toimivust vaid sellest kuivenduskraavist ülesvoolu asuval maa-alal. Kui sellise truubi ehitamisel läheb midagi valesti, siis mõju teistele isikutele on suhteliselt väike.

Teatud üksikrajatiste puhul (eesvoolul paiknev truup, keskkonnakaitseks vajalik rajatis, regulaatorkaev ja maaparandussüsteemi teenindav tee) on vajalik küll ehitusteatis, kuid ehitusprojekti asemel on nõutud ehituskava, mis on sisuliselt lihtsustatud ehitusprojekt. Väikesüsteemi, millele ei ole asukohast tulenevalt seatud avalik-õiguslikke kitsendusi, ehitamisel tuleb samuti esitada üksnes kasutusteatis ja ehitusdokumendid.

2.2.4 Väikesüsteemi määratluse lihtsustamine ja väikesüsteemil maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega alustamiseks nõusoleku saamise nõude üksnes väikesüsteemi eesvoolu kaitsevööndi suhtes kehtestamine

Muudatuse eesmärk on tõhustada asjaajamist ning lihtsustada termini „väikesüsteem“ sisu. Muudatuse kohaselt määratletakse väikesüsteem üksnes selle maa-ala pindala järgi (kuni 50 hektarit). Kehtivas maaparandusseaduses tulenes väikesüsteemi määratlus selle pindala suurusest ja sellest, et see paikneb ühel kinnisasjal või ühe omaniku mitmetel kinnisasjadel. Süsteemi määratlemine ajas muutuvate parameetrite järgi ei taga isikutele piisavat selgust, millisel ajahetkel on tegemist väikesüsteemiga ja millal mitte. Omanike arvu vähenedes võib maaparandussüsteem liigituda väikesüsteemiks ja omanike arvu suurenedes vastupidi, väikesüsteem „suureks“ süsteemiks. Seetõttu ei ole ka selge, millised nõuded süsteemile kohalduvad. Seoses sellega, et väikesüsteem võib kuuluda mitmele omanikule, kavandatakse eelnõukohase seadusega eesvoolu kaitsevööndis maaparandussüsteemi mõjutavast muust tegevusest teatamise kohustus, et tagada väikesüsteemist koondatud vee äravool kõikide maaomanike maalt. Väikesüsteemi reguleerival võrgul sarnaselt kehtiva maaparandusseadusega maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega alustamiseks nõusoleku saamise nõuet ei ole.

2.2.5 Väikesüsteemile, millele asukohast tulenevalt kehtivad avalik-õiguslikud kitsendused, projekteerimistingimuste vajalikkuse sätestamine

Muudatuse eesmärk on tagada nende väärtustega, näiteks keskkond ja muinsuskaitse, arvestamine, mille kaitseks avalik-õiguslikud kitsendused on seatud. Väikesüsteemi, millele asukohast tulenevalt on seatud avalik-õiguslikud kitsendused, ehitamiseks tuleb taotleda projekteerimistingimused selleks, et oleks tagatud kavandatava tegevuse kooskõlastamine erinevate asjaomaste asutuste ja isikutega võimalikult varajases staadiumis, kus asjast huvitatud asutus või isik saab anda kooskõlastamisel tingimusi või esitada arvamust kavandatava tegevuse kohta. Sellisel juhul on tagatud juba projektlahenduses nende tingimustega arvestamine. Eeltoodust tulenevalt on vaja maaparandusseadust muuta.

2.2.6 Maaparandussüsteemi maa-alal, eesvoolu kaitsevööndis või eesvoolu kaitselõigul muu tegevuse kavandamisel varasema loamenetluse asendamine teatisega

Muudatuse eesmärk on vähendada isikute halduskoormust ja riigiasutuste töökoormust ning tõhustada asjaajamist. Muudatuse vajaduse on tinginud liigne ja ebamõistlik bürokraatia MaRu-lt muuks tegevuseks loa taotlemisel ning liigne töökoormus nende lubade menetlemisel. Muu tegevuse kooskõlastamise põhimõtteid ei muudeta, kuid kehtiva regulatsiooni muu tegevuse lubamine MaRu loa alusel asendatakse maaparandussüsteemi mõjutavast muust tegevusest teavitamise kohustusega. Sarnaselt ehitusseadustiku kohase ehitusteatise esitamisega on maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse teatise esitamisel isikul õigus teatud ooteperioodi möödumisel alustada teatises kirjeldatud maaparandussüsteemi toimimist mõjutava muu tegevusega. Kui maaparandussüsteemi mõjutav muu tegevus kahjustab maaparandussüsteemi või takistab selle toimimist ja hoiutöö tegemist, selle tegevusega seoses on vaja teha muudatusi või maaparandussüsteem rekonstrueerida või uuendada, teavitab MaRu

sellest maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse teatise esitajat.

2.2.7 Maaparandusseaduses kasutatavate terminite täpsustamine

Muudatuste eesmärk on tagada õigusselgus. Maaparandusseaduses kasutatavate terminite ebaühtlane tõlgendamine on tekitanud praktikas segadust ja õiguslikku ebakindlust, mistõttu on vajalik maaparandusseadust muuta.

2.3 Eelnõu erinevused VTK-st

2.3.1 Maaparandussüsteemide ühiseesvoolude maaparandushoius osalemise kohustus (VTK-s p 9.1)

Eelnõu koostamisel jõuti seisukohale, et VTK-s pakutud lahendus, kus ühiseesvoolu hoiukohustuse võib võtta omaalgatuslikult enda kanda mõni ettevõtja, küsides eesvoolu omanikelt selle eest tasu, ei ole vajalik. Juba täna on sellisel ettevõtjal, kes on huvitatud ühiseesvoolu hoiukohustuse enda kanda võtmisest, võimalus seda teha, sõlmides kõikide maaomanikega vastavad kokkulepped või moodustades maaparandusühistu, kus ühiseesvoolu ühishoiuks maaparandusühistu asutamiseks on vajalik vaid üle poole eesvoolu omanike nõusolek. Ühiseesvoolu hoiukohustuse enda kanda võtmisest ollakse huvitatud, kui see protsess on võimalikult lihtne ja kui hoiutööde üldpõhimõtted on arusaadavalt reguleeritud. Ühiseesvoolu korrashoiu tagamise eesmärgil täpsustatakse eelnõukohase seadusega, et maaparandussüsteemi ühiseesvoolu korrashoidu korraldavad maaparandussüsteemi omanikud omavahelise kokkuleppe alusel. Maaparandussüsteemi hoiukohustus on maaomanikul, kelle kinnisasjal maaparandussüsteem asub. Maaparandussüsteem koosneb erinevatest rajatistest, eelkõige reguleerivast võrgust ja eesvoolust. Reguleeriv võrk on üks olulisemaid maaparandussüsteemi rajatisi, mille piires ja kaudu toimub vahetult maa viljelusväärtuse suurendamine kas kuivendamise, niisutamise või veerežiimi kahepoolse reguleerimise teel. Eesvool tagab liigvee äravoolu reguleerivast võrgust. Seega sõltub eesvoolu seisukorrast kogu reguleeriva võrgu toimimine. Eesvool on üksnes maaparandussüsteemi reguleerivat võrku teenindav rajatis ja eelkõige vajalik reguleeriva võrgu omanikule. Ühiseesvool on eesvool, mille veeseisust sõltub mitme omaniku kinnisasjal paikneva maaparandussüsteemi nõuetekohane toimimine. Ühiseesvoolude hoiutöid on kõige ratsionaalsem korraldada ja teha maaparandussüsteemi omanikel ühiselt. Eeltoodust tulenevalt on vaja eelnõukohase seadusega teha muudatus, mille kohaselt ühiseesvoolu korrashoidu peavad maaparandussüsteemi omanikud korraldama ühiselt. See tähendab, et ka reguleeriva võrgu omanik osaleb selle maaparandussüsteemi ühiseesvoolu korrashoiu korraldamisel isegi siis, kui ühiseesvool ei asu tema kinnisasjal. Ühiseesvoolu korrashoidu tehakse eelkõige reguleeriva võrgu omaniku huvides. Muudatus annab selgema arusaama nii ühiseesvoolu omanikule kui ka reguleeriva võrgu omanikule, et ühiseesvoolu korrashoidu tuleb ühiselt korraldada, kuna sellest sõltub kogu maaparandussüsteemi nõuetekohane toimimine. Ühiseesvoolu hoiukohustuse täitjal on võimalus sõlmida maaparandushoius osalemise kokkuleppeid teiste maaparandussüsteemi omanikega. Täna, kui maaparandusühistut ei ole moodustatud, peab ühiseesvoolu omanik ise korraldama ühiseesvoolu korrashoidu. Muudatus annab kindlama võimaluse ühiseesvoolu korrashoiuks ja selle tingimustes kokkulepete sõlmimiseks ka nende maaparandussüsteemi omanikega, kelle maal ühiseesvool ei asu. VTK-s kavandatud ühiseesvoolu hoiukohustuses osalevate isikute hoiukulude suuruse määramiseks valdkonna eest vastutavale ministrile volitusnormi sätestamine ei ole meie hinnangul otstarbekas. Kui aga ühiseesvoolu ühishoiu korraldamisest on huvitatud üle poole eesvoolu omanikest, siis sellisel juhul saab moodustada maaparandusühistu kehtiva maaparandusseaduse 7. peatükis sätestatu kohaselt ja vajadust seda täiendavalt reguleerida ei ole.

2.3.2 Maaparandusühistu tegevuspiirkonna laiendamine (VTK-s p 9.3)

Eelnõu koostamisel analüüsiti võimalust välja töötada ühistu tegevuspiirkonna laiendamise võimaldamiseks lihtsam regulatsioon, mis võimaldaks ühistu tegevuspiirkonda maaparandussüsteemide omanike tahtel laiendada. Jõuti järeldusele, et arvestada tuleb kõikide maaomanike tahtega – nii nende, kes soovivad olemasoleva ühistuga liituda kui ka nendega, kes seda ei soovi. Leiti, et täiendava regulatsiooni kehtestamine ei ole siiski vajalik. Kehtiv maaparandusseadus võimaldab ühistutel liituda ning seeläbi tegevuspiirkonda laiendada.

2.3.3 Maaparandussüsteemide registrisse seni kandmata maaparandussüsteemidele kasutusloa antuks lugemine (VTK-s p 9.6)

Olemasoleva ja peamiselt metsamaal paikneva enne 2003. aasta 1. juulit ehitatud kuivendussüsteemi registrisse kandmine on juba lahendatud varasema maaparandusseaduse muudatusega (RT I, 31.12.2025, 5) selliselt, et registrisse kandmise järgselt ei teki omanikele täiendavaid kohustusi (v.a süsteemi rekonstrueerimise korral). Registrisse kandmiseks ei ole vaja nimetatud maaparandussüsteemi eelnevalt rekonstrueerida. MaRu kannab kuivendussüsteemid registrisse selliselt, et süsteemile eesvoolu ei määrata. Sellise süsteemi rekonstrueerimise korral tuleb aga taotleda kõik maaparandussüsteemi ehitamiseks vajalikud load – projekteerimistingimused, esitada ehitusteatis ja kasutusteatis. Loamenetlusega on tagatud kõigi asutuste ja isikute kaasamine, kelle pädevusse see kuulub või kelle huve rekonstrueerimine võib mõjutada.

Kui maaparandussüsteem on ehitatud enne 2003. aasta 1. juulit ja on maaparandussüsteemide registrisse kandmata ning veejuhtmete võrk ei paikne peamiselt metsamaa kõlvikuna maakatastrisse kantud metsamaal, siis tuleb selle süsteemi registrisse kandmiseks lähtuda enne nimetatud seaduse muudatuste jõustumist kehtinud loamenetlusest.

2.3.4 Maaparandussüsteemi kuuluva üksikrajatise ehitamiseks ehitusteatis ja kasutusteatis regulatsioon (VTK-s p 9.7)

Bürokraatia vähendamise eesmärgil lihtsustatakse eelnõukohase seadusega maaparandussüsteemi ehitusõigust puudutavaid norme, kus mitte üksnes üksikrajatise (nagu VTK-s oli toodud), vaid mistahes ehitamise kavatsuse korral esitatakse MaRu-le ehitusteatis, mitte ehitusloa taotlus. Lisaks võib väiksema mõjuga üksikrajatise rajada ka ehitamisest teavitamata. Sarnaselt ehitamisega ei ole ka ehitise kasutusele võtmiseks vaja luba taotleda, vaid selleks tuleb esitada üksnes kasutusteatis ja ehitusdokumendid. Kasutusteatis tuleb esitada kõikidel juhtudel ehk ka nende üksikrajatiste kasutamiseks, mille ehitamiseks ei olnud vaja ehitusteatis esitada. Muudatuse vajaduse on tinginud liigne ja ebamõistlik bürokraatia ehitus- ja kasutuslubade taotlemisel ning liigne töökoormus nende menetlemisel.

2.3.5 Omanikujärelevalve tõhustamine (VTK-s p 9.10)

Eelnõu koostamise käigus otsustati maaparandusseaduses omanikujärelevalvet puudutavas regulatsioonis muudatusi mitte teha ja loobuti omanikujärelevalve nõuete täiendavast reguleerimisest. Omanikujärelevalvet aitab tõhustada, kui omanik ise on teadlikum ja nõudlikum ning lisab näiteks omanikujärelevalve tegemise lepingusse nõude koostada omanikujärelevalve protseduuride programm või kava, mis sisaldab kontrollimise ning puudustest teavitamise ja kõrvaldamise protseduuride kirjeldusi. VTK-s pakutud omanikujärelevalve tõhustamise lahendus, ehitustööde päeviku pidamise nõue digikeskkonnas, jäeti kõrvale, sest peamine on omaniku ja omanikujärelevalve tegija omavaheline kokkulepe, millesse riik ei pea sekkuma.

2.3.6 Vastutava spetsialisti nõuete täpsustamine (VTK-s p 9.12)

VTK lahendus oli pikendada vastutava spetsialisti täienduskoolituse läbimise aega ning lubada kutseregistris diplomeeritud hüdrotehnikainseneri kutset omaval isikul tegutseda vastutava spetsialistina täienduskoolitust läbimata. Täienduskoolituse nõudest loobuti varasema maaparandusseaduse muudatusega (RT I, 31.12.2025, 5). Eelnõukohase seadusega täpsustatakse vastutava spetsialisti töökogemusele esitatavaid nõudeid selliselt, et see peab olema omandatud viimase 15 aasta jooksul. Vastutav spetsialist vastutab maaparandusalal tegutsevas ettevõttes asjaomasel alal ka nende töötajate töö eest, kes ei ole vastutavad spetsialistid. Suuremal või vähemal määral muutuvad aja jooksul nii ehitusmaterjalid, -masinad, projekteerimismid kui ka seadusandlus. Seetõttu on vastutava spetsialistina tööd alustades eriti oluline toetuda töökogemusele, mis jääb vahetult vastutava spetsialistina tegutsema hakkamisele eelnevasse 15 aastasesse ajavahemikku. Eeltoodust tulenevalt on vajadus maaparandusseadust muuta.

2.3.7 PTA korraldatavatest maaparandussüsteemi ülevaatustest omanike teavitamine (VTK-s p 9.20)

VTK-s kavandatud muudatust, kus MaRu avaldab Ametlikes Teadaannetes andmed kinnisasja ülevaatamise aja ja koha kohta, ei peetud siiski vajalikuks.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb viiest paragrahvist. Paragrahviga 1 muudetakse maaparandusseadust, §-ga 2 keskkonnaseadustiku üldosa seadust, §-ga 3 veeseadust, §-ga 4 riigilõivuseadust ning §-ga 5 sätestatakse seaduse jõustumise aeg.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse maaparandusseadust.

3.1 Üksiku veejuhtmega seotud muudatus

Eelnõu § 1 punktiga 2 muudetakse MaaParS-i § 4 lõike 1 sõnastust, millega tagatakse õigusselgus termini „maaparandussüsteemi reguleeriv võrk“ osas ja selle kohaselt ei moodusta üksik veejuhe (kraav) maaparandussüsteemi reguleerivat võrku. Üldjuhul moodustab maaparandussüsteemi reguleeriva võrgu mitu veejuhet. Kehtivas maaparandusseaduses loodi erisus selliselt, et teatud olukordades saab ka üksikut veejuhet lugeda maaparandussüsteemi reguleerivaks võrguks. Erisus oli pinnavormide eripärast tulenevalt mõeldud rakendamiseks eelkõige Lõuna-Eestile omases kuppelmaastikus, kus suure kõrguste vahe tõttu ei ole sisulist vajadust kuivenduskraavile külgnevaid (paralleelseid) kraave rajada. Praktikas on selliste üksikute veejuhtmete maaparandussüsteemi reguleeriva võrguna käsitlemine tekitanud probleeme, sest puudub üheselt mõistetavus, millal saab erisust rakendada ja millal mitte. Meie andmetel on maaparandussüsteemide registrisse kantud maaparandussüsteemina ca 25 maaparandussüsteemi, mille reguleeriv võrk koosneb ühest veejuhtmest. Praktiliselt ega loogiliselt vajadust lugeda üksikut kraavi maaparandussüsteemi reguleerivaks võrguks ei ole. Sarnasuse võib tuua näiteks erateedega. Eratee, mis ei ole määratud avalikuks kasutamiseks, ei pea olema kantud teeregistrisse. Kõik teed ja teemaad kuivendavad rajatised, näiteks tee-, sademevee- ja piirdekraavid, ei ole ega peagi olema kantud maaparandussüsteemide registrisse, kuna need ei ole sisult ehk MaaParS-i § 2 eesmärgiga seotud maaparandussüsteemid. Maaparandussüsteemina maaparandussüsteemide registrisse kantud maaparandussüsteemid, mille reguleeriv võrk koosneb üksikust veejuhtmest loetakse pärast eelnõukohase seaduse jõustumist maaparandussüsteemiks (neile kohalduvad maaparandusseadusest tulenevad nõuded) seni, kuni veejuhtme omanik ei ole taotlenud sellise maaparandussüsteemi andmete registrist kustutamist.

3.2 Maaparandussüsteemi ehitamise ja kasutamisega seotud muudatused

Ehitamise ja kasutamisega seotud muudatused jagunevad tinglikult kuueks:

1. Ehitustegevuse kohustuslikust loa taotlemisest loobumine ja selle asendamine ehitamisest ja kasutamisest teatamisega.
2. Väikesüsteemi, millele asukohast tulenevalt on seatud avalik-õiguslikud kitsendused, projekteerimistingimuste taotlemise vajalikkus.
3. Üksikrajatise ning väikesüsteemi, millele asukohast tulenevalt ei ole avalik-õiguslikke kitsendusi, ehitamine ehitusteatis ja ehituskava või üksnes kasutusteatis alusel.
4. Teatistega esitatavate andmete loetelude ühtlustamine.
5. Maaparandussüsteemi ja väikesüsteemi ehitamist reguleerivate sätete koondamine.
6. Muud selle teemaga seotud üksikmuudatused, mille vajadus on tekkinud maaparandusseaduse rakendamise käigus.

Kehtiva maaparandusseaduse kohaselt tuleb maaparandussüsteemi ehitamiseks taotleda projekteerimistingimused, ehitusluba ja kasutusluba. Eestis on põllumajanduslikuks kasutuseks ja metsa majandamiseks sobilikud alad kuivendatud, mistõttu tänapäeval uusi maaparandussüsteeme üldjuhul ei rajata ning tehakse peamiselt hoiutõid ja rekonstrueeritakse. Maaparandussüsteemi rekonstrueerimine on samuti ehitamine. Enamasti vajavad rekonstrueerimist mõned üksikud rajatised: drenaažikaevud, suudmed, truubid või eesvoolud. Eelnõuga kavandatakse lihtsustada ehitus- ja loamenetlust ning lisaks üksikrajatiste rajamist ja rekonstrueerimist (vt ka tabel 1).

Ehitus- ja kasutusteatis

Eelnõukohase seadusega asendatakse ehitusloa taotlus ehitamisest teavitamisega ning kasutusloa taotlus kasutamisest teavitamisega. Teatud juhtudel läheb teavitamine üle loamenetluseks.

Sarnaselt ehitusseadustikule (edaspidi ka *EhS*)⁶ on ehitusteatis esitamisel isikul õigus teatud ooteperioodi möödumisel alustada ehitusteatises kirjeldatud ehitise ehitamisega. Haldusorganile on antud õigus kontrolli tulemusena viia läbi põhjalikum menetlus – nt on vaja ehitusprojekt teatud nõuetega vastavusse viia enne, kui ehitamisega saab alustada. Ehitusteatis esitamine annab isikule õiguse alustada ehitamisega pärast 30 päeva möödumist ehitusteatis esitamisest. Kolmekümne päevane puhveraeg on vajalik, et mh kindlaks teha, kas ehitis vastab ehitisele ja ehitamisele esitatavate nõuetele, kas on vaja teatis kooskõlastada teiste asutustega, mis võib kaasa tuua nende poolt lisatingimuste esitamise, ning et kontrollida ega ei esine ühtegi loa andmisest keeldumise alust. Tuleb rõhutada, et eelnõukohase seadusega tehtavad muudatused erinevad ehitusseadustikust selle poolest, et kui ehitusseadustikus on ehitised jaotatud ehitusloakohustuslikeks ja ehitusteatis kohustuslikeks (kasutusloa ja kasutusteatis kohustuslikeks) ning taotlejal tuleb esitada vastavalt kas ehitusloa taotlus või ehitusteatis (kasutusloa taotlus või kasutusteatis), siis eelnõukohase seaduse muudatuse järgselt maaparanduse ehitusloa (kasutusloa) taotlust ei ole vaja enam esitada. Teatud juhtudel tuleb esitada ehitusteatis ja teatud juhtudel ei ole vaja ka seda esitada. Kasutusteatis tuleb alati esitada.

Loataotluse esitamise asendamine teatis esitamisega vähendab halduskoormust isikutele ja MaRu töökoormust. Maaparandussüsteemi ehitamisega seotud menetluste eesmärk on eelkõige maaparandussüsteemi toimimise tagamine ning seeläbi teiste isikute õiguste ja vara kahjustamise vältimine. Seda eesmärki saab täita ka kõiki vähem koormavate lahendustega.

⁶ Ehitusseadustik seletuskiri § 35 lõike 1 selgitus (lk 67 teine lõik).

Samad põhimõtted kehtivad ka kasutusloa asendamisel kasutusteatisega.

Nimetatud muudatused on seotud MaaParS-i §-s 20¹ ja §-s 30¹ kavandatud muudatustega.

Projekteerimistingimused

Erinevalt kehtivast regulatsioonist tuleb eelnõu kohaselt taotleda projekteerimistingimused väikesüsteemi ehitamiseks, millel asukohast tulenevalt on avalik-õiguslikud kitsendused. Muudatus on vajalik selleks, et oleks tagatud nende väärtuste kaitse, mille kaitseks avalik-õiguslikud kitsendused seati (näiteks keskkond), ja vajaduse korral kavandatava tegevuse kooskõlastamine võimalikult varajases staadiumis, kus asjast huvitatud asutus või isik saab anda kooskõlastamisel tingimusi või esitada arvamust kavandatava tegevuse kohta. Sellisel juhul on tagatud juba projektlahenduses nende tingimustega arvestamine. Kui alal, kus väikesüsteemi ehitamist kavandatakse, avalik-õiguslikud kitsendused puuduvad, siis ei ole väikesüsteemi ehitamiseks projekteerimistingimusi endiselt nõutud.

Samas on kavandatud muudatus üksikrajatise ehitamise lihtsustamiseks. Muudatuse kohaselt võib üksikrajatise ehitada ilma projekteerimistingimusteta. Muudatusega vähendatakse halduskoormust isikutele ja MaRu töökoormust ning samas ei kaasne sellega olulisi riske maaparandussüsteemi toimivusele. Näiteks eesvoolul asuva truubi ehitamiseks on kehtiva regulatsiooni kohaselt vajalik ehitusluba ja sellega kaasnevalt ka projekteerimistingimused. Selline truup saab mõjutada maaparandussüsteemi toimimist. Kui siiski peaks projektis olema puudusi, siis saab MaRu sekkuda ehitusteatise esitamisel. Truubi rekonstrueerimise projekti peab koostama maaparanduse alal tegutsev ettevõtja, kes on oma ala asjatundja ning nõuetekohane ehitamine on sellega tagatud.

Nimetatud muudatused on seotud MaaParS-i §-s 12 kavandatud muudatustega.

Üksikrajatis

Lisaks üksikrajatise projekteerimistingimuste nõudest loobumisele on lihtsustatud nõudeid selliste üksikrajatiste ehitamiseks, mis ei mõjuta oluliselt maaparandussüsteemi toimimist.

MaaParS-i § 8 lõike 2 kohaselt on maaparandussüsteemi rekonstrueerimine olemasoleva maaparandussüsteemi plaanilahenduse, kuivendus- või niisutusviisi või ehitise konstruktsiooni oluline muutmine, sealhulgas avatud eesvoolu asendamine kollektoreesvooluga, või ehitise tehnoloogiline ümberseadistamine. Kehtiva maaparandusseaduse kohaselt rekonstrueerimiseks on vajalik ehitusluba. Nõue on seotud eesmärgiga tagada, et rekonstrueeritav maaparandussüsteem jääks pärast rekonstrueerimist toimima nõuetekohaselt. Mõned olemasoleva maaparandussüsteemi üksikrajatised, näiteks kuivenduskraavil paiknev truup ei saa mõjutada maaparandussüsteemi kui terviku toimimist sellisel määral, et oleks põhjendatud suuremahuline loamenetlus. Kõikide üksikrajatiste ehitamine ei ole alati nii suure riskiga tegevus, et selleks oleks vaja täiemahulist projekti ning maaparanduse alal tegutsevate ettevõtjate registrisse (edaspidi ka *MATER*), tulevikus majandustegevuse registrisse (edaspidi ka *MTR*), kantud projekteerijat ja ehitajat. Samuti ei pea üksikrajatise projekt vastama kõikidele maaeluministri 25. veebruari 2019. a määruses nr 14 „Maaparandussüsteemi ehitusprojekti nõuded“ esitatud nõuetele. Seetõttu on kavandatud muudatus, mille kohaselt võib eelnõu § 20¹ lõikes 6 loetletud üksikrajatise ehitada projekteerimistingimusi taotlemata ja ehitusteatise ning ehituskava alusel. Ülejäänud üksikrajatiste rajamiseks ei ole vaja esitada ehitusteatist ega ehituskava, vaid esitatakse kasutusteatis koos ehitusdokumentidega (vt tabel 1).

Muudatuse kohaselt tuleb näiteks eesvoolul paikneva truubi rajamiseks esitada ehituskava, mille on koostanud isik, kes vastab vastutava spetsialisti nõuetele, kuid kes ei pea olema esitanud majandustegevuse teadet vastaval alal tegutsemiseks. Kuivenduskraavil paikneva truubi võib rajada ilma ehitamisest teavitamata, kuid üksiku kraavi rajamist väljaspool maaparandussüsteemi maa-ala ei saa käsitleda üksikrajatise rajamisena, sest sellega suureneb

maaparandussüsteemi maa-ala, mis on maaparandussüsteemi oluline muutmine ehk tegemist on maaparandussüsteemi rekonstrueerimisega ja selleks on vaja taotleda projekteerimistingimused ning esitada ehitus- ja kasutusteatis.

Vajaduse korral saab MaRu ehitusteatiseta ehitatava üksikrajatise, näiteks kuivenduskraavil asuva truubi puhul sekkuda kasutusteatis saamise järgselt 30 päeva jooksul.

Nimetatud muudatused on seotud MaaParS-i § 4, § 9 lõikes 1, § 10 lõikes 2¹, §-s 12, §-s 16¹, §-s 20¹, §-s 23, § 30 lõikes 8 ja §-s 30¹ kavandatud muudatustega.

Teatistega esitatavate andmete loetelude ühtlustamine

Teatistega esitatavate andmete loetelu ühtlustamise eesmärk on parem andmete jälgitavus. Kehtivas MaaParS-i regulatsioonis on erinevates ehitamise etappides erinevate lubade taotlemisel ja lubade andmisel korduvad andmete loetelud ja need on grupeeritud erinevates paragrahvides erinevalt, mistõttu on keeruline esitatavate andmete üle ülevaadet saada. Seaduse muudatusega esitatakse teatistega seotud andmete loetelud selliselt, et andmeid ei ole vaja uuesti loetleda ja nendele saab viidata.

Nimetatud muudatused on seotud MaaParS-i § 12 lõikes 2, § 13 lõikes 3, § 23 lõikes 2, § 30¹ lõikes 3 ja 31 lõikes 4 kavandatud muudatustega.

Maaparandussüsteemi ja väikesüsteemi ehitamist reguleerivate sätete koondamine

Maaparandussüsteemi ja väikesüsteemi ehitamiseks kehtivad peamiselt samad nõuded, kusjuures väikesüsteemil on nõudeid vähem. Kehtivas regulatsioonis on osasid väikesüsteemi ehitamiseks esitatavad nõudeid käsitletud eraldi paragrahvides ja osasid nõudeid koos maaparandussüsteemi ehitamise nõuetega. Nõute dubleerimise vähendamiseks käsitatakse eelnõukohases seaduses maaparandussüsteemi ja väikesüsteemi ehitamist koos samas paragrahvis. Kui väikesüsteemile või üksikrajatisele on nõuetes erisusi, siis on need seaduses iga konkreetse paragrahvi sätetes sätestatud (vt ka § 8¹ selgitusi).

Nimetatud muudatused on seotud MaaParS-i 2. peatükis kavandatavate muudatustega.

Tabel 1 Ehitamiseks vajalike taotluste ja teatiste vajalikkus maaparandussüsteemi, väikesüsteemi ja üksikrajatise ehitamisel.

Uue rajamine ja rekonstrueerimine	EHITAMINE	KASUTAMINE
Maaparandussüsteem		
• suur süsteem	Projekteerimistingimused ehitusteatis ja ehitusprojekt MATER	Kasutusteatis ja ehitusdokumendid MATER omanikujärelevalve
• väikesüsteem avalik-õiguslike kitsendustega alal	Projekteerimistingimused ehitusteatis ja Ehituskava vastutav spetsialist ⁸	Kasutusteatis ja ehitusdokumendid
• väikesüsteem avalik-õiguslike kitsendusteta alal	Puudub	Kasutusteatis ja ehitusdokumendid
Üksikrajatis⁷		

⁷ Üks või mitu eraldiseisvat üksikrajatist olemasoleval maaparandussüsteemil.

• eesvoolul paiknev truup	Ehitusteatis ja ehituskava vastutav spetsialist ⁸	Kasutusteatis ja ehitusdokumendid omanikujärelevalve ⁹
• keskkonnakaitseks vajalik rajatis		
• regulaatorkaev		
• maaparandussüsteemi teenindav tee		
• muu üksikrajatis (v.a eesvool ja drenaažisüsteemi kuuluv rajatis ning polderkuivendussüsteemi kaitsetamm ja pumbajaam ¹⁰)	Puudub	Kasutusteatis ja ehitusdokumendid
•		

Eelnõu § 1 punktiga 1 täiendatakse MaaPars-i §-ga 3¹. Kehtiva MaaParS-i kohaselt on väikesüsteem maaparandussüsteem, mis paikneb ühel kinnisasjal või ühe omaniku mitmel kinnisasjal ja mille maa-ala suurus ei ületa 50 hektarit. Seetõttu oli väikesüsteemide arv muutuv, sest neid oli keeruline määratleda ja nende olenevus omandist tegi selliste süsteemide määratlemise keeruliseks ja nõuete rakendamise tihtipeale kontrollimatuks. Samuti on eelnõu eesmärk vähendada bürokraatiat. Sellest tulenevalt on eelnõus tehtud lihtsustus ehk väikesüsteem ei pea enam olema ühe maaomaniku kinnisasjadel ehk väikesüsteemi määratlus ei sõltu maaomandist. Kavandatud regulatsioon suurendab väikesüsteemide osakaalu kõikidest maaparandussüsteemidest märgatavalt (55% maaparandussüsteemide koguarvust ja 11% maaparandussüsteemide kogupindalast). Muudatuse eesmärk on luua selgust ning vähendada sõltuvust omandist, mis on muutuv. Lisaks väheneb väikesüsteemi määratlemisega kaasnenud bürokraatia ning samas suureneb maaomanike vastutus. Selline kuni 50 hektari suuruse maa-ala maaparandussüsteem on piisavalt kompaktne ja naabrussuhete mõttes hoomatav, et maaomanikud saaksid ilma suuremate probleemideta omavahel hoiutöodes kokkuleppeid sõlmida. Mida väiksem on süsteem, seda lihtsam on maaomanikel maaparandushoius ja ühiste maaparandussüsteemide toimivuse tagamisel kokkuleppele saada. Märgime, et keskmine põllumajanduslik maakasutus 2025. aastal oli 79 hektarit.

Väikesüsteem peab ka sisult väike olema ehk 100 hektari suurune ja suurem süsteem ei ole enam väike. Lisaks märgime, et kui tõsta väikesüsteemi suuruse piiriks näiteks 100 hektarit, siis hakkaks väikesüsteemile kohalduma keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) nõuded. See tähendab, et üle 100 hektari suuruse pindalaga metsamaal või märgalal uue kuivendussüsteemi ehitamine on olulise keskkonnamõjuga tegevus, mis eeldab keskkonnamõju hindamist.

⁸ Isik, kes vastab vastutava spetsialisti nõuetele, kuid kes ei pea olema esitanud majandustegevuse teadet vastaval alal tegutsemiseks.

⁹ Väikesüsteemi üksikrajatise ehitamiseks ei ole omanikujärelevalve nõutud.

¹⁰ Eesvoolule, drenaažisüsteemi kuuluvale rajatisele ning polderkuivendussüsteemi kaitsetammile ja pumbajaamale kehtivad süsteemiga samaväärsed nõuded.

Väikesüsteemi aladel kehtivad kitsendused endiselt. Väikesüsteem on samuti maaparandussüsteem, mis tuleb ehitada kõiki maaparandussüsteemi ehitamise nõudeid järgides. Teatistega esitatavate andmete ja maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse kooskõlastuse nõuete erisuste tõttu on otstarbekas väikesüsteemi reguleeriva võrgu ala kuvada kitsenduste kaardil teistest maaparandussüsteemidest eristuvalt.

Muudatus teeb väikesüsteemi määratlemise oluliselt lihtsamaks ja üheselt mõistetavaks.

Eelnõu § 1 punktiga 3 täiendatakse MaaPars-i §-ga 4¹. Lõikes 1 sätestatakse termin „üksikrajatis“, milleks on selline olemasoleval maaparandussüsteemil paiknev rajatis, mida ehitatakse, sealhulgas rekonstrueeritakse teistest rajatistest eraldi. Seejuures ei saa üksikrajatiseks olla eesvool, drenaažisüsteemi kuuluv rajatis ning polderkuivendussüsteemil asuv kaitsetamm ja pumbajaam. Termin „üksikrajatis“ sisu tuleb seaduses avada seetõttu, et oleks selge, mis nõuded sellise rajatise ehitamise kohta kehtivad ja milliseid dokumente sellise rajatise ehitamisel või kasutamisel esitada tuleb. Lõikes 2 tuuakse termin „drenaaž“ senisest asukohast (§ 47 lõige 4) § 4¹, kuna sellel terminil on seos lõikes 1 sätestatuga. Drenaaž on ka kehtiva maaparandusseaduse redaktsiooni tähenduses kuivendusvõrgu maa-alune torustik. Muutub üksnes termini avamise asukoht, mitte sisu.

Kehtivas maaparandusseaduses ja teistes õigusaktides puuduvad otsesed viited MaaParS-i § 47 lõikele 4, milles varem termin „drenaaž“ sisustati. Nii maaparandusseadus kui ka mitmed sellega seotud määrused kasutavad küll nimetatud terminit, kuid kuna selle tähendus ei muutu, siis ei ole siin probleemi ette näha.

Eelnõu § 1 punktiga 4 täiendatakse MaaParS-i § 6 lõike 2 esimeses lauses toodud dokumentide loetelu ehituskava dokumendiga. Ka ehituskava esitatakse MaRu-le elektrooniliselt e-teenuse keskkonna kaudu. Kuna sättes on välja toodud ehitusprojekt, siis oleks õigusselguse eesmärgil vajalik ära nimetada ka ehituskava. Ehitamise aluseks võib lisaks ehitusprojektile olla ka ehituskava.

Eelnõu § 1 punktiga 6 täiendatakse seadust §-ga 8¹ väikesüsteemi ja üksikrajatise ehitamise ja kasutusele võtmise erisuste kohta. Kui maaparandussüsteemi ehitamise ja kasutusele võtmise ning ehitamise ja kasutusele võtmisega seotud menetluste kohta on väikesüsteemile või üksikrajatisele erisusi, siis on need maaparandusseaduse 2. peatükis eraldi sätestatud. Säte on lisatud eesmärgiga vältida väikesüsteemile ja üksikrajatisele eraldi ja dubleerivate nõuete kehtestamist, sest valdavalt on nõuded ehitamisele samad. Arusaadavam on tuua seaduses välja konkreetsed erisused seal, kus need võivad tegelikult esineda.

Eelnõu § 1 punktiga 7 muudetakse MaaParS-i § 9 lõike 1 sõnastust, sätestades, et ehitamise aluseks võib olla lisaks ehitusprojektile ka maaparandussüsteemi üksikrajatise või väikesüsteemi ehitamisel ehituskava. Lisaks jäetakse välja maaparandussüsteemi ehitamise aluseks olnud ehitusloa nõue. Oluline on, et lisaks ehitusprojektile või ehituskavale tuleb alati järgida ka maaparandussüsteemi ehitamise nõudeid ja ehitusseadustiku §-des 7–10 sätestatud põhimõtteid. Muudatus tuleneb ehitusloa taotluse asendamisest ehitusteatisega ja üksikrajatise ehitamise nõuete lihtsustamisest (vt seletuskirja punktis 3.2 eespool toodud selgitused).

Kehtivas maaparandusseaduses ja teistes õigusaktides puuduvad otsesed viited MaaParS-i § 9 lõikele 1. Ehitamisega seotud eelnõukohastes muudatustes on MaaParS-i § 9 lõikes 1 tehtava muudatusega arvestatud (nt eelnõu p 15 jj).

Eelnõu § 1 punktiga 8 täiendatakse MaaParS-i § 10 lõigetega 2¹ ja 2². Lõikes 2¹ on täpsustatud, et maaparandussüsteemi üksikrajatise ehitusdokumendid on kaetud tööde akt, ehitusmaterjalide ja -toodete nõuetekohasust tõendavad dokumendid, teostusjoonis ja maaparandussüsteemi märkimisandmed ning muud ehitamist kirjeldavad dokumendid.

Lõikes 2² loetletakse väikesüsteemi ehitusdokumendid, milleks on teostusjoonis ja väikesüsteemi märkimisandmed. Nõue on üle toodud MaaParS-i § 33 lõikest 1, seejuures on vähendatud dokumentide arvu, mis on vaja esitada koos väikesüsteemi kasutusteatisega. Väikesüsteem paikneb väikesel maa-alal. Seega ei vaja riik kasutusloa menetlemisel sellisel hulgal andmeid, nagu see on vajalik suuremate maaparandussüsteemide puhul. MaaParS-i § 10 lõikes 2 on loetletud maaparandussüsteemi ehitusdokumendid. Nimetatud dokumendid on olulised MaRu-le nii maaparandussüsteemi ehitustööde kvaliteedi hindamisel kui ka maaparandussüsteemide registris (edaspidi *MSR*) andmetena säilitamiseks. *MSR* andmetele tuginedes saab MaRu anda maaparandussüsteemi rekonstrueerimiseks projekteerimistingimusi ning hinnata muu tegevuse kooskõlastamisel, kas kavandatav tegevus kahjustab maaparandussüsteemi toimivust, sealhulgas naaberkinnisasjadel paikneva maaparandussüsteemi toimivust. Valdav osa maaparandussüsteemide kuulub paljudele omanikele. Sellisel juhul ühel kinnisasjal maaparandussüsteemi rekonstrueerimine mõjutab ka naaberkinnistute maaparandussüsteemi osade toimimist. Väikesüsteem asub väikesel maa-alal ja ei saa kuuluda paljudele omanikele. Sellisel juhul on probleemide korral omanikel lihtsam teha kokkuleppeid. Muudatuse tulemusena loobutakse väikesüsteemi kaetud tööde ja ehitusmaterjalide andmete esitamise nõudest kui mittevajalikest andmetest kasutusloa taotluses.

Eelnõu § 1 punktiga 9 tunnistatakse MaaParS-i § 11 kehtetuks. Termin „väikesüsteem“ ja väikesüsteemi puhul ehituskava ning maaparandussüsteemi ehitamise nõuete järgimise kohustus on viidud MaaParS-i §-desse 3¹ ja 9. Lisaks on MaaParS-i § 9 lõikes 1 täpsustatud, et järgima peab ka ehitusseadustiku §-des 7–10 sätestatud põhimõtteid. Muudatus on seotud maaparandussüsteemi ja väikesüsteemi ehitamist reguleerivate sätete koondamisega (vt seletuskirja punktis 3.2 eespool toodud selgitusi).

Kehtivas maaparandusseaduses puuduvad otsesed viited MaaParS-i § 11 lõikele 2, milles varem termin „väikesüsteem“ sisustati. Maaeluministri 29. juuli 2015. a määruses nr 76 „Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamise ja hoiu investeringutoetus“ viidatakse § 6 lõike 2 punktis 3 maaparandusseaduse § 11 lõikele 2. Nimetatud määrust oli võimalik muuta kuni 2025. aasta lõpuni (Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus § 132 lg 2), kuid vajadus seda väikesüsteemi osas teha puudus ja puudub ka praegu, sest uusi taotlusi vastu enam ei võeta – tegemist on eelmise programmi perioodi toetusega.

Eelnõu § 1 punktiga 10 muudetakse paljude muudatuste tõttu tervikuna MaaParS-i § 12, et normiadressaadil oleks sätetest, sh loeteludest võimalikult lihtne aru saada ning et oleks tagatud sätete, sh punktide loogiline järjestus.

Lõike 1 kohaselt on projekteerimistingimused nõutud lisaks ehitusprojektile ka väikesüsteemi ehituskava koostamiseks. Erinevalt kehtivast regulatsioonist tuleb eelnõu kohaselt taotleda projekteerimistingimused väikesüsteemi ehitamiseks, millel asukohast tulenevalt on avalik-õiguslikud kitsendused. Muudatus on vajalik selleks, et oleks tagatud nende väärtuste kaitse, mille kaitseks avalik-õiguslikud kitsendused seati (näiteks keskkond), ja vajaduse korral kavandatava tegevuse kooskõlastamine võimalikult varajases staadiumis, kus asjast huvitatud asutus või isik saab anda kooskõlastamisel tingimusi või esitada arvamust kavandatava tegevuse kohta.

Lõikes 2 esitatakse projekteerimistingimuste taotlemisel esitatavate andmete loetelu. Võrreldes kehtiva maaparandusseadusega on loetellu lisatud projekteerimistingimuste taotlemise eesmärk. Projekteerimistingimuste andmisel on MaRu-l ja projekteerimiseks projekteerijal oluline teada lisaks kinnisasja andmetele ja kavandatavale kuivendus- või niisutusviisile ka projekteerimistingimuste taotlemise eesmärki, sest taotletava ala kinnisasjade loetelus on tihti üle kümne kinnisasja ja pole arusaadav, milline piirkond nendel kinnisasjadel vajab kuivendamist või niisutamist. Projekteerimistingimuste taotlemise eesmärk võiks sisaldada lahendamist vajava probleemi kirjeldust, kus ja mida tahetakse lahendada ning kus ja millist olukorda soovitakse saavutada. Näiteks võib see olla ka vabas vormis lahendamist vajava probleemi kirjeldus ja asukoha skeem eeldatava, projektiga lahendatava ala paiknemise kohta. Seni on praktikas projekteerimistingimuste taotluse esitamisele järgnenud MaRu ja taotleja suhtlus, kus leitakse nendele küsimustele vastused. Kuid see võiks olla läbi mõeldud enne, kui esitatakse projekteerimistingimuste taotlus. Alles seejärel on võimalik MaRu-l teha projekteerimistingimuste andmiseks kohapealne ülevaatus ja anda projekteerimiseks tingimused. Muudatuse eesmärk on muuta menetlusprotsess sujuvamaks. Lõikes 2 toodud loetellu on lisatud ka maaparandussüsteemi kood ning maaparandusehitise kood ja nimetus, mida saab projekteerimistingimuste taotluses märkida vaid süsteemi rekonstrueerimise korral (lg 3). Maaparandussüsteemi kood (13-kohaline number, näiteks 3101210050030) ja ehitise kood (kolmekohaline number, näiteks 001) märgitakse uuele maaparandussüsteemile või uuele maaparandussüsteemi ehitisele kasutusloa andmisel või kasutusteatise esitamise järgselt maaparandussüsteemi kandmisel maaparandussüsteemide registrisse. Rekonstrueeritaval maaparandussüsteemil on kood juba varasemalt antud ja leitav MaRu maaparandussüsteemide kaardilt¹¹. Muudatus on seotud teatiste ja lubadega esitatavate andmete loetelude ühtlustamisega (vt seletuskirja punktis 3.2 eespool toodud selgitusi).

Andmed ehitatava maaparandussüsteemi maa-ala pindala ja eesvoolu pikkuse ning teenindava tee pikkuse kohta esitatakse edaspidi ehitusteatistes.

Kehtivas maaparandusseaduses viidatakse §-le 12. Kuna seaduse §-d 22, 26, 32 ja 33 tunnistatakse kehtetuks, siis on vaja muuta üksnes MaaParS-i § 23 lõiget 2, mida eelnõukohase seadusega ka tehakse. Vaja on muuta ka maaeluministri 10. detsembri 2018. a määrust nr 64 „Eesvoolu kaitsevööndi ulatus ja kaitsevööndis tegutsemise kord“ ja maaeluministri 14. detsembri 2018. a määrust nr 74 „Maaparandussüsteemi kasutusloa ja väikesüsteemi kasutusloa ning nende taotluste sisu nõuded“ milles nimetatud paragrahvide viidatakse.

Lõikes 4 sätestatakse erandjuhud, millal projekteerimistingimusi ei nõuta. Projekteerimistingimusi ei nõuta üksikrajatise ehitamiseks ja väikesüsteemi ehitamiseks, kui selle süsteemi asukohast tulenevalt ei ole avalik-õiguslikke kitsendusi. Muudatused on seotud projekteerimistingimuste andmise muudatustega (vt seletuskirja punktis 3.2 eespool toodud selgitusi).

Eelnõu § 1 punktiga 11 sõnastatakse muudatuste rohkuse tõttu uuesti MaaParS-i § 13 lõige 3. Loetelu sissejuhatav lause sõnastatakse selliselt, et projekteerimistingimustes märgitakse loetletud andmetest üksnes asjakohased andmed. Näiteks väikesüsteemi puhul ei ole vaja teha uurimistöid.

Kehtiva maaparandusseadusega võrreldes on loetelu täiendatud selliselt, et lisaks maaparandussüsteemi uurimistöö ja projekteerimise eritingimustele määratakse ka keskkonna

¹¹ <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/maaparandus>

kaitseks meetme ehk keskkonnameetme rakendamise vajadus. Maaparandussüsteemi ehitamisel järgitakse maaparandussüsteemi ehitusprojekti või ehituskava ja maaparandussüsteemi ehitamise nõudeid ning ehitusseadustiku §-des 7–10 sätestatud põhimõtteid. Maaparandussüsteemi ehitamisele kohaldub ohutuse põhimõte (ehitusseadustiku § 8), millest tulenevalt on ehitise, ehitamine ja ehitise kasutamine ning ehitamisega seonduv muu tegevus ohutu, kui see ei põhjusta ohtu inimesele, varale, keskkonnale, riigi julgeolekule või riigikaitseobjektile. Ehitise ja ehitamise ohutus hõlmab loodus- ja kultuuriväärtuse kaitset ning asjakohasel juhul ka looma elu ja tervist. Maaparandussüsteemi ehitustegevus mõjutab ümbritsevat keskkonda ja maakasutust ja sellega võivad kaasneda negatiivsed keskkonnamõjud loodusele. Selle mõjuga tuleb arvestada maaparandussüsteemi projekteerimisel ja ehitamise lubamisel. Keskkonnameede peab olema asjakohane ja proportsionaalne. Näiteks koelmupadjandi rajamine kraavi, mis periooditi põhjani ära kuivab ja muutub lõksuks vee-elustikule, ei ole asjakohane.

Lisaks võib MaRu projekteerimise eritingimustes määrata vajaduse kaasata erialaekspert, kes nõustab ja hindab projekti teostatavust kaitstava loodusobjekti läheduses. Oluline on määrata kavandatava tegevuse mõjuala ulatus kaitstavatele loodusobjektidele ja muud olulist väärtust omavatele objektidele, ebasoodsa mõju avaldumise vältimis- ja leevendusmeede võimalikele kaitsealuste objektidele ja -aladele, selle püsielupaikadele ja leiukohtadele, piirnevatele vääriselupaikadele ja loodusdirektiivi elupaigatüüpidele.

Oluline on keskkonnameetme vajaduse väljaselgitamine ja selle teabe põhjal asjakohase ja asukohale sobiliku keskkonnameetme ehitusprojekti kirjeldamine. Muudatuse tulemusena määratakse projekteerimistingimustes keskkonnameetme rakendamise vajadus, eesmärgiga tagada kavandatava tegevuse võimalikult minimaalne keskkonnamõju (maaparandusliku keskkonnakaitseks vajaliku rajatise tüüp, vajadus, sobivus, teostatavus), sest projekteerimistingimustega määratakse siduvalt kindlaks alused, millest tuleb lähtuda ehitusprojekti koostamisel.

Muudatus on seotud ka teatiste ja lubadega esitatavate andmete loetelude ühtlustamisega (vt seletuskirja punktis 3.2 eespool toodud selgitusi).

Kehtivas maaparandusseaduses ja teistes õigusaktides puuduvad otsesed viited MaaParS-i § 13 lõikele 3. Projekteerimistingimusi mainivad mitmed maaparandusvaldkonna määrused, kuid otsest vajadust neid õigusakte muuta me eeltoodud muudatusest tulenevalt hetkel ette ei näe.

Eelnõu § 1 punktiga 12 täiendatakse MaaParS-i § 13 lõiget 5 punktiga 1¹, mille kohaselt esitab MaRu vajaduse korral projekteerimistingimuste eelnõu kooskõlastamiseks Keskkonnaametile, kui projekteerimistingimuste taotlus käsitleb eesvoolu, mis kattub looduskaitseaduse § 51 lõike 2 alusel kehtestatud lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse kuuluva veekoguga. Antud nõue on toodud kehtiva regulatsiooni § 22 lõike 4 punktist 2 ehitusloa menetlusest üle projekteerimistingimuste menetlusse. Muudatuse eesmärk on anda Keskkonnaametile võimalus seada projekteerimiseks tingimusi ja vähendada isikute halduskoormust ehitusteatise staadiumis. Seni on küsitud Keskkonnaametilt kooskõlastust ehitusloa andmise eelselt, kui ehitusprojekt on juba valminud ja seda tuleb vastavalt kooskõlastuse tingimustele hakata muutma.

Muudatus tingib maaparandusseaduse § 14 lõike 1 punktis 3 ja § 18 lõike 2 punktis 2 viite täiendamist maaparandusseaduse § 13 lõike 5 punktiga 1¹. Teistes õigusaktides viiteid muuta ei ole vaja.

Eelnõu § 1 punktiga 13 täiendatakse MaaParS-i § 14 lõike 1 punktis 3 toodud viidet viitega maaparandusseaduse § 13 lõike 5 punktile 1¹ tulenevalt eelnõu eelmises punktis kirjeldatud muudatusest.

Eelnõu § 1 punktiga 14 täiendatakse MaaParS-i § 16 lõiget 3 punktiga 5, mille kohaselt ehitusprojekt peab võimaldama hinnata maaparandussüsteemi ehitamisega kaasnevat keskkonnamõju ja rakendada asjakohast keskkonnameedet.

Ehitusprojekt peab olema selline, et selle alusel ehitades vastab ehitatav ehitis mh maaparandussüsteemi projekteerimismõnede ja on ohutu. Ehitusprojekt peab andma olulist keskkonnamõju teavet, sisaldama asjakohast keskkonnameedet nii hajukoormuse vähendamiseks ja kinni püüdmiseks kui ka elurikkuse toetamiseks. Ehitusprojekt peab kajastama asjakohast, teostatavat ja asukohta sobivat keskkonnameedet, mille alusel saab jõuda parima tulemuseni, leides seejuures tasakaalu keskkonnakaitse huvid ja eeldatava majandusliku kasu vahel.

Kehtivas maaparandusseaduses puuduvad otsesed viited MaaParS-i § 16 lõikele 3. Sellele lõikele viitab maaeluministri 25. veebruari 2019. a määrus nr 14 „Maaparandussüsteemi ehitusprojekti nõuded“. Nimetatud määrus on muutmisel, kuid selle viite osas hetkel muudatusi ei ole planeeritud.

Eelnõu § 1 punktiga 15 täiendatakse MaaParS-i §-ga 16¹, kus avatakse termini „ehituskava“ sisu ning sätestatakse väikesüsteemi ja üksikrajalise ehituskava nõuded. Kehtivas seaduses koostati ehituskava üksnes väikesüsteemi ehitamisel. Eelnõuga lihtsustatakse ka üksikrajalise ehitamist. Üksikrajalise ehitusprojekt ei pea vastama kõikidele maaeluministri 25. veebruari 2019. a määruses nr 14 „Maaparandussüsteemi ehitusprojekti nõuded“ esitatud nõuetele. Ehituskava on sisuliselt lihtsustatud ehitusprojekt, mis koosneb asjakohastest dokumentidest, sealhulgas seletuskirjast, sobivas mõõtkavas plaanist ning asjakohasel juhul tehnilistest joonistest ja muudest asjakohastest dokumentidest (lg 1). Sobiv mõõtkava on selline mõõtkava, mis tagab plaanile märgitud andmete loetavuse. Tehnilised joonised on vajalikud näiteks truubi ehitamisel, kuid näiteks väikesüsteemi reguleeriva võrgu rekonstrueerimisel võivad need olla mittevajalikud. Väikesüsteemi ehitamiseks on vajalikud projekteerimistingimused, kui selle süsteemi asukohast tulenevalt on avalik-õiguslikke kitsendusi. Sellise väikesüsteemi ehitamiseks on vajalik ehituskava, mis peab vastama projekteerimistingimustele, projekteerimismõnede ja ehituskava nõuetele (lg 2). Üksikrajalise ehitamiseks ei ole projekteerimistingimused vajalikud. Seetõttu peab üksikrajalise ehituskava vastama üksnes projekteerimismõnede ja ehituskava nõuetele (lg 3). Maaparandussüsteemi ehituskava nõuded kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega (lg 4).

Kehtivas maaparandusseaduses puuduvad otsesed viited MaaParS-i § 11 lõikele 1, milles varem esmakordselt terminit „ehituskava“ kasutati. Seaduse §-d 22, 25–27, 33 ja 34 tunnustatakse kehtetuks ja muudetakse maaeluministri 25. veebruari 2019. a määrust nr 14 „Maaparandussüsteemi ehitusprojekti nõuded“. Muutub määruse pealkiri „Maaparandussüsteemi ehitusprojekti ja ehituskava nõuded“, maaparandusseadusesse lisandub volituskava ehituskava nõuete kehtestamiseks, kehtiva maaparandusseaduse § 25 lõigete 3 ja 4 väikesüsteemi ehitamise kava sisu nõuded tuuakse seadusest määrusesse (plaanile kantavad andmed ja seletuskirja sisu) ning lisatakse nõuded üksikrajalise ehituskava sisu kohta. Lisaks muudetakse eelnõukohase seadusega asjakohaseid maaparandusseaduse sätteid selliselt, et need oleksid kooskõlas ehituskava uue regulatsiooniga (nt eelnõu § 1 punktid 4, 7, 10 jj). Ehituskava nõuded kehtestatakse ministri määrusega nagu on seda tehtud ka ehitusprojekti nõuete puhul.

Eelnõu § 1 punktiga 16 tunnistatakse MaaParS-i § 17 lõige 4 kehtetuks. Uurimistöö on oluline MaRu-le ehitusteatisel esitamisel mistõttu ei ole selle varasem esitamine vajalik. Muudatus vähendab nii isikute halduskoormust kui ka MaRu töökoormust.

Kehtivas maaparandusseaduses puuduvad otsesed viited MaaParS-i § 17 lõikele 4. Eelnõukohase seadusega tehtavate muudatuste tulemusena esitab isik uurimistöö tulemuse MaRu-le edaspidi koos ehitusteatisega.

Eelnõu § 1 punktiga 17 täiendatakse MaaParS-i § 18 lõike 2 punktis 2 toodud viidet viitega maaparandusseaduse § 13 lõike 5 punktile 1¹ tulenevalt eelnõu punktis 12 kirjeldatud muudatusest.

Eelnõu § 1 punktiga 18 täiendatakse MaaParS-i §-ga 20¹ maaparandussüsteemi ehitamisest teavitamise kohta (vt seletuskirja punktis 3.2 eespool toodud selgitusi). Ehitusloa taotlemine asendatakse ehitusteatisel esitamisega. Teatud juhtudel läheb teavitamine üle loamenetluseks. Üksikrajatiste (välja arvatud keskkonnakaitseks vajalik rajatis, eesvoolul paiknev truup, regulaatorkaev, maaparandussüsteemi teenindav tee) ehitamiseks ning väikesüsteemi, millel asukohast tulenevalt ei ole avalik-õiguslikke kitsendusi, ei ole vaja ka ehitusteatisel esitada.

Maaparandussüsteemi ehitamisest teavitamiseks esitatakse MaRu-le kolme aasta jooksul projekteerimistingimuste saamisest arvates enne ehitamise alustamist ehitusteatis (lg 1), kus märgitakse asjakohased andmed (lg 2):

- 1) käesoleva seaduse § 12 lõike 2 punktides 1 ja 2 ning 4–9 nimetatud andmed;
- 2) ehitatava maaparandussüsteemi maa-ala pindala ja eesvoolu pikkus;
- 3) ehitatava maaparandussüsteemi teenindava tee klass, pikkus ja olemasolu korral nimetus;
- 4) ehitatava kaitsetammi pikkus ja pumbajaamade arv;
- 5) ehitatavad keskkonnakaitseks vajalikud rajatised ja nende arv;
- 6) ehitusprojekti või ehituskava koostanud ning uurimistöö ja ehitusprojekti ekspertiisi teinud isikute andmed;
- 7) maaparandussüsteemi ehitaja nimi;
- 8) maaparandussüsteemi omanikujärelevalve tegija ja vastutava spetsialisti nimi.

Näiteks üksikrajatise puhul on asjakohased punktides 1 ja 6–8 nimetatud andmed. Ehitusteatis ei pea sisaldama ehitaja ja omanikujärelevalve tegija andmeid. Sellisel juhul tuleb need andmed esitada vähemalt kolm päeva enne ehitamise alustamist (lg 3). Ehitusteatisel esitamisel ei ole teatisel esitajal veel selge, kas ta saab ehitamist üldse alustada, sest MaRu võib ka keelduda ehitusloa andmisest. Seega ehitusteatisel esitamise ajaks ei pea teataja sõlmima ehitaja ja omanikujärelevalve tegijaga lepingut, kuid sellisel juhul tuleb tal need andmed esitada hiljemalt kolm päeva enne ehitamisega alustamist.

Ehitusteatisega koos esitatakse ka asjakohased dokumendid: ehitusprojekt, uurimistöö tulemus ja ekspertiisiakt ning muud asjakohased dokumendid (lg 4). Väikesüsteemi, millel asukohast tulenevalt ei ole avalik-õiguslikke kitsendusi, ehitamisest ei ole vaja teavitada. Väikesüsteemi, millel asukohast tulenevalt on avalik-õiguslikud kitsendused, ehitusteatisega koos esitatakse MaRu-le kolme aasta jooksul projekteerimistingimuste saamisest arvates üksnes ehituskava. Ehitusteatisel ja ehituskava esitamine ei ole vajalik väikesüsteemi puhul, millele ei ole asukohast tulenevalt avalik-õiguslikke kitsendusi (lg 5). Ka eesvoolul paikneva truubi või regulaatorkaevu või maaparandussüsteemile keskkonnakaitseks vajaliku rajatise või maaparandussüsteemi teenindava tee ehitamiseks ei ole vaja taotleda projekteerimistingimusi, mistõttu esimese ehitamise dokumendina esitatakse MaRu-le ehitusteatis (lg 6). Muid üksikrajatise võib edaspidi ehitada ilma ehitamisest teavitamata. Reguleerivat võrku ja eesvoolu ei loeta üksikrajatisteks.

Vajaduse korral kontrollib MaRu (lg 7), kas seoses ehitusteatises märgitud ehitise või ehitamisega tuleb:

- 1) ehitusteatisega kavandatav ehitamine viia vastavusse õigusaktist (nt maaparandusseadus) või maaparandussüsteemi asukohast tulenevate avalik-õiguslike kitsendustega;
- 2) ehitusprojekt või ehituskava viia vastavusse maaparandussüsteemi ja selle ehitamise nõuetega, projekteerimistingimustega, projekteerimismõõnetega, ehitusprojekti või ehituskava nõuetega;
- 3) ehitusprojekt viia vastavusse maaparanduse uurimistöö tulemustega või selle nõuetega;
- 4) kooskõlastada ehtis või ehitamine asutusega, kelle seadusest tulenev pädevus on seotud ehitusteatises esemega;
- 5) kooskõlastada ehtis või ehitamine Keskkonnaametiga, kui ehitusteatis käsitleb eesvoolu, mis kattub looduskaitseaduse § 51 lõike 2 alusel kehtestatud lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse kuuluva veekoguga;
- 6) esitada ehitusteatis arvamuse avaldamiseks asutusele või isikule, kelle huve kavandatav maaparandussüsteem või selle ehitamine võib mõjutada;
- 7) kaasata menetlusse kinnisasja omanik, kelle kinnisasjale ehitamist kavandatakse, kui taotlust ei ole esitanud kinnisasja omanik, ja vajaduse korral kinnisasjaga piirneva kinnisasja omanik.

Asjakohasel juhul esitab MaRu ehitusteatises samades punktides nimetatud asutustele ja isikutele kooskõlastamiseks või arvamuse andmiseks (lg 8). Ehitusteatis loetakse kooskõlastaja poolt vaikimisi kooskõlastatuks, kui kooskõlastus või arvamus ei ole laekunud kümne päeva jooksul ehitusteatises saamisest arvates, välja arvatud juhul, kui seaduses on sätestatud pikem tähtaeg või tähtaja pikendamist on põhjendatult taotletud (lg 9).

Kui MaRu ei ole ehitusteatises esitajat 30 päeva jooksul ehitusteatises saamisest arvates teavitanud vajadusest viia ehitamine, ehitusprojekt või ehituskava nõuetega vastavusse ja kooskõlastuse või arvamusega ei esitata lisatingimusi ning ei esine ühtegi ehitusloa andmisest keeldumise alust, võib alustada maaparandussüsteemi ehitamist ehitusteatises alusel (lg 10). MaRu annab n-ö vaikimisi oma nõusoleku (loa fiktsioon). Haldusakti MaRu ei anna. Loetakse, et luba on vaikides antud. Seda, kas on vaja midagi n-ö korda teha või on vaja arvestada kooskõlastaja esitatud tingimustega või peaks üldse ehitamise lubamisest keelduma, peab selguma 30 päeva jooksul. Kui selle aja jooksul MaRu teatises esitajat vajadusest muudatusi teha ei teavita, siis on isikul nõusolek ehitamisega alustamiseks olemas. Eelkirjeldatud juhul võib maaparandussüsteemi ehitada seitsme aasta jooksul ehitusteatises esitamisest ja seda ehitusteatises alusel (lg 12).

Kui MaRu teavitab ehitusteatises esitajat 30 päeva jooksul ehitusteatises esitamisest, et on vaja muudatusi teha (ehitamine, ehitusprojekt või ehituskava nõuetega vastavusse viia) ja ehitusteatises esitaja on vajalikud muudatused teinud, siis teavitab MaRu ehitusteatises esitajat kirjalikult, et võib alustada ehitamist ehitusteatises alusel (lg 11). Siinkohal ei või samuti esineda ehitusloa andmisest keeldumise aluseid. Eraldi haldusakti ka siin MaRu ei anna, vaid MaRu nõusolek loetakse tema teavitusega antuks. Eelkirjeldatud juhul võib maaparandussüsteemi ehitada seitsme aasta jooksul MaRu poolsest isiku teavitamisest arvates ja seda ehitusteatises alusel (lg 12).

Kui aga lõike 7 punktides 4–7 kohase kooskõlastuse või arvamusega esitatakse lisatingimusi või jäetakse ehitusteatises kooskõlastamata, annab MaRu alati maaparandussüsteemi ehitusloa, milles mh esitab kontrolli tulemusel esitatavad nõuded, või keeldub ehitusloa andmisest (lg 13). Sellisel juhul lõpeb menetlus alati ehitusloaga või selle andmisest keeldumisega. Ehitusloalt

nähtuvad ka kooskõlastamise käigus esitatud nõuded ehitisele. Sellisel juhul peab MaRu ehitusteatises esitajat teavitama ehitusloa menetluse alustamisest.

Lõigetes 10 ja 11 sätestatud juhul teave ehitusteatises esitamise ning lõikes 13 sätestatud juhul ehitusloa andmise kohta tehakse kättesaadavaks asjaomasele kohaliku omavalitsuse üksusele, et tagada informeeritus tema territooriumil toimuvast ehitusest (lg 14). See teave tehakse kättesaadavaks e-ehituse keskkonnas või vajadusel muul kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil.

Eelnõukohase seadusega on kõik ehitamisega (sh ehitusloa taotlemisega) seotud paragrahvid läbi vaadatud, et uued sätted oleksid kooskõlas muude maaparandusseaduse ja teiste õigusaktide sätetega. Õigusaktide all on mõeldud eelkõige looduskaitseadust, keskkonnaseadustiku üldosa seadust, ehitusseadustikku, planeerimisseadust ja muinsuskaitseadust. Ei saa välistada, et mõni kitsendus võib millalgi nimetama seadusesse juurde lisanduda. Kuna ehitusloa taotlemine asendatakse ehitamisest teavitamisega, siis tunnistatakse paljud maaparandusseaduse sätted kehtetuks või muudetakse neid (mh §-d 21–30). Nimetatud paragrahvid on üksteisega väga seotud, mistõttu on nendes ja kogu maaparandusseaduses asjakohased viited ja sisu uue regulatsiooniga kooskõlla viidud. Eeltoodust tulenevalt muudetakse ka maaeluministri 13. detsembri 2018. a määrust nr 72 „Ehitamise dokumenteerimise ja ehitusdokumentide täpsemad nõuded ning ehitusdokumentide säilitamise ja üleandmise nõuded“. Muudetakse maaeluministri 25. veebruari 2019. a määrust nr 14 „Maaparandussüsteemi ehitusprojekti nõuded“. Muutub määruse pealkiri „Maaparandussüsteemi ehitusprojekti ja ehituskava nõuded“, maaparandusseadusesse lisandub volitusnorm ehituskava nõuete kehtestamiseks, kehtiva maaparandusseaduse § 25 lõigete 3 ja 4 väikesüsteemi ehitamise kava sisu nõuded tuuakse seadusest määrusesse (plaanile kantavad andmed ja seletuskirja sisu) ning lisatakse nõuded üksikrajatise ehituskava sisu kohta. Ministri määrusega kehtestatavas maaparandussüsteemide registri põhimääruses arvestatakse eelnõukohase ehitusteatises regulatsiooniga.

Eelnõu § 1 punktiga 19 muudetakse MaaParS-i § 21 lõigete 1 ja 2 sõnastust. Lõiget 1 muudetakse selliselt, et edaspidi annab ehitusloa olemasolu õiguse ehitada ehitusloale märgitud kinnisasjale ka üksikrajatise või väikesüsteemi, mis vastab ehituskavale (vt seletuskirja punktis 3.2 eespool toodud selgitusi). Lõikes 2 muudetakse ehitusloa kehtivuse määratlust, millega kaotatakse nõue alustada ehitamist kahe aasta jooksul ehitusloa kehtima hakkamisest arvates. Muudatuse kohaselt loetakse ehitusloa kehtivuseks seitse aastat. Eelnõuga kavandatakse ehitusloa taotlus asendada ehitusteatisega, mis tuleb esitada vähemalt kolme aasta jooksul projekteerimistingimuste saamisest arvates enne ehitamisega alustamist. Kehtiva maaparandusseaduse kohaselt tuli ehitusloa saanud isikul esitada ehitamise alustamise teatis vähemalt kolm päeva enne ehitamisega alustamist. Uue regulatsiooni kohaselt oleksid need kaks teineteist dubleerivad teatist. Seetõttu loobutakse ehitamise alustamise teatise esitamisest. Ehitamise alguseks loeti kehtivas maaparandusseaduses ehitamise alustamise teatistes märgitud ehitamise alustamise päev ehk esimene ehitusprojektile vastava töö tegemise päev. Seejuures ülejäänud seitsme aasta jooksul võis teha kõiki ülejäänud töid. Tööde alustamise nõue kahe aasta jooksul ehitusloa saamisest ei anna mingit eelist selle ees, kui ehitamist alustatakse kaks aastat pärast ehitusloa saamist. Oluline ei ole mitte ehitamise alustamine, vaid selle lõpetamine. Seitsme aasta jooksul peab olema süsteem valmis ehitatud.

Eelnõu § 1 punktiga 20 tunnistatakse MaaParS-i § 21 lõiked 3 ja 4 ning § 22 kehtetuks. Ehitamise alustamise päeva ei ole vaja fikseerida, sest ehitamist ei pea alustama kahe aasta jooksul ehitusloa andmisest arvates (§ 21 lg 3) – vaata ka selgitusi eelmises punktis. MaaParS-i § 21 lõike 4 muudatus on seotud maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse käigus

maaparandussüsteemi rekonstrueerimise sätete koondamisega §-desse 50¹–50⁴ (vt seletuskirja punktis 3.5 toodud selgitusi). Sätte sisu viiakse eelnõu § 50⁴ lõike punkti 1. MaaParS-i § 22 tunnistatakse kehtetuks, kuna ehitusluba ei ole vaja enam taotleda, selle asemel esitatakse ehitamise teatis ning teatud juhtudel (väikesüsteemi, mille asukohast tulenevalt ei ole avalik-õiguslikke kitsendusi ja teatud üksikrajatiste korral) ei esitata ka seda (vt seletuskirja punktis 3.2 eespool toodud selgitusi).

Eelnõu § 1 punktiga 21 sõnastatakse muudatuste rohkuse tõttu uuesti MaaParS-i § 23 tekst, kuna normiadressaadil on lihtsam jälgida loogilise järjestusega sätteid ja suuremas osas Riigi Teataja avaldamismärgetest mitte koosnevat paragrahvi.

Ehitusluba antakse, kui kavandatav ehitamine ja ehitusprojekt või ehituskava vastavad õigusaktides sätestatud nõuetele (lg 1). Lõiget oli vaja täiendada seoses sättesse ehituskava lisandumisega. Õigusaktide all on siin mõeldud nii maaparandusseaduses kui ka muudes asjakohastes seadustes ning maaparandusseaduse alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõudeid, nt maaeluministri 25. veebruari 2019. a määruses nr 14 „Maaparandussüsteemi ehitusprojekti nõuded“ ja maaeluministri 6. mai 2019. a määruses nr 45 „Maaparandussüsteemi projekteerimismid“ sätestatud nõudeid. Õigusaktide all on seadustena mõeldud eelkõige looduskaitseadust, keskkonnaseadustiku üldosa seadust, ehitusseadustikku, planeerimisseadust ja muinsuskaitseadust.

Lõikes 2 on loetletud andmed, mis tuleb ehitusloale kanda:

- ehitamisega hõlmatava kinnisasja andmed, sealhulgas katastritunnus;
- maaparandussüsteemi kuivendus- või niisutusviis;
- maaparandussüsteemi maakasutusviis;
- maaparandussüsteemi kood ning maaparandusehitise kood ja nimetus;
- maaparandussüsteemi asukoht;
- muud vajalikud andmed;
- ehitatava maaparandussüsteemi maa-ala pindala ja eesvoolu pikkus;
- ehitatava maaparandussüsteemi teenindava tee klass, pikkus ja olemasolu korral nimetus;
- ehitatava kaitsetammi pikkus ja pumbajaamade arv;
- ehitatavad keskkonnakaitseks vajalikud rajatised ja nende arv;
- ehitusprojekti või ehituskava koostanud ning uurimistöö ja ehitusprojekti ekspertiisi teinud isikute andmed;
- ehitusteatis number ja kuupäev.

Lõikes 3 on loetletud ehitusloa andmisest keeldumise alused. Võrreldes kehtiva seadusega ei ole keeldumise aluseks olevaid põhimõtteid olulises osas muudetud. Sõnastuse muudatused on seotud maaparandussüsteemi ja väikesüsteemi ehitamist reguleerivate sätete koondamisega ja ehitusloa taotluse asendamisest ehitusteatisega. Nõuete dubleerimise vähendamiseks käsitletakse eelnõus maaparandussüsteemi ja väikesüsteemi ehitamist koos. Kui ehitusprojekt ei vasta näiteks projekteerimistingimustele, saab MaRu anda tähtaja ehitusprojekti nõuetega vastavusse viimiseks. Samas, kui projekteerimistingimuste väljaandmisest on möödunud üle kolme aasta, siis on tegemist sellise alusega, mil ehitusluba ei ole võimalik anda. Keeldumise alused on sellised alused, mis ei võimalda ehitamist lubada – põhjus võib mh olla ehituskeelus, olulises keskkonnamõjus või uurimistöö tegemata jätmises, kui see oli projekteerimistingimustega ette nähtud või selle tegemise vajadus tekkis projekteerimise käigus.

Käesoleva lõike uuesti sõnastamisel muutus ka olemasoleva lõike punktide järjekord. Seega tuleb vajaduse korral vaadata Riigi Teataja varasemat redaktsiooni. Kuna ehitamise aluseks võib edaspidi olla ka ehitusteatris, siis tuli ka kogu ehitusloa kehtiv regulatsioon sellega kooskõlla viia.

Lõikes 4 sätestatakse ehitusloa andmise või selle andmisest keeldumise tähtjaks 60 päeva. Kehtiva maaparandusseaduse kohaselt teeb MaRu ehitusloa andmise või selle andmisest keeldumise otsuse 30 päeva jooksul nõuetekohaste dokumentide saamisest arvates. Kuigi nimetatud tähtaja arvestus algab sellest hetkest, kui MaRu-le laekuvad nõuetekohased ehk otsuse tegemist võimaldava kvaliteediga dokumendid, esineb siiski olukordi, kus MaRu ei suuda tähtjast kinni pidada. Põhjuseid on mitmeid. Kuivenduse ehitusprojektidega hõlmatav maa-ala ulatub sadadesse hektaritesse, mistõttu on kavandatavate tegevuste projekteerimistingimustele ja -normidele vastavuse kontrollimine ajamahukas. Suurte maa-alade kohta tehtavad ehitusprojektid suurendavad oluliselt kaasamist vajavate isikute arvu, mis ulatub kümneteni või üksikutel juhtudel sadadeni. Suurenenud on ka keskkonnaorganisatsioonide huvi olla ehitusloa menetlusse kaasatud. Eelnevast lähtuvalt tekib oht, et kõiki vajalikke huvigruppe ja menetlusosalisi, ennekõike neid maaomanikke, kellel ei ole elektronposti aadressi rahvastikuregistris märgitud, ei suudeta õigeaegselt kaasata. Muudatus annab loa andmist ootavale isikule signaali, et loa andmisega võib edaspidi minna kauem. Samuti annab see MaRu-le ette ajaraami, millega tuleks üldjuhul arvestada ja mida MaRu ise ei saa pikendada. Küll aga saab MaRu rakendada HMS-i § 41. Kuigi menetlemise tähtaega seaduses pikendatakse, tuleb MaRu-l endiselt teha otsused esimesel võimalusel, võimalikult lühikese aja jooksul. Haldusmenetlus tuleb MaRu-l jätkuvalt viia läbi eesmärgipäraselt ja efektiivselt, samuti võimalikult lihtsalt ja kiirelt, vältides üleliigseid kulusi ja ebameeldivusi isikutele.

Eelnõu § 1 punktidega 22–24 MaaParS-i § 24 lõigetes 1 ja 2 tehtud muudatused sätete sõnastuses tulenevad ehitusloa taotluse esitamise asendamisest ehitusteatrisega (lg 1 p-d 1–3) ning maaparandussüsteemi ja väikesüsteemi ehitamist reguleerivate sätete koondamisest (lg 2) (vt seletuskirja punktis 3.2 eespool toodud selgitusi).

Eelnõu § 1 punktiga 25 tunnistatakse MaaParS-i §-d 25–28 kehtetuks. Nimetatud §-d käsitlevad väikesüsteemi ehitamist. Muudatus on seotud maaparandussüsteemi ja väikesüsteemi ehitamist reguleerivate sätete koondamisega (vt seletuskirja punktis 3.2 eespool toodud selgitusi). Väikesüsteemi ja suure süsteemi ehitamist käsitletakse eelnõukohases seaduses ühiselt, arvestades väikesüsteemi kohta sätestatud erisusi (§ 8¹).

Eelnõu punktiga 19 muudetakse § 21 lõigete 1 ja 2 sõnastust selliselt, et see kajastab ka väikesüsteemi ehitusloast tulenevat ehitusõigust ja ehitusloa kehtivust. Otsest vajadust eristada suurte ja väikeste süsteemide ehituslubade kehtivust ei ole. Sellega muudetakse ka väikesüsteemi ehitusloa kehtivust kolmelt aastalt seitsmele aastale (§ 25 lg 5), millega kaob ka vajadus ehitusluba teatud juhtudel pikendada (§ 25 lg 6).

Ehituskava plaanile märgitavad andmed (§ 25 lg 3) ning seletuskirjas märgitavad andmed (§ 25 lg 4) sätestatakse edaspidi maaparandusseaduse § 16 lõike 4 alusel kehtestatud maaeluministri 25. veebruari 2019. a määruses nr 14 „Maaparandussüsteemi ehitusprojekti nõuded“, kusjuures lõike 3 punktis 6 esitatud nõuet leevendatakse. Väikesüsteemi ehitusloa menetlemisel on osutunud ebavajalikuks MaaParS-i § 25 lõike 3 punktis 6 toodud ehituskava plaanile kantavate andmetena andmed kavandatava väikesüsteemi suubumiskohas suubla põhja kõrgusarvu kohta. Kuna tegemist on väikese süsteemiga, siis piisab suubla veevastuvõtuvõime hindamisest.

Ehituskava koostajal ei ole vaja esitada suubla põhja kõrgusarvu. Muudatus leevendab väikesüsteemi ehitamise nõudeid.

Väikesüsteemi ehitusloa taotluse asemel esitatakse eelnõukohase seadusega ehitusteatis, mis sisaldab andmeid, mida sisaldas väikesüsteemi ehitusloa taotlus (§ 26 lg 1). Ehitusteatisel kooskõlastamisel ja kontrollimisel tehakse samad toimingud (§ 26 lg 2 ja 3). Väikesüsteemi ehitusloale kantavad andmed (§ 26 lg 4) kajastuvad § 23 lõikes 2. Ehitusloa andmisest keeldumise alused (§ 26 lg 5) kajastuvad § 23 lõikes 3. Väikesüsteemi ehitusloa andmise või selle andmisest keeldumise otsuse tegemise aeg (§ 26 lg 6) kajastub § 23 lõikes 4.

Väikesüsteemi ehitusloa kehtetuks tunnistamine (§ 27) kajastub edaspidi §-s 24.

Paragrahvi 28 kehtetuks tunnistamine tuleneb kooskõlastamise ja loa andmise muudatustest. Paragrahvi 28 nõuded on viidud §-i 50⁴ lõikesse 4 (vt seletuskirja punktis 3.5 toodud selgitusi).

Eelnõu § 1 punktidega 26–28 MaaParS-i § 29 lõikes 1 tehtavad muudatused tulenevad sellest, et loobutakse ehitusloa kehtivust määravast tingimusest, et ehitamist tuleb alustada kahe aasta jooksul alates selleks loa saamisest (p 2), ehitusloa taotluse asendamisest ehitusteatisega (p 3) ning maaparandussüsteemi ja väikesüsteemi kasutamist reguleerivate sätete koondamisest (p 4 ja 6) (vt seletuskirja punktis 3.2 eespool toodud selgitusi). Ehitusloa taotluse asendamisest ehitusteatisega tekkis olukord, kus ehitamise alustamise teatis ei ole enam asjakohane. Enne ehitamise alustamist tuleb esitada ehitusteatis, projekteerimistingimuste nõude olemasolul projekteerimistingimuste saamisest arvates kolme aasta jooksul (§ 20¹ lg 1). Kasutusteatis tuleb esitada 90 päeva jooksul maaparandussüsteemi valmimisest arvates (§ 30¹ lg 1), väikesüsteemi ja üksikrajatise kasutusteatis kümne päeva jooksul väikesüsteemi või üksikrajatise valmimisest arvates (§ 30¹ lg 2).

Eelnõu § 1 punktiga 29 muudetakse MaaParS-i § 29 lõike 1 punkti 8 sõnastust selliselt, et maaparandussüsteem tuleb lammutada ka siis, kui sellele ei ole ehitusluba antud. Sõnastuse muutmise vajadus tuleneb eelnõuga kavandatavast muudatusest, mille kohaselt esitatakse ehitusloa taotluse asemel ehitusteatis ning teatud juhtudel ehitusluba ei antagi ehk ehitamiseks annab õiguse ehitusteatis. Samuti võib olla vajadus lammutada ka maaparandussüsteem, mis on ohtlik inimese elule või tervisele, varale või keskkonnale, kuigi see süsteem on juba kasutusõiguse saanud kasutusteatisest või kasutusloa alusel.

Eelnõu § 1 punktiga 30 muudetakse MaaParS-i § 30 lõike 2 esimest lauset selliselt, et ehitamise üle võib omanikujärelevalvet teha ka isik, kes on teinud sellele ehitusprojektile ekspertiisi. Kehtiva MaaParS-i regulatsiooni kohaselt ei ole see lubatud. Nõue kehtestati eesmärgiga tagada sõltumatu omanikujärelevalve. Kavandatud muudatusega antakse ehitusprojektile ekspertiisi teinud isikule võimalus teha sama projekti kohasele ehitamisele omanikujärelevalvet. Maaparandussüsteemi omanikud, ehitajad ja MaRu on andnud tagasisidet, et omanikujärelevalve töö kvaliteet ei vasta sageli nõuetele. Omanikujärelevalve töö tulemus selgub tagantjärele, kui mittenõuetekohast ehitamist on kulukas parandada. Praktikast on selgunud, et omanikujärelevalve tegija ei tutvu projektiga nii põhjalikult, et tagada tõhus omanikujärelevalve. Leiame, et erinevalt projekteerijast (ehitusprojekti koostajast) ei ole projektile ekspertiisi tegija seotud projektiga sellisel määral, et tekiks huvide konflikt. Projektile ekspertiisi teinud isik omab põhjalikku ülevaadet projektlahendusest, mis annab talle head eeldused ka tõhusa omanikujärelevalve tegemiseks.

Omanikujärelevalve õigused ja kohustused ning vastutus otsuste tegemise ning tegemata jätmise eest tuleneb võlaõigusseadusest ja tsiviilseadustiku üldosa seadusest.

Omanikujärelevalve tegemine ja selle täpsem elluviimine on omanikujärelevalve tegija ja omaniku omavaheline lepinguline suhe, kuhu riik ei sekku. Seega omanikujärelevalve kvaliteeti saab mõjutada eelkõige tellija (omanik), esitades projekteerimise, ehitamise ja omanikujärelevalve lepingutes töövõtjatele nõudlikumaid tingimusi ja nõudes nende täitmist. Leping võib sisaldada ka rohkem nõudeid kui seda on seadusega ette nähtud. Näiteks omanikujärelevalve tõhustamiseks on hea kasutada digitaalset ehitustööde päevikut selliselt, et see on reaajas jälgitav. Üldehituses on omanikujärelevalve tegijal kohustus koostada oma ülesannete täitmiseks järelevalveprotseduuride programm, kus on kajastatud, millistele ehitustöödele tehakse kaetud tööde aktid; kui pikalt peab ehitusettevõtja omanikujärelevalve tegijale ette teatama, kui soovib kaetavat tööd ette näidata; milliseid töid ja millise sagedusega tuleb omanikujärelevalve tegijale ette näidata; millised katsetused või mõõdistused ja millises vormis on nõutavad (lisaks õigusaktides kehtestatule) jms. Omanik võib ka maaparandusehituses sarnase omanikujärelevalve programmi või kava koostamise nõude lisada omanikujärelevalve lepingusse. Samuti aitab omanikujärelevalve tööd tõhustada olulisemate kaetud tööde akteerimisel kaetavast objektist positsioneeritud (asukohamärgisega) fotode lisamine aktile. Juba projektis võiks projekteerija anda loetelu nendest objektidest, mille puhul on omanikujärelevalve kohalolu oluline. Selline loetelu on omanikujärelevalve tegijale oluline sisend järelevalveprotseduuride kava koostamiseks. Nii on omanikule igal ajahetkel selge, millised tööd on tehtud ehk kus omanikujärelevalve tegija digitaalne allkiri kinnitab tehtud tööde nõuetekohasust.

Muudatus tehakse tõhusama omanikujärelevalve võimaldamiseks. Ekspertiisi teinud isik ei tohi olla ehitusprojekti koostaja ega ka ehitaja. Ta saab seista omaniku huvide eest projektile vastava maaparandussüsteemi ehitamisel. Projektiga tutvumine on ajamahukas juba üksnes seetõttu, et projekteeritava ala pindala on enamasti kümneid või sadu hektareid. Projektile ekspertiisi teinud isik on projektiga ja eeldatavalt ka olukorraga maastikul juba põhjalikult tuttav ja saab alustada omanikujärelevalve tegemist kohe ehitamise alguses.

Eelnõu § 1 punktiga 31 täiendatakse MaaParS-i § 30 lõike 8 sõnastust selliselt, et omanikujärelevalve nõudeid ei kohaldata lisaks väikesüsteemile ka üksikrajatistele, välja arvatud eesvoolul paiknev truup, keskkonnakaitseks vajalik rajatis „regulaatorkaev ja maaparandussüsteemi teenindav tee. Üksikrajatise ehitamine saab mõjutada maaparandussüsteemi toimimist väiksemal määral. Muudatusega vähendatakse isikute halduskoormust.

Omanikujärelevalvega seotud muudatuste puhul puuduvad maaparandusseaduses otsesed viited muudetavatele maaparandusseaduse §-de 29 ja 30 sätetele. Muuta tuleb maaeluministri 20. detsembri 2018. a määrust nr 79 „Maaparandussüsteemi ehitamise üle omanikujärelevalve tegemise nõuded“.

Eelnõu § 1 punktiga 32 täiendatakse MaaParS-i §-iga 30¹ maaparandussüsteemi kasutamisest teavitamise kohta. Muudatus tuleneb kasutusloa taotluse asendamisest kasutusteatisega ning maaparandussüsteemi ja väikesüsteemi kasutamist reguleerivate sätete koondamisest (vt seletuskirja punktis 3.2 eespool toodud selgitusi).

Maaparandussüsteemi kasutusteatis tuleb esitada MaRu-le 90 päeva jooksul maaparandussüsteemi valmimisest arvates (lg 1). Väikesüsteemi ja üksikrajatise kasutusteatis tuleb esitada 10 päeva jooksul väikesüsteemi või üksikrajatise valmimisest arvates (lg 2).

Kasutusteatises märgitakse järgmised asjakohased andmed (lg 3):

1) käesoleva seaduse § 12 lõike 2 punktides 1 ja 2 ning 4–9 nimetatud andmed;

- 2) käesoleva seaduse 20¹ lõike 2 punktides 6–8 nimetatud andmed;
- 3) väikesüsteemi teostusjoonise koostaja andmed;
- 4) maaparandussüsteemi tehnilised andmed maaparandusehitiste kaupa.

Koos kasutusteatisega esitatakse § 10 lõigetes 2–2² nimetatud maaparandussüsteemi ehitusdokumendid, kusjuures üksikrajatise puhul ei ole ehitustööde päevikut nõutud ning väikesüsteemi puhul tuleb esitada üksnes teostusjoonis ja väikesüsteemi märkimisandmed. Samuti tuleb esitada olemasolu korral ehitusprojekti ekspertiisiakt (lg 4). Võrreldes kehtiva seadusega ei ole väikesüsteemi puhul enam vaja esitada kaetud tööde akti ega ehitusmaterjalide ja -toodete nõuetekohasust tõendavaid dokumente. Esitatavaid ehitusdokumente kajastab tabel 2.

Tabel 2 Maaparandussüsteemi, üksikrajatise ja väikesüsteemi ehitusdokumendid.

Ehitusdokumendid			
	Maaparandussüsteem	Üksikrajatis	Väikesüsteem
ehitustööde päevik	jah	-	-
kaetud tööde akt	jah	jah	-
ehitusmaterjalide ja -toodete nõuetekohasust tõendavad dokumendid	jah	jah	-
teostusjoonis ja maaparandussüsteemi märkimisandmed	jah	jah	jah
muud ehitamist kirjeldavad dokumendid	jah	jah	-

Kui MaRu ei teavita kasutusteatises esitajat 30 päeva jooksul kasutusteatises saamisest arvates vajadusest viia maaparandussüsteem vastavusse maaparandussüsteemi nõuetega, ehitusprojektiga või ehituskavaga ning ei esine ühtegi kasutusloa andmisest keeldumise alust, võib maaparandussüsteemi kasutada kasutusteatises alusel (lg 5). MaRu annab n-ö vaikimisi oma nõusoleku (loa fiktsioon). Haldusakti MaRu ei anna. Loetakse, et luba on vaikides antud. Seda, kas on vaja midagi n-ö korda teha või peaks üldse kasutamise lubamisest keelduma, peab selguma 30 päeva jooksul. Kui selle aja jooksul MaRu teatises esitajat vajadusest muudatusi teha ei teavita, siis on isikul nõusolek kasutamiseks olemas.

Kui MaRu on kasutusteatises esitajat 30 päeva jooksul kasutusteatises saamisest arvates teavitanud vajadusest viia maaparandussüsteem vastavusse maaparandussüsteemi nõuetega, ehitusprojektiga või ehituskavaga ja kasutusteatises esitaja on ettenähtud tähtpäevaks maaparandussüsteemi selle nõuetega, ehitusprojektiga või ehituskavaga vastavusse viinud ning ei esine ühtegi kasutusloa andmisest keeldumise alust, teavitab MaRu kasutusteatises esitajat mõistliku aja jooksul kirjalikult, et maaparandussüsteemi võib kasutada kasutusteatises alusel (lg 6). Eraldi haldusakti ka siin MaRu ei anna, vaid MaRu nõusolek loetakse tema teavitusega antuks. Näiteks võib olla esitamata mõni dokument või ei sisalda kasutusteatis kõik vajalikke andmeid või on vaja teostusjooniseid täiendada või väiksemaid puudujääke ehitamisel parandada. Nagu ka ehitamisest teavitamise puhul, antakse ka siin teatises esitajale mh võimalus maaparandussüsteem nõuetega vastavusse viia.

MaRu võib anda kasutusloa (lg 7), kui maaparandussüsteemi kasutamiseks on vaja seada lisatingimusi. Näiteks kui ehitusprojekti kooskõlastamisel anti tingimusi, millega tuleb

arvestada lisaks ehitamisele ka kasutamise ajal. Sellisel juhul MaRu teavitab kasutusteatises esitajat, et alustatakse kasutusloa menetlust.

Kui kasutusteatis esitatakse sellise maaparandussüsteemi kuuluva maaparandusehitise kohta, mille hoiuks on asutatud maaparandusühistu, saadab MaRu kasutusteatises või kasutusloa ärakirja asjaomasele maaparandusühistule (lg 8). See on vajalik eelkõige täiesti uue maaparandusehitise ehitamise korral, sest uue maaparandusehitise valmimisega suureneb maaparandusühistu pindala ja seega muutuvad ka ühiseesvoolu hoiukohustuse osa suurused kõikidele liikmetele, mis on ühistule oluline teave hoiukulude osa arvestamisel.

MaRu teeb kasutusloa või kasutusteatises e-ehituse keskkonnas kättesaadavaks asjaomasele kohaliku omavalitsuse üksusele selleks, et kohalikul omavalitsusel oleks ülevaade oma territooriumil toimuva ehitustegevuse kohta (lg 9).

Kasutusteatises täpsemad sisu nõuded kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega (lg 10).

Kehtiva maaparandusseaduse § 31 lõike 5 kohaselt kehtestab maaparandussüsteemi kasutusloa ja väikesüsteemi kasutusloa ning nende taotluste sisu nõuded valdkonna eest vastutav minister määrusega. Lubade taotlused asendatakse teatiste esitamisega, mistõttu tehakse mh muudatused seaduse §-s 31 ja muudetakse ka maaeluministri 14. detsembri 2018. a määrust nr 74 „Maaparandussüsteemi kasutusloa ja väikesüsteemi kasutusloa ning nende taotluste sisu nõuded“. Muutub määruse pealkiri „Maaparandussüsteemi kasutusloa ja kasutusteatises sisu nõuded“ ja kasutusloa sisu nõuete volitusnormi asukoht seaduses ning määruses tehakse muud asjakohased muudatused seoses kasutusteatisega. Seega lähtutakse ministrile volituse andmisel kehtivast maaparandusseaduses sätestatud praktikast, kus kasutusloa sisu nõuded olid samuti kehtestatud ministri määrusega. Kuna kasutusteatisega seonduv on reguleeritud ühes ja kasutusloa andmisega seonduv teises paragrahvis, siis on korrektne ka volitusnormid viia asjakohaste paragrahvide juurde. Otsest viidet maaparandusseaduse § 31 lõikele 5 maaparandusseaduses ei ole. Ministri määrusega kehtestatavas maaparandussüsteemide registri põhimääruses arvestatakse eelnõukohase kasutusteatises regulatsiooniga.

Kogu maaparandusseadus ja selle alusel kehtestatud määrused on kasutusteatises lisandumisest ja kasutusloaga seonduvatest muudatustest tulenevalt nii viidete kui ka sisu osas üle vaadatud ning asjakohased muudatused eelnõukohase seadusega (§-d 31–34) ja asjakohastes määrustes kavandatud.

Käesolevas paragrahvis kavandatud muudatusega lihtsustuvad üksikrajatise (välja arvatud eesvoolul paiknev truup, keskkonnakaitseks vajalik rajatis, regulaatorkaev ja maaparandussüsteemi teenindav tee) kasutamise nõuded (kehtivas seaduses § 29 lg 1 p 5) selles osas, et üksikrajatise ehitamiseks ei ole nõutud MATER ehitajat ja omanikujärelevalve tegijat (eelnõus § 30 lg 8). Kõik käesolevas paragrahvis tehtavad muudatused vähendavad isikute halduskoormust ja MaRu töökoormust, kuna menetlus on lihtsam, proportsionaalsem ja ei lõppe alati haldusaktiga.

Eelnõu § 1 punktiga 33 muudetakse MaaParS-i § 31 pealkirja ja teksti. Muudatused on vajalikud tulenevalt kasutusloa taotluse asendamisest kasutusteatisega. Võrreldes kehtiva regulatsiooniga üldised põhimõtted ei muutu.

Kasutusluba annab õiguse kasutada ehitusprojekti või ehituskava kohaselt ehitatud maaparandussüsteemi (lg 1). Kasutusluba on tähtjatu (lg 3).

MaRu annab maaparandussüsteemi kasutusloa, kui valminud maaparandussüsteem on ehitatud käesolevas seaduses sätestatud nõudeid järgides ja ehitusprojekti või ehituskava kohaselt ning vastab maaparandussüsteemi nõuetele (lg 2). Kasutusloale kantakse järgmised asjakohased andmed (lg 4):

- 1) kasutusloa number ja kuupäev;
- 2) kasutusteate number ja kuupäev;
- 3) käesoleva seaduse § 12 lõike 2 punktides 1 ja 2 ning 4–9 nimetatud andmed;
- 4) käesoleva seaduse § 30¹ lõike 3 punktis 4 nimetatud andmed.

Lõikes 5 täpsustatakse regionaal- ja põllumajandusministri volitusnormi, lisades sõna „täpsemad“ (Kasutusloa täpsemad sisu nõuded). Volitusnormi asukoht ei muutu.

MaRu keeldub kasutusloa andmisest, kui MaRu on teavitanud kasutusteate esitajat vajadusest maaparandussüsteem maaparandussüsteemi nõuetega, ehitusprojektiga või ehituskavaga vastavusse viia ning kasutusteate esitaja ei ole ettenähtud tähtpäevaks maaparandussüsteemi selle nõuetega, ehitusprojekti või ehituskavaga vastavusse viinud. Samuti keeldub MaRu kasutusloa andmisest, kui maaparandussüsteem ei vasta olulisel määral ehitusprojektile või ehituskavale, on ohtlik inimese elule või tervisele, varale või keskkonnale või kui esineb vähemalt üks käesoleva seaduse § 24 lõike 1 punktides 1–4 sätestatud alus (lg 6). Näiteks kui maaparandussüsteem ei vasta olulisel määral ehitusprojektile, siis ei ole sellist maaparandussüsteemi võimalik kasutusele võtta enne selles olulisi ja enam aega nõudvaid muudatusi tegemata.

MaRu teeb kasutusloa andmise või selle andmisest keeldumise otsuse 30 päeva jooksul nõuetekohaste ehitusdokumentide saamisest arvates (lg 7). Kui ilmastikutingimused, näiteks püsiv lumikate, ei võimalda kohapeal kontrolli teha, siis pikeneb käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud otsuse tegemine ajani, millal kontrollimine kohapeal on võimalik (lg 8). MaRu tunnistab kasutusloa kehtetuks, kui maaparandussüsteem on iganenud või lagunenuks või muul põhjusel kaotanud olulise osa oma toimevõimest või kui kasutusotstarbe lõppenuks lugemise vajadus tuleneb avalikust huvist (lg 9).

Eelnõu § 1 punktiga 34 tunnistatakse MaaParS-i §-d 32–34 kehtetuks. Nimetatud §-d käsitlevad kasutusloa taotlemist, selle andmist ja selle andmisest keeldumist. Muudatus tuleneb kasutusloa taotluse asendamisest kasutusteatisega (vt seletuskirja punktis 3.2 eespool toodud selgitusi). Maaparandussüsteemi kasutamisest teavitamist käsitletakse eelnõukohases seaduses §-s 30¹ (vt eelnõu punkti 32 selgitusi) ning kasutusloa andmist, selle andmisest keeldumist ka kasutusloa kehtetuks tunnistamist §-s 31 (vt eelnõu punkti 33 selgitusi).

Nagu eespool mainitud, siis kogu maaparandusseadus ja selle alusel kehtestatud määrused on kasutusteate lisandumisest ja kasutusloaga seonduvatest muudatustest tulenevalt nii viidete kui ka sisu osas üle vaadatud ning asjakohased muudatused eelnõukohase seadusega (§-d 31–34) ja asjakohastes määrustes kavandatud. Kuna kasutusloa edaspidi taotlema ei pea, siis ei ole nimetatud paragrahvid enam sellisel kujul asjakohased. Küll aga on asjakohased sätted integreeritud kasutusteate esitamise paragrahvi (nt kehtiva maaparandusseaduse § 32 lõiked 1–6 jj, § 33 asjakohased sätted).

3.3 Registretega ja vastutava spetsialistiga seotud muudatused

Eelnõu § 1 punktidega 35–39 muudetakse MaaParS-i § 35 lõikeid 2, 4 ja 6 ning täiendatakse lõikega 8. Muudatused on tingitud maaparanduse alal tegutsevate ettevõtjate registri ehk MATER-i andmete üleviimisest MTR-i. Muudatuse kohaselt viiakse MATER andmed MTR-i ja MATER kaotatakse. Lõike 4 muudatuse kohaselt ei kohaldata teatamiskohustust lisaks väikesüsteemile ka üksikrajatise suhtes ning ehituskava peab koostama isik, kes vastab käesoleva seaduse § 36 lõigetes 2–4 vastutavale spetsialistile esitatud nõuetele. Kehtivas seaduses kehtis see erand üksnes kraavkuivendusega väikesüsteemile.

Maaparanduse alal tegutsev spetsialist esitab majandustegevuse teate MTR-i, kui ta tegutseb maaparanduse uurimistöö, projekteerimise, omanikujärelevalve, ekspertiisi või maaparandusehituse alal (lg 2). Lõikes 6 muudetakse registri nimetust, MATER asemel MTR.

Kui isik, kes koostab ehituskava, ei tööta vastutava spetsialistina ettevõttes, mis on esitanud majandustegevuse teate maaparanduse alal tegutsemiseks, kuid tal on vastutavale spetsialistile vastav haridus ja töökogemus, siis ta esitab andmed hariduse ja töökogemuse kohta MaRu-le (lg 4¹). Põhimõtteliselt toimub sama kontroll kui MTR-i esitatava majandustegevuse teate puhul, kuid ehituskava puhul ei ole vajalik MTR-i teadet esitada, st ei ole vaja olla ettevõttes, võib ehituskava koostada üksikisikuna.

Muudatus aitab koondada ehitamisega seotud majandustegevuse andmed ühte registrisse ja suurendab maaparandusehitusega seotud isikute andmete nähtavust ning lihtsustab nende andmete kasutamist nendest andmetest huvitatud isikutele.

Eelnõu punktiga 39 sätestatakse, et majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse § 8 lõikes 4 nimetatud majandustegevuse registri vastutaval töötlejal on õigus teha Maa- ja Ruumiameti nimel päringuid teistesse andmekogudesse. Selleks, et Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) saaks MaRu asemel andmekogudest andmeid pärida on tal vaja ette näha volitus MaRu nimel tegutsemiseks.

Maaparandusseaduses on eespool nimetatud paragrahvidest otseseid viiteid üksnes § 35 lõikele 2. On sätted, mida eelnõukohase seadusega muudetakse (nt § 23) ja neid, mis tunnistatakse kehtetuks (nt § 52), § 46 lõiget 3 ei ole vaja muuta.

Eelnõu § 1 punktiga 40 täiendatakse MaaParS-i § 36 lõikeid 2 ja 3 ajavahemikuga, millise aja jooksul peab vastutav spetsialist olema saanud töökogemuse. Vastutava spetsialistina alustades pole oluline üksnes töökogemuse kestvus (vähemalt kolm aastat), vaid ka see, kui kaua aega tagasi töökogemus on omandatud. Kehtivas regulatsioonis on vastutava spetsialistina tegutsemiseks vajalik töökogemus kolm aastat. Seejuures ei ole piiratud, millise ajaperioodi jooksul peab olema kolmeaastane töökogemus omandatud. Eelnõuga kavandatakse sätestada ajapiirang, milleks on 15 aastat. Vastutava spetsialistina töötamise eeldused tegevusalade kaupa on toodud tabelis 3.

TABEL 3: Vastutava spetsialistina töötamise eeldused

Vastutav spetsialist		
Tegevusala:	Uurimine, projekteerimine, omanikujärelevalve, ekspertiis	Ehitamine

Haridus:	<u>erialane</u> kõrgharidus	<u>erialane</u> keskeri- või kutsekeskharidus või sellele vastav kvalifikatsioon
Töökogemus:	<u>viimase 15 aasta</u> jooksul töökogemus <u>vastaval ametialal</u> vähemalt <u>kolm</u> aastat	

Vastutav spetsialist vastutab maaparandusalal tegutsevas ettevõttes asjaomasel alal ka nende töötajate töö eest, kes ei ole vastutavad spetsialistid. Suuremal või vähemal määral muutuvad aja jooksul nii ehitusmaterjalid, -masinad, projekteerimisnormid kui ka seadusandlus. Seetõttu on vastutava spetsialistina tööd alustades eriti oluline toetuda töökogemusele, mis jääb vahetult vastutava spetsialistina tegutsema hakkamisele eelnevasse 15 aastasesse ajavahemikku. Eelnõu § 1 punktiga 40 muudetakse MaaParS-i § 36 lõikeid 2 ja 3 selliselt et, vastutav spetsialist peab viimase 15 aasta jooksul olema omandanud kolmeaastase töökogemuse. Vastutav spetsialist, kes juhendab ettevõtte teiste spetsialistide tööd, peab olema pädev. Pädevuse annab nii erialane haridus kui ka värske töökogemus vastaval alal. Kui isik on töötanud viimased 15 aastat muul alal, siis vajavad tema teadmised ja oskused värskendamist. 15 aastase ajavahemiku lisamisel on võetud eeskujuks „Kutse andmise kord üldehituse, keskkonnatehnika, tehnosüsteemide ja ehitusautomaatika inseneride kutsetele“¹² ning arvestatud uuringus „Maaparanduse alal tegutsevate ettevõtjate kvalifikatsiooni väljaselgitamine“¹³ esitatud soovitus 15 aastase ajaperioodi kehtestamiseks.

Maaparandusseaduses on otseseid viited § 36 lõigetele 2 ja 3. Eelnõukohase seadusega muudetakse nimetatud lõigetele viitavat § 23 ja § 35 ning tunnistatakse kehtetuks §-d 26 ja 33. Maaparandusseaduse alusel kehtestatud määruste otsene muutmisevajadus viidete osas puudub. Paljud maaparandusseaduse alusel kehtestatud määrusi muudetakse (seletuskirja p 9) ning nende muutmisel hinnatakse veelkord, kas vastutava spetsialisti kohta tehtud muudatused tingivad ka määruste täpsustamise.

Eelnõu § 1 punktiga 41 tunnistatakse MaaParS-i 4. peatükk kehtetuks. MATER-i andmed viiakse üle majandustegevuse registrisse.

Seoses maaparanduse valdkonna valdava osa ülesannete liikumisega Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi (edaspidi *REM*) haldusalast Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi ka *MKM*) haldusallasse, viiakse maaparandusega seotud registrite (MATER ja MSR) andmed üle uutesse infosüsteemidesse, mille arendamisega on juba alustatud. Maaparandusalal tegutsevate ettevõtjate majandustegevuse teatamiskohustuse täitmise tegevuste andmed on otstarbekas viia MTR-i (sarnased tegevused). Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (edaspidi *TTJA*) on MKM-i valitsemisalas tegutsev valitsusasutus. TTJA põhimääruse kohaselt kuulub TTJA tööülesannete hulka MTR-i pidamine ja arendamine. MTR on asutatud 15.04.2004 eesmärgiga pidada avalikkusele kättesaadaval viisil arvestust erinõuetega tegevusaladel tegutsevate ettevõtjate, seadusega nimetatud asutuste, sihtasutuste ja mittetulundusühingute üle ning teostada järelevalvet. MTR peab arvestust enam kui 25 erineva majandustegevuse valdkonna üle. Kui seni tuli maaparanduse alal tegutsevaid ettevõtjaid otsida MATER-ist ja teisi tegevuslubasid MTR-ist, siis edaspidi on kogu info ühes

¹² <https://www.ehitusinsener.ee/wp-content/uploads/2025/01/Kutse-andmise-kord-uldehituse-keskkonnatehnika-ja-tehnosüsteemide-ja-ehitusautomaatika-inseneeria-kutsetele-01.01.2025-1.pdf>

¹³ Maaparanduse alal tegutsevate ettevõtjate kvalifikatsiooni väljaselgitamine. Uuring, Advisio OÜ, Tartu 2012

kohas. MTR on juba toimiv ja arendatav süsteem, mis tagab andmete ajakohasuse ja ristkasutuse teiste registritega.

Eelnõu § 1 punktiga 87 tunnistatakse MaaParS-i § 38 lõikele 1 viitav MaaParS-i § 94 lõige 1 kehtetuks seoses maaparandusalal tegutsevate ettevõtjate andmete üleviimisega MTR-i ja maaparandusalal tegutsevate ettevõtjate registri kaotamisega. Haldusmenetluse seaduse § 93 lõike 1 kohaselt kehtib määrus mh kuni volitusnormi kehtetuks tunnistamiseni. Eelnõukohase seaduse jõustumisel muutub kehtetuks maaeluministri 23. novembri 2018. a määrus nr 63 „Maaparandusalal tegutsevate ettevõtjate registri põhimäärus“.

Eelnõu § 1 punktiga 42 sõnastatakse mitmete muudatuste tõttu uuesti kogu MaaParS-i § 39 tekst, täpsustades mh andmekogu põhimääruse volitusnormi sisu ning jättes paragrahvist välja sätteid, mis dubleerivad avaliku teabe seadust. Kui kohtupraktikas või kirjanduses esineb viide mõnele § 39 sättele on võimalik Riigi Teatajast varasemat versiooni vaadata. Paragrahvi 39 allesjäänud ja juurde lisatavad lõiked paigutatakse paragrahvi loogilises järjekorras, sätteid täpsustatakse ning ebavajalikud sätteid jäetakse paragrahvist välja, seetõttu on mõistlik kogu paragrahvi sisu uuesti sõnastada.

Kuna ka registri põhimäärus kehtestatakse uuesti, siis ei näe me ette segadust ega probleeme, mis seaduse registri osas tehtavate muudatuste tulemusena võiksid kaasneda. Viidete osas samuti probleeme ette näha ei ole. Maaparandusseaduse § 94 lõige 2 küll viitab § 39 lõikele 1, kuid see §-s 94 seetõttu muudatust kaasa ei too. Muud otsesed viited selle peatüki sätetele puuduvad.

Paragrahvi 39 lõikesse 1 tuuakse kehtiva seaduse senine § 39 lõike 4 sisu. Kehtiv MaaParS-i § 39 lõige 1 sätestab, et registri asutab Vabariigi Valitsus valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ning et register on kooskõlas avaliku teabe seadusega asutatud andmekogu. Andmekogu on seaduse tasandi regulatsiooni kehtestamisega juba asutatud. Ühtlasi on riikliku andmekogu termin juba defineeritud avaliku teabe seaduse §-s 43¹, mis tähendab, et andmekogu asutav säte ei pea eraldi reguleerima kooskõla selle seadusega. Uues lõikes 1 sätestatakse seetõttu üksnes registri eesmärk.

Lõikes 2 sätestatakse, et maaparandussüsteemide registri põhimääruse kehtestajaks on edaspidi valdkonna eest vastutav minister, mitte enam Vabariigi Valitsus. Muudatuse eesmärk on lihtsustada registri põhimääruse muutmist, et registri arendusi saaks kiiremini kasutusele võtta. Lisaks on tegemist eelkõige ReM-i ja MKM-i valitsemisalas olevate ülesannete täitmiseks vajaliku andmekoguga. Näiteks on ministri määrusega kehtestatud metsaressursi arvestuse riikliku registri põhimäärus, põllumajandusloomade registri põhimäärus ja maaparandusalal tegutsevate ettevõtjate registri põhimäärus.

Lõikes 3 on sätestatud, et registri vastutav töötleja on MaRu. Nimetatud muudatus tehti juba eelmise maaparandusseaduse muutmise käigus (RT I, 31.12.2025, 2).

Lõikes 4 on sätestatud põhimääruse kehtestamise volituse raamid, milleks on määrata 1) volitatud töötleja; 2) vastutava töötleja ja volitatud töötleja ülesanded; 3) kogutavate andmete täpsem koosseis ja andmekogusse kandmise kord; 4) andmetele juurdepääsu ja andmete väljastamise kord; 5) andmete säilitamise täpsemad tähtajad, tingimused ja kord; 6) muud korraldusküsimused. Kuna käesolevat paragrahvi muudetakse, siis on mõistlik ka eelnimetatud muudatus teha. Varem ei olnud volituse raame seaduses sätestatud.

2025. aasta 1. jaanuaril loodi MaRu ning maaparanduse valdkonna ülesanded, ülesannete täitmisega seotud õigused ja kohustused viidi Põllumajandus- ja Toiduametist üle MaRu-sse. Kuna MaRu-st sai Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas olev valitsusasutus, vaadati üle ka registritega seotud ülesanded ja kohustused. Vastutavaks töötlejaks määrati maaparandusseaduses MaRu, kuna ta korraldab andmekogude kasutusele võtmist, teenuste ja andmete haldamist, tagab andmekogude turvalisuse ja vastutab andmetöötluse õiguspärasuse eest. Eeltoodust tulenevalt viiakse maaparandussüsteemide registri andmed tänase teadmise kohaselt üle e-ehituse platvormile, kus asub ka ehitisregister. Seega on edaspidi kogu ehitiste ehituslubade info ühes kohas, kuid dokumentide menetlemine toimub erinevates registrites: maaparandussüsteemide lubasid menetletakse jätkuvalt maaparandussüsteemide registris ning üldehituse lubasid ehitisregistris. Mõlemad registrid on „üles ehitatud“ ühtsel alustel, on nende kooskasutus lihtne ning ilma raskusteta on võimalik tuvastada loamenetlusse kaasatud isikud ja saada muud asjakohast teavet.

Eelnõu § 1 punktiga 43 täiendatakse MaaParS-i § 40 lõikega 3¹, kuhu tuuakse senine § 39 lõike 5 sisu, mille kohaselt MaaParS-i §-s 3 nimetatud maaparandussüsteemide andmed kantakse maaparandussüsteemide registrisse ja maakatastri kitsendusi põhjustavate objektide kaardile. Kuna andmed on loetletud maaparandusseaduse §-s 40, siis on õigem ka nende maaparandussüsteemide registrisse ja maakatastri kitsendusi põhjustavate objektide kaardile kandmine reguleerida §-s 40.

Eelnõu § 1 punktiga 44 tunnistatakse MaaParS-i § 40 lõiked 4 ja 6 kehtetuks. Lõike 4 asemel on § 39 lõikesse 3 lisatud täpsem loetelu, mida MSR põhimäärusega kehtestatakse. Lõike 6 kehtetuks tunnistamise vajadus tuleneb ehitamise alustamise teatamisest loobumisest. Ehitamise alustamise teatist asendab nüüd ehitusteatis, millega seonduvat on reguleeritud MaaParS-i 2. peatükis. Eelnõu kohaselt ei ole enam kehtetuks tunnistamise aluseks ehitamise alustamise teatise mitteõigeaegne esitamine ega ka see, mis aja jooksul peab ehitamisega alustama.

Eelnõu § 1 punktidega 45–47 muudetakse MSR-i kohta sätestatud. Täiendatakse MaaParS-i § 41 pealkirja sõnadega „ja nende säilitamine“ (eelnõu § 1 punkt 45) seoses sellega, et § 41 lisatakse lõige 3 maaparandussüsteemi andmete säilitustähtaja kohta (eelnõu § 1 punkt 46). Maaparandussüsteemide registrisse kantavad isikuandmed on taotluste esitajate, tööde teostajate ja arvamuse andjate ees- ja perekonnanimi ning isikukood või sünniaeg ning kontaktandmed. Need andmed on seotud eelkõige taotluste, lubade, kooskõlastuste, projektide ja ehitusdokumentidega ning on nende lahutamatu osa. Maaparandussüsteemi ehitusdokumente ning maaparandussüsteemil kavandatava muu tegevuse kooskõlastusi hoitakse MSR-is maaparandusehitise või -süsteemi kasutusotstarbe lõppemise päevast kümme aastat. Praktikas on leitud, et kümne aasta jooksul peaksid võimalikud kohtu- ja muud vaidlused olema lõppenud ja asjaolud, mille tõendamiseks registriandmeid on vajalikud, on selgunud. Pärast nimetatud tähtaja möödumist andmed kustutatakse.

MaaParS-i §-d 42 ja 43 tunnistatakse kehtetuks (eelnõu § 1 punkt 47). Eelnõu koostamise käigus selgus, et MaRu oma veebilehel MaaParS-i § 42 lõikes 1 nimetatud MSR-i andmeid, ettekirjutuste andmeid ega maaparandussüsteemi või -ehitise andmeid siiski ei avalda ja lõike 2 viide isikuandmete kaitse seadusele ei ole vajalik, kuna kehtivad seadused ongi mõeldud täitmiseks. Samal põhjusel tunnistatakse kehtetuks MaaParS-i § 43. Isikuandmete säilitamise tähtaeg reguleeritakse §-s 41 (eelnõu § 1 punkt 46).

Eelnõu § 1 punktiga 86 asendatakse MaaParS-i § 94 pealkirjas sõnad „ettevõtjate register“ sõnadega „ettevõtjate registri andmed“. Muudatus on tingitud maaparandusalal tegutsevate

ettevõtjate registri andmete üleviimisest majandustegevuse registrisse, mistõttu on tegemist nimetatud ettevõtjate andmetega, mitte enam maaparandusalal tegutsevate ettevõtjate registriga (vt eelnõu § 1 punkti 41 juures toodud selgitusi).

Eelnõu § 1 punktiga 87 tunnistatakse MaaParS-i § 94 lõige 1 kehtetuks seoses maaparandusalal tegutsevate ettevõtjate andmete üleviimisega MTR-i ja maaparandusalal tegutsevate ettevõtjate registri kaotamisega (vt eelnõu § 1 punkti 41 juures toodud selgitusi).

Eelnõu § 1 punktiga 88 täiendatakse MaaParS-i § 94 lõikega 1¹, mille kohaselt alates käesoleva lõike jõustumisest käsitatakse maaparandusalal tegutsevate ettevõtjate registri andmeid majandustegevuse registri andmetena (vt eelnõu § 1 punkti 41 juures toodud selgitusi). Õigusaktide all on sättes eelkõige mõeldud maaparandusseadust ja maaeluministri 23. novembri 2018. a määrust nr 63 „Maaparandusalal tegutsevate ettevõtjate registri põhimäärus“.

3.4 Maaparandushoiuga seotud muudatused

Eelnõu § 1 punktiga 48 täpsustatakse MaaParS-i § 44 lõikes 2, et nii maaparandussüsteemi omanik kui ka maaparandusseaduse § 73 kohases maaparandusühistu tegevuskavas ettenähtud ulatuses maaparandusühistu ei tohi maaparandushoiutöö tegemisega või tegemata jätmisega takistada veevoolu maaparandussüsteemis ega kahjustada maaparandussüsteemi. Kehtivas seaduses on küll maaparandushoiu kohustus täpsemalt sätestatud MaaParS-i § 49 lõikes 1, mille kohaselt on maaparandushoiu kohustus maaparandussüsteemi omanikul või maaparandusühistul ulatuses, mis on ette nähtud käesoleva seaduse § 73 kohases maaparandusühistu tegevuskavas, kuid oluline on ka muudes hoiutööde kohustusele viitavates sätetes tuua välja mõlemad hoiukohustust omavad isikud – nii maaparandussüsteemi omanik kui maaparandusühistu. Maaparandusühistul oli ka varasemalt hoiukohustus ja muudatusega kohustust juurde ei teki.

Kehtivast maaparandusseadusest võib ekslikult aru saada, et vaid maaparandushoiutöid tehes on oht maaparandussüsteemis veevoolu takistada või kahjustada selle toimimist. Maaparandushoiutöid tehaksegi maaparandussüsteemi toimimise tagamiseks. Oht hoiutööde tegemise ajal maaparandussüsteemi kahjustada on väike. Valdavalt ei takistata veevoolu maaparandussüsteemis mitte maaparandushoiutööde tegemisega, vaid vastupidi, nende tööde tegemata jätmisega (tegevusetusega). Maaparandushoiutööde tegemisel on oluline järgida kõiki hoiutööde nõudeid.

Viited nimetatud lõikele 2 maaparandusseaduses ja selle alusel kehtestatud määrustes puuduvad.

Eelnõu § 1 punktiga 49 täiendatakse MaaParS-i § 46 lõikega 1¹, millega sisustatakse maaparandussüsteemi üldparameetrite termin. Üldparameetrid olid ka kehtiva seaduse § 49 lõikes 1 nimetatud, kuid need ei olnud sisustatud. Muudatus loob selguse, millist maaparandustegevust tuleb lugeda uuendamiseks. Maaparandussüsteemi üldparameetrid on eelkõige sellised maaparandussüsteemi näitajad, mis iseloomustavad maaparandussüsteemi suurust, kuivendus- või niisutusviisi ja kuivendusintensiivsust (sh kuivendusvõrgu pikkust). Kuivenduse intensiivsuse astme muutmine on kas esialgse või rekonstrueerimisel projekteeritud intensiivsuse astme muutmine. Maaparandussüsteemi üldparameetrite oluline muutmine toob kaasa ka olulise muutuse maaparandussüsteemis. Näiteks seadedrenaazi kaevu rajamine toob kaasa teatud perioodil veetaseme tõusu süsteemis või näiteks reguleerivast võrgust väljapoole uue dreni või kraavi rajamisega kaasneb maaparandussüsteemi pindala suurenemine. Ka dreanaazi asendamine kraavkuivendusega või vastupidi on oluline muutmine. Seetõttu on

sellisteks tegevusteks vajalik esitada ehitusteatis. Kehtivas maaparandusseaduses ei olnud maaparandussüsteemi üldparameetreid täpsustatud ja seetõttu oli maaparandussüsteemi omanikul arusaamatu, mida võib uuendamisel muuta ja millises ulatuses ning millal on tegemist juba rekonstrueerimisega. Lõike lisamisega luuakse selles selgust. Üldparameetrite muudatusega ei tohi kaasneda olulist negatiivset mõju naaberkinnisasjal paiknevale maaparandussüsteemi osale. Lihtsamaid maaparandussüsteemi üksikrajatise nagu näiteks nõva, voolunõva, vallnõva, veeviimar võib üldjuhul rajada maaparandussüsteemi uuendamisenä – vaba ehitustegevusena, järgides seejuures ehitamisele ja ehitisele esitatavaid nõudeid (vt ka tabel 1).

Eelnõu § 1 punktiga 50 muudetakse MaaParS-i § 46 lõiget 2 selliselt, et riigi poolt korras hoitava ühiseesvoolu (edaspidi ka *riigieesvool*) uuendamiseks ei pea alati koostama uuendusprojekti. Täpsustuse eesmärk on anda MaRu-le kaalutusõigus otsustamiseks riigieesvoolu uuendusprojekti koostamise vajaduse üle. Riik on võtnud suurema osa üle kümne ruutkilomeetri valgla ühiseesvoolude hoiukohustuse enda kanda. Seni on riigieesvooludel uuendustööde korraldamine liialt jäigalt reguleeritud. Kui riigieesvoolu on vaja uuendada, siis tellib MaRu ühiseesvoolu uuendusprojekti. Praktika on näidanud, et alati ei ole see otstarbekas. Kui riigieesvoolul on vaja teha vähesel määral uuendustöid, siis võib MaRu nende tööde mahud ise määrata ilma selleks projekteerimise hanget korraldamata. MaRu võib riigieesvoolu ülevaatuse käigus hinnata, kas riigieesvool vajab suuremaid või väiksemaid uuendustöid ja sellest sõltuvalt, kas on vaja koostada uuendustööde projekt. Lihtsamatel juhtudel ei ole vaja projekti koostada. MaRu suudab ise määrata väiksemad uuendustööde mahud, mis on vajalikud riigieesvoolu uuendustööde riigihanke korraldamiseks. Sätte eesmärk on võimaldada MaRu-l korraldada riigieesvoolude korrashoidu paindlikumalt, andes MaRu-le võimaluse teha uuendustöid kas uuendusprojekti või uuendustööde mahtude alusel. Muudatus võimaldab MaRu-l säästa nii projekteerimise hankeks kuluvat aega kui ka rahalisi vahendeid.

Õigusaktides puuduvad otsesed viited maaparandusseaduse § 46 lõikele 2. Nimetatud lõige viitab maaparandusseaduse § 16 lõikele 4, millele oli viidatud ka kehtivas samas lõikes.

Eelnõu § 1 punktiga 51 muudetakse MaaParS-i § 47 lõigete 1 ja 2 sõnastust. Lõikes 1 on selguse huvides esitatud kõik veevoolu takistamisel ning vee paisutamisel maaparandussüsteemi kahjustada võivad asukohad. Lähtutud on vee voolu takistava või paisutust tekitava tõkke asukohast. Kasutatud on sama sõnastust kui MaaParS-i § 50¹ lõikes 1. Ka näiteks eesvoolu kaitselõigul on vee paisutamine keelatud. Eesvoolu kaitselõik asub väljaspool maaparandussüsteemi ja ei ole süsteemi osa. Sellise sõnastuse korral on isikutele arusaadavam, millises asukohas on veevoolu takistamiseks ja vee paisutamiseks vajalik kavandatavast tegevusest MaRu teavitada. Eesvoolu kaitselõigul veetaseme reguleerimine oli kehtivas seaduses reguleeritud § 50 lõikes 1. Sisulist muudatust sellega ei teki, kehtiv nõue on toodud teise asukohta. Maaparandusseaduse § 47 lõige 1 (mida eelnõukohase seadusega muudetakse) ja § 21 lõige 4 (mis eelnõukohase seadusega kehtetuks tunnistatakse) viitavad seaduse §-le 50. Paragrahv 50 tunnistatakse aga kehtetuks.

Lõike 2 sõnastust muudetakse selliselt, et maaparandussüsteemis ei tohi olla selle toimimist takistavat looduslikku voolutakistust, sealhulgas koprapaisu. Kehtiv seadus ei luba voolutakistust ka siis, kui see takistab küll vee voolu, kuid ei takista maaparandussüsteemi toimimist. Maaparandussüsteemil hoiutööde tegemine, sealhulgas voolutakistuste eemaldamine on maaparandussüsteemi omaniku kohustus, et tagada maaparandussüsteemi nõuetekohane toimivus. Samas on vajadus kohustada maaomanikku eemaldada üksnes selline voolutakistus, mis takistab maaparandussüsteemi toimimist. Sellise loodusliku voolutakistuse eemaldamiseks, mis maaparandussüsteemi toimimist ei halvenda, puudub vajadus. Hoiutöid

tuleb teha nii tihti kui on vajalik maaparandussüsteemi toimivuse tagamiseks ja samas loodusväärtuste tagamiseks nii harva kui võimalik. Näiteks üksik eesvoolu langenud puu tuleb eemaldada eelkõige siis, kui see tekitab paisutust maaparandussüsteemis. Samas mitu üksikut puud võivad koosmõjus tekitada olulise paisutuse, seda eriti olukorras, kus kraavi kalle on väga väike. Voolutakistuse eemaldamine on oluline eelkõige eesvoolus ja vähemoluline kuivenduskraavis. Voolutakistuse eemaldamise vajadus sõltub asukohast ja selle eripärast ega pea olema absoluutne.

Maaparandusseaduse §-le 47 otsesed viited õigusaktides puuduvad. Küll aga on nimetatud paragrahvi seotud maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse kohta eelnõukohase seadusega kehtestatav regulatsioon (eelnõu p-d 60–72). MaaParS-i §-d 50–52 tunnistatakse kehtetuks ja tehakse muudatused §-s 53 ning täiendatakse seadust uute §-dega 50¹–50⁴.

Eelnõu § 1 punktiga 53 täiendatakse MaaParS-i § 47 lõiget 11 sõnadega „või maaparandusühistu“ ning jäetakse samast lõikest välja viide maaparandusseaduse § 44 lõikele 5 (viiakse § 47 lõikesse 12). Muudatusega on olemasolevad kohustused selgemalt välja toodud, kohustused ei muutu. Lisaks maaparandussüsteemi omanikule on ka maaparandusühistul kohustus hoida maaparandussüsteem selle kasutamise kestel töökorras. Üldjuhul on maaparandushoiu kohustus maaparandussüsteemi omanikul. Kui maaparandussüsteemi ühishoiuks on moodustatud ühistu, siis ühistu tegevuskavas on määratletud, millises ulatuses korraldatakse ühistus korrashoidu ühiselt ja milline osa jääb ka ühistus iga maaparandussüsteemi omaniku vastutada. Maaparandushoiutöid tuleb teha eelkõige selliselt, et maaparandussüsteemi reguleeriv võrk tagab maaviljeluseks sobiva mulla veerežiimi ja eesvool tagab liigvee äravoolu kuivendussvõrgust või vee juurdevoolu niisutusvõrku. Täienduse eesmärk on täpsustada, kelle kohustus on maaparandushoiutööde tegemine. Korrapäraste maaparandushoiutöödega saab tagada maaparandussüsteemi järjepideva töö pika aja jooksul. Just õigeaegselt tegemata hoiutööde tagajärjel tekivad maaparandussüsteemis rikked ja ummistused, mille tulemusel vajab maaparandussüsteem juba tunduvalt mahukamaid rekonstrueerimistöid. Seetõttu on oluline, et hoiutööde eest vastutaja on selgelt määratletud.

Eelnõu § 1 punktiga 54 täiendatakse MaaParS-i § 47 lõikega 12, mille kohaselt maaparandussüsteemi omanik või maaparandusühistu järgib maaparandushoiutöid tehes maaparandusseaduse § 44 lõikes 5 kehtestatud nõudeid ja ehitusseadustiku §-des 7–10 sätestatud põhimõtteid. Täienduse eesmärk on esitada ühes lõikes, milliseid nõuded ja põhimõtted tuleb hoiutööde tegemisel järgida. MaaParS-i § 9 lõike 1 alusel tuleb maaparandussüsteemi ehitamisel lisaks maaparandusseadusest tulenevatele nõuetele järgida ka ehitusseadustiku §-des 7–10 sätestatud põhimõtteid: hea tava, ohutus, keskkonnasäästlikkus, asjatundlikkus. Oluline on lähtuda samadest põhimõtetest ka maaparandushoiutööde tegemisel. Muudatusega on olemasolevad kohustused selgemalt välja toodud, kohustused ei muutu, sest alati tuleb töid teha nõuete ja hea tava kohaselt.

Eelnõu § 1 punktiga 55 täiendatakse MaaParS-i § 48 pealkirja pärast sõna „kaitsevöönd“ sõnadega „ja kaitselõik“. Eesvoolu kaitselõigu termini selgitus on toodud kehtiva maaparandusseaduse § 50 lõikest 2 § 48 lõikesse 13. Nii on eesvooluga seonduvad sätted koondatud ühte paragrahvi.

Eelnõu § 1 punktiga 57 täiendatakse MaaParS-i § 48 lõikega 13, kus sätestatakse eesvoolu kaitselõigu termini sisu ning kaitselõigu määramine (endine MaaParS-i § 50 lõige 2). Lisatud on selgitus, et eesvoolu kaitselõigu ulatuse määrab MaRu juhul, kui veetaseme reguleerimine võib mõjutada maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist. Eelnõu kohaselt maaparandushoiukavasid edaspidi ei koostata ning seetõttu selles ka kaitselõigu ulatust ei

määrata. Eesvoolu kaitselõigu ulatuse määrab MaRu üldkorraldusega juhul, kui MaRu-l on teave selle kohta, et suubla veetaseme reguleerimine mõjutab maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist. Näiteks kui maaparandussüsteemi maa-alal tekkinud liigniiskuse põhjuste uurimisel on selgunud, et liigniiskuse põhjus ei ole mitte maaparandussüsteemis, vaid tuleneb väljaspool maaparandussüsteemi asuval suublal veetaseme tõstmisest. Sellisel juhul määratakse suublale eesvoolu kaitselõigu ulatus, kus veetaseme reguleerimiseks on vajalik MaRu teavitada. Operatiivne eesvoolu kaitselõigu ulatuse määramine loob vajaliku paindlikkuse, mis on vajalik maaparandussüsteemis paistuse vältimiseks.

Maaparandusseaduse §-le 48 otsesed viited õigusaktides puuduvad. Küll aga on nimetatud paragrahviga seotud maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse kohta eelnõukohase seadusega kehtestatav regulatsioon (eelnoü p-d 60–72). MaaParS-i §-d 50–52 tunnistatakse kehtetuks ja tehakse muudatused §-s 53 ning täiendatakse seadust uute §-dega 50¹–50⁴.

Eelnõu § 1 punktiga 58 täiendatakse MaaParS-i § 49 lõigetega 1¹ ja 1². Lõikes 1¹ sätestatakse väikesüsteemile erisus, mille kohaselt on väikesüsteemi puhul hoiukohustus üksnes selle eesvoolul. Väikesüsteem kuulub vähestele maaomanikele, mistõttu on neil võimalik omavahel kokkuleppeid saavutada ilma MaRu sekkumata. Erinevalt suurest süsteemist, mis võib kuuluda kümnetele maaomanikele, ei saa väikesüsteemil ühe maaomaniku tegevus või tegevusetus mõjutada teise maaomaniku maal paikneva süsteemi toimimist väga suurel määral, kui eesvoolu toimimine on tagatud. Kehtivas seaduses sellist erisust väikesüsteemil ei olnud. Hoiukohustus oli kõikidel maaparandussüsteemi omanikel kogu maaparandussüsteemi ulatuses, nii selle reguleerival võrgul kui ka eesvoolul. Muudatusega vähendatakse isikute halduskoormust ja MaRu töökoormust.

Lõike 1² kohaselt korraldavad maaparandussüsteemi omanikud maaparandussüsteemi ühiseesvoolu korrashoidu omavahelise kokkuleppe alusel. Ka maaparandussüsteemi reguleeriva võrgu omanik peaks osalema ühiseesvoolu hoiukulude katmisel. Maaparandussüsteemi eesvool on rajatud maaparandussüsteemi teenindamiseks ehk maaparandussüsteemist vee ärajuhtimiseks. Seega on ühiseesvoolu toimimisest otsene kasusaaja just maaparandussüsteemi reguleeriva võrgu omanik, kelle kohustust osaleda selle maaparandussüsteemi ühiseesvoolu korrashoius sai seni tagada asjaõigusseaduse alusel. Sellist kohustust ei olnud kehtivas maaparandusseaduses otseselt sätestatud. Praktikast saab tuua erinevaid näiteid. Kui maaparandussüsteemi toimimisest oli huvitatud suurmaaomanik, siis tihti korraldas ta eesvoolul hoidu kokkuleppel väikemaaomanikega ka väljaspool oma maaomandit ja tihti kandis ka kõik kulud. On ka näiteid, kus maaparandussüsteemi omanik ei soovinud väljaspool oma maaomandit eesvoolu korrashoius osaleda ja nõudis selle tegemist eesvoolu omanikult. Säte on MaaParS-i lisatud selleks, et oleks selge, et kõik maaparandussüsteemi omanikud, mitte ainult eesvoolu omanik, kelle kinnisasjal eesvool asub, vaid ka reguleeriva võrgu omanik, kelle kinnisasjal eesvool ei asu, peaks osalema ühiseesvoolu hoiu korraldamises. Korrashoiu korraldamise üksikasjades lepivad maaparandussüsteemi omanikud omavahel kokku. Ühiseesvoolu korrashoidu tehakse eelkõige reguleeriva võrgu omaniku huvides. Muudatus annab selgema arusaama nii ühiseesvoolu omanikule kui ka reguleeriva võrgu omanikule, et ühiseesvoolu korrashoidu tuleks ühiselt korraldada, kuna sellest sõltub kogu maaparandussüsteemi nõuetekohane toimimine. Ühiseesvoolu hoiukohustuse täitjal on võimalus sõlmida maaparandushoius osalemise kokkuleppeid teiste maaparandussüsteemi omanikega. Muudatus võimaldab ühiseesvoolu korrashoidu eesmärgipäraselt korraldada, kui see on selgesõnaliselt seaduses sätestatud. Samuti tagab muudatus selguse ja stabiilsuse kõikidele maaparandussüsteemi omanikele.

Eelnõu § 1 punktiga 59 tunnistatakse MaaParS-i § 49 lõige 8 kehtetuks. Eelnõu kooskõlastamisel juhtis Justiits- ja Digiministeerium tähelepanu, et ulukikahjustuste vältimiseks korraldab JahiS § 23 lõike 4 punkti 3 kohaselt jahipidamist Keskkonnaamet. Seetõttu ei ole vajadust reguleerida seda maaparandusseaduses. Kui koprapais takistab riigi poolt korras hoitava ühiseesvoolu toimimist, tuleb see likvideerida, korraldades samaaegselt koprajahti või kobraсте väljapüüki. Vastasel juhul taastab kobras paisu mõne päeva jooksul. Kui MaRu kavandab riigieesvoolul hoiutöid, mille käigus eemaldatakse koprapais, siis ta annab Keskkonnaametile teada ka vajadusest korraldada kopra väljapüük.

Maaparandusseaduse § 49 lõikele 8 otsesed viited õigusaktides puuduvad. Lähtuda saab edaspidi JahiS § 23 lõike 4 punktist 3.

3.5 Maaparandussüsteemi toimimise tagamiseks ettenähtud kooskõlastamisega ja loamenetlusega seotud muudatused

Maaparandussüsteemi toimimise tagamiseks ettenähtud kooskõlastamisega ja loamenetlusega seotud muudatused jagunevad tinglikult neljaks:

1. Kinnisasjal maakorraldustoimingu tegemise ja kinnisasja sihtotstarbe ja kasutusotstarbe muutmise kooskõlastusest loobumine.
2. Maaparandussüsteemi maa-alal, eesvoolu kaitsevööndis ja eesvoolu kaitselõigul maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse loamenetluse asendamine teavitamisega.
3. Maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega seotud dubleerivate menetlusnormide maaparandusseadusest välja jätmine.
4. Muud selle temaga seotud üksikmuudatused, mis on tekkinud seaduse rakendamise käigus.

Eelnõukohase seadusega muudetakse maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse kooskõlastamist ja loa andmist puudutavaid sätteid.

Maaparandusseaduse struktuuri arusaadavuse suurendamise ja loogilisemaks muutmise eesmärgil viiakse osa MaaParS-i §-de 7, 28, 50, 51 ja 53 maaparandussüsteemi kahjustava muu tegevuse lubamiseks maaparandussüsteemi rekonstrueerimise sätteid ning § 52 maaparandussüsteemi uuendamise sätteid MaaParS-i § 50⁴ ning MaaParS-i §-de 50, 51 ja 53 kooskõlastamise ja loa andmise sätteid MaaParS-i §-desse 50¹, 50², 50³ ja 50⁴. Seejuures asendatakse loa andmine maaparandussüsteemi mõjutavast muust tegevusest teatamisega. MaaParS-i §-de 7, 28, 51 ja 52 kehtetuks tunnistamine ja §-de 50¹–50⁴ lisamine puudutavad maaparandussüsteemi toimimise tagamiseks maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega alustamiseks asutuse, milleks ei ole MaRu, ehitus- või muu loa (edaspidi koos *muu luba*) kooskõlastamist või kavandatavast tegevusest MaRu teavitamist ning vajaduse korral selle tegevuse lubamiseks maaparandussüsteemi rekonstrueerimist või uuendamist. MaRu-le on antud õigus teavitada teatise esitajat vajadusest muudatusi teha või maaparandussüsteem rekonstrueerida või uuendada. Muudatused on tehtud eesmärgiga vähendada MaRu töökoormust ja isikute halduskoormust.

MaaParS-i §-d 50 ja 51 tunnistatakse kehtetuks, § 53 sõnastust muudetakse ning maaparandusseadust täiendatakse §-dega 50¹, 50², 50³ ja 50⁴. Kehtiva regulatsiooni §-d 50, 51 ja 53 käsitlevad maaparandussüsteemil, selle rajatistel ja nende vahetus läheduses kavandatavate maaparandussüsteemi toimimist mõjutavate muude tegevuste kooskõlastamist MaRu-ga, kui kavandatavaks tegevuseks on vajalik muu luba ning kui muu luba ei ole vajalik, siis MaRu-le teatise esitamist. Muu tegevuse tegemiseks MaRu-ga kooskõlastamise põhimõtteid eelnõuga ei muudeta. Kehtiva regulatsiooni muu tegevuse lubamine MaRu loa alusel asendatakse maaparandussüsteemi mõjutavast muust tegevusest teavitamise

kohustusega, mis on väiksema halduskoormusega tegevus. Maaparandussüsteemi mõjutavast muust tegevusest teavitamine võib lõppeda tegevuse lubamisega, heaks kiitmisega (vaikimisi) või teavitamisega, et tegevuse tegemiseks on vajalik midagi muuta (kas maaparandussüsteem rekonstrueerida või uuendada või näiteks tegevuse asukohta kinnisasjal muuta).

Eespool nimetatud paragrahvide kehtetuks tunnistamine on eelkõige tingitud nimetatud sätetes loamenetluse asendamisest teatamisega. Kehtetuks tunnistatud paragrahvidest tuuakse osad sätted üle muutmata kujul uutesse paragrahvidesse ja mõnede sätete sõnastusi muudetakse osaliselt. Põhimõtteliselt jäävad peamised nõuded samaks. Erandiks on § 51 lõikes 1 ja lõike 2 punktis 2 nimetatud tegevused, mida enam ei ole vaja MaRu-ga kooskõlastada. Seega tegevused, mis võivad maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist kahjustada, on endiselt MaRu tähelepanu all, kuid tegevustele, kus maaparandussüsteemi kahjustamise risk on väiksem, kulub MaRu-l eeldatavalt edaspidi vähem aega.

Kehtiva regulatsiooni sätted, mis on seotud maaparandussüsteemi maa-alal (MaaParS-i § 47 ja § 51), eesvoolu kaitsevööndis (MaaParS-i § 48), eesvoolu kaitaselõigul (MaaParS-i § 50) ja eesvoolul (MaaParS-i § 53) maaparandussüsteemi, sealhulgas eesvoolu kahjustada võiva tegevusega on koondatud ühise nimetaja alla: maaparandussüsteemi mõjutav muu tegevus. Need muudatused on tehtud maaparandussüsteemi mõjutavale muule tegevusele esitatavate nõuete parema jälgitavuse huvides. Kõigi nende tegevuste kooskõlastamise nõuded on toodud MaaParS-i § 50² ning kõigile nendele tegevustele loa andmine on asendatud teatamisega MaaParS-i §-s 50³.

Loamenetluse asendamine teatamisega vähendab isikute halduskoormust ja MaRu töökoormust. Kavandatav maaparandussüsteemi mõjutav muu tegevus, millele muud luba ei anta, on enamasti maaparandussüsteemi võimalikku kahjustamist silmas pidades oluliselt väiksema mõjuga tegevus võrreldes tegevusega, mis eeldavad muu loa andmist ja selle kooskõlastamist. Kui kavandatava tegevuse asukoht maaparandussüsteemil on teada, siis paljudel juhtudel võib muud luba mittevajavat tegevust teha sellest tegevusest teavitades ja ilma midagi muutmata. Näiteks maaparandussüsteemi maa-alale väikeelamu tarbeks imbväljaku rajamine, kui imbväljak paikneb drenaažitorustikust eemal ja puudub negatiivne mõju. Kui aga kavandatakse mahukamat tegevust nagu näiteks veekogusse, mis kattub ka eesvooluga, tahkete ainete paigutamisel vähem kui 5 kuupmeetrit või eratee rajamine, milleks samuti muud luba ei anta, saab MaRu vajaduse korral selgitada, mida on vajalik muuta, et kavandatav tegevus ei kahjustaks maaparandussüsteemi. Siiski tuleb rõhutada, et kuigi mõni tegevus võib küll esmapilgul tunduda väikese mõjuga, siis tema tegelik mõju tuleneb selle tegevuse asukohast maaparandussüsteemil ja ka kuivenduse liigist. Näiteks drenaaži alal drenaažikollektori kohale või lähedusse puittaimede istutamisel ummistavad puujuured kollektori ning mõne aasta möödudes tekib vajadus puud eemaldada ja kollektor asendada uuega või maaparandussüsteem rekonstrueerida, viies uus kollektor puujuurte ulatusest eemale. Samas kraavkuivendusega maaparandussüsteemil sellist ohtu ei ole. Ka drenaažiga alal võib teatud juhtudel drenide vahelisel alal puittaimede istutamist lubada drenaaži kahjustamata. Iga üksiku juhtumi korral tuleb hinnata olukorda ja MaRu saab teavitada, kas tegevusega alustamiseks on vajalik midagi muuta.

Loobutud on kinnisasja põhisest lähenemisest (kinnisasjal, millel paikneb maaparandussüsteem). See on asendatud piirangutega ala põhise lähenemisega (maaparandussüsteemi maa-alal, eesvoolu kaitsevööndis, eesvoolu kaitaselõigul). Piirangutega ala põhine lähenemine viitab otseselt piirangut põhjustavale objektile ja on selgemini mõistetav.

Kehtivas regulatsioonis on käsitletud avalikes huvides maaparandussüsteemi mõjutava tegevuse käigus maaparandussüsteemi rekonstrueerimist ja uuendamist eraldi paragrahvides (vastavalt MaaParS-i §-s 28 ja §-s 52). MaRu võib kehtiva regulatsiooni kohaselt ka muu tegevuse lubamiseks anda tingimuse maaparandussüsteem rekonstrueerida (MaaParS-i § 50 lg 5, § 51 lg 7, § 53 lg 4). Muudatusega on nii maaparandussüsteemi rekonstrueerimine kui uuendamine viidud uude MaaParS-i § 50⁴. Seejuures on lähtutud sellest, et nii rekonstrueerimine kui uuendamine toimub muu tegevuse kavandaja kulul ning avalikes huvides tegevuse kavandaja hüvitab vajaduse korral maaomanikule tekitatud kahju. Seni rekonstrueerimise korral (MaaParS-i § 28) maaomanikule kahju hüvitamist ei nõutud. Kui rekonstrueeritakse selleks, et võimaldada muu isiku kavandatavat tegevust ning ehitustegevus toimub osaliselt maaparandussüsteemi osal, mis kuulub teisele isikule ja ehitamise käigus kahjustatakse tema maaomandit või tekitatakse kahju näiteks saamata jäänud saagi osas, siis tuleb see vajaduse korral maaomanikule hüvitada.

Muu ehitise ehitamine saab tingida maaparandussüsteemi ehitamise üksnes siis, kui maaparandussüsteem on vaja muu ehitise võimaldamiseks rekonstrueerida. Seega oli MaaParS-i §-s 7 maaparandussüsteemi ehitamise all mõeldud ehitamist kitsamalt, ehk üksnes maaparandussüsteemi rekonstrueerimist. Seejuures tuleneb rekonstrueerimise vajadus muu ehitise ehitamisest, mida on seni käsitletud §-s 50. Eelnõus käsitletakse maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse võimaldamiseks maaparandussüsteemi rekonstrueerimist MaaParS-i §-s 50⁴, täpsemalt muu loa alusel rekonstrueerimist MaaParS-i § 50⁴ lõikes 2. MaaParS-i § 7 tunnistatakse kehtetuks.

Eelnõu § 1 punktiga 5 tunnistatakse MaaParS-i § 7 kehtetuks. EhS-i § 2 lõike 3¹ kohaselt ei kohaldata EhS-i maaparandussüsteemide ehitamisele, kui maaparandusseadus ei sätesta teisiti. Seega, kui maaparandusseaduses on kirjas, et teatud juhul kohaldub EhS, siis kohaldub EhS. Maaparandusseaduse §-s 7 on sisuliselt mõeldud eelkõige sellise EhSi alusel kavandatava ehitise ehitamist, mis tingib maaparandussüsteemi rekonstrueerimise. Sellisel juhul kohaldatakse samuti maaparandussüsteemi rekonstrueerimisele maaparandusseaduses sätestatud. Tegemist on siinkohal muu ehitise ehitamisega ehk mitte maaparandussüsteemi ehitamisega. Kuna MaRule esitatakse sellise ehitise ehitamise kavatsus kooskõlastamiseks, siis saab MaRu hinnata, kas selline tegevus oleks lubatav ehk maaparandussüsteemi toimine oleks tagatud, sh kas on maaparandussüsteemi toimise tagamiseks vaja maaparandussüsteemi rekonstrueerida või uuendada. Maaparandusseaduses on välja toodud, kui rakendub EhS, samuti sätestatakse eelkirjeldatud rekonstrueerimise puhul kogu regulatsioon eelnõukohase seadusega teistes paragrahvides (vt seletuskirja punktis 3.5 eespool toodud selgitusi). Lisaks võib maaparandusseaduse § 7 tekitada ka segadust, justkui muud ehitist saaks kavandada üksnes EhS-i alusel. Ka detailplaneeringuga saab ehitist kavandada, sest detailplaneeringu kohustusega alal asendab detailplaneering projekteerimistingimusi. Eeltoodust tulenevalt tuleb maaparandusseaduse § 7 kehtetuks tunnistada. Otsesed viited maaparandusseaduse §-le 7 puuduvad, kuid nagu eespool kirjeldatud, siis on nimetatud paragrahv seotud EhS-iga ning ka eelnõukohase seaduse muudatustega.

Selgitame täpsemalt MaRu tegevust muu loa kooskõlastamisel: MaRu-le esitatakse muu loa puhul maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse kooskõlastamise taotlus või teatis ning juhul kui antud tegevus kahjustaks maaparandussüsteemi, võib seda tegevust teha üksnes selliselt, et ülejäänud maaparandussüsteem jääks toimima ehk vajalik on näiteks maaparandussüsteemi rekonstrueerimine. MaRu võib lubada rekonstrueerimise lahenduse esitamist muu ehitise projektis. Sellisel juhul annab MaRu muu ehitise projekteerimistingimuste või detail- või eriplaneeringu lähteülesande kooskõlastamisel tingimused, mille ta sarnaselt maaparandussüsteemi projekteerimistingimuste taotlemisel oleks

esitanud maaparandussüsteemi projekteerimistingimustena. Nimetatud tingimused on ehitusloa andjale kohustuslikud sätestada haldusaktis (muu ehitise projekteerimistingimustes) kohustuslike tingimustena või planeeringu korraldajal viia planeeringu lähteülesandesse. MaRu esitatud tingimused on ehitusloa andjale ja planeeringu korraldajale siduvad. Kui muu ehitise ehitusloa taotlus või ehitisteatis esitatakse MaRu-le kooskõlastamiseks, siis MaRu kontrollib valminud projektis maaparandussüsteemi rekonstrueerimist käsitleva osa vastavust projekteerimistingimustele. Vajadusel saab MaRu tagastada projekti täiendamiseks ning kooskõlastada alles siis, kui maaparandust puudutav osa vastab projekteerimistingimuste kooskõlastamisel MaRu antud kooskõlastuse tingimustele, maaparandussüsteemi projekteerimismääradele ja maaparandussüsteemi ehitamise nõuetele. Kui see nii ei ole, siis ehitusloa taotlust või ehitisteatist MaRu ei kooskõlasta. Analoogselt maaparandussüsteemi ehitusloa andmisega võib MaRu muu ehitise ehitusloa kooskõlastamisel anda tingimuse teavitada MaRu maaparandussüsteemi ehitustööde alustamisest või näiteks kaetud tööde tegemisest enne nende katmist, et MaRu saaks teha ehitusaegset järelevalvet tehtud tööde üle. Kui muu ehitise kasutusluba või kasutusteatis esitatakse MaRu-le kooskõlastamiseks, siis kooskõlastab MaRu selle üksnes juhul, kui maaparandussüsteem on rekonstrueeritud nõuetekohaselt. Vajadusel tuleb tehtud töid korrigeerida selliselt, et need oleksid nõuetekohased. Kui muule ehitisele on kasutusluba antud (MaRu on muu ehitise kasutusloa kooskõlastanud), siis muudab MaRu maaparandussüsteemide registris andmed vastavaks rekonstrueerimisel tehtud muudatustele. Kui sellisel rekonstrueeritud maaparandussüsteemi alal on vajalik teha riiklikku- või haldusjärelevalvet, siis ka see on MaRu ülesanne. Muu ehitise alal, kus maaparandussüsteemi enam ei ole, teeb edaspidi probleemide korral järelevalvet ehitusloa andja.

Tabelites 4 ja 5 on toodud täpsemalt välja nõuded, mis on üle viidud teistesse sätetesse ja mis on kehtetuks tunnistatud.

Tabel 4 kehtiva regulatsiooni nõuded muudetud seaduses (välja arvatud § 50¹ lõige 3)

MaaParS-i eelnõus	Kehtivas MaaParS-is
§ 7	
§ 50 ⁴ lg 2 ja § 50 ² lg 1	§ 7
§ 28	
§ 50 ² lg 3, § 50 ⁴	§ 28 lg 1
Kehtetu, kuid saab rakendada HMS-i	§ 28 lg 2
§ 50 ⁴ lg 4	§ 28 lg 3
§ 47	
§ 50 ² lg 4	§ 47 lg 7
§ 50 ² lg 4	§ 47 lg 9
§ 50 ² lg 5	§ 47 lg 10
§ 48	
§ 50 ² lg 4	§ 48 lg 5
Kehtetu (nõue on veeseaduses)	§ 48 lg 6
§ 50 ² lg 4	§ 48 lg 9
§ 50 ² lg 5	§ 48 lg 10
§ 50	
§ 50 ¹ lg 1	§ 50 lg 1
§ 48 lg 13	§ 50 lg 2

§ 49 lg 1 ¹	§ 50 lg 3
§ 50 ³	§ 50 lg 4
§ 50 ² lg 2 ja 3	§ 50 lg 5
§ 50 ² lg 4	§ 50 lg 6
§ 50 ² lg 3 ja 5	§ 50 lg 7
Kehtetu (kuid sarnane põhimõte on viidud § 50 ⁴ lg 1)	§ 51 lg 1
Kehtetu	§ 51 lg 2 p 2
Kehtetu	§ 51 lg 3
Kehtetu	§ 51 lg 4
Kehtetu	§ 51 lg 5
Kehtetu	§ 51 lg 6
§ 50 ² lg 2 ja 3	§ 51 lg 7
§ 50 ² lg 4	§ 51 lg 8
§ 50 ² lg 5	§ 51 lg 9
§ 52	
§ 50 ² lg 3	§ 52 lg 1
§ 50 ⁴ lg 5	§ 52 lg 2
§ 50 ⁴ lg 6	§ 52 lg 3
§ 50 ⁴ lg 4	§ 52 lg 4
§ 53	
§ 50 ² lg 2 ja 3	§ 53 lg 4
§ 50 ² lg 6	§ 53 lg 6
§ 50 ⁴	§ 53 lg 7
§ 50 ⁴ lg 3	§ 53 lg 8

Kõigi seletuskirja punktis 3.5 toodud muudatuste puhul on õigusaktid nii otseste kui ka kaudsete viidete osas üle vaadatud. Tehtavad MaaParS-i muudatused kajastuvad nii nimetatud punktis kui ka tabelites 4 ja 5.

Eelnõu § 1 punktiga 52 tunnistatakse MaaParS-i § 47 lõiked 4, 5 ja 7–10 kehtetuks. Paragrahvi 47 üldnõuded maaparandussüsteemi toimimise tagamiseks jäävad kehtima ning kooskõlastamist või loa andmist käsitlevad nõuded (edaspidi teavitamise nõuded) sama paragrahvi lõigetes 4, 5 ja 7–10 viiakse üle §-desse 50¹–50⁴ (vt tabelid 4 ja 5). Muudatus on tingitud varasema loamenetluse asendamisest teatamisega (vt seletuskirja punktis 3.5 eespool toodud selgitusi).

Eelnõu § 1 punktiga 56 tunnistatakse MaaParS-i § 48 lõiked 3–6 ja 8–10 kehtetuks. Paragrahvis 48 sätestatud üldnõuded maaparandussüsteemi eesvoolu toimimise tagamiseks jäävad kehtima ning kooskõlastamist või loa andmist (eelnõu kohaselt teavitamist) käsitlevad sätted viiakse üle MaaParS-i §-desse 50¹–50⁴. Kehtiva seaduse sätete kajastumine eelnõus on selgitatud tabelites 4 ja 5. Muudatused on tingitud varasema loamenetluse asendamisest teatamisega (vt seletuskirja punktis 3.5 eespool toodud selgitusi ja §-de 50¹–50⁴ juures toodud selgitusi). MaaParS-i § 48 lõike 6 kohaselt on keelatud maaharimine avatud eesvoolu kaitsevööndis lähemal kui üks meeter eesvoolu pervest. Sisuliselt sama nõue, kuid palju ulatuslikum, on sätestatud veeseaduse § 119 punktis 3, mis keelab maa harimise veekaitsevööndis. Veekaitsevöönd on üldjuhul laiem kui üks meeter. Nõude dubleerimine ei

ole kooskõlas õigusloome hea tavaga. Kattuvad nõuded võivad tekitada sihtgrupile segadust, sest MaaParS-ist tulenev nõue rakendub alati ühe meetri laiusel ribal, aga veeseaduse nõue võib üle kümne ruutkilomeetri valgalaga eesvooludel rakenduda ka kümne meetri laiusel ribal. Samuti ei ole otstarbekas, kui sisult sama nõude järgimise üle teostavad riiklikku järelevalvet kaks asutust.

Eelnõu § 1 punktiga 60 tunnistatakse MaaParS-i § 50 kehtetuks. Muudatus on tingitud varasema loamenetluse asendamisest teavitamisega (vt seletuskirja punktis 3.5 eespool toodud selgitusi ning tabelleid 4 ja 5).

Eelnõu § 1 punktiga 61 täiendatakse MaaParS-i §-dega 50¹–50⁴. Muudatused on tingitud varasema loamenetluse asendamisest teavitamisega (vt seletuskirja punktis 3.5 eespool toodud selgitusi ning tabelleid 4 ja 5).

Paragrahvi 50¹ on koondatud maaparandussüsteemi toimimist mõjutava muu tegevuse kooskõlastamine ja sellest tegevusest teavitamine, mida on seni käsitletud MaaParS-i §-des 47, 48, 51 ja 53 kooskõlastamise ja loa andmisena. Eelnõuga kavandatavas uues käsitluses on vajalik maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega alustamiseks tegevus MaRu-ga kooskõlastada või sellest tegevusest teavitada. Kooskõlastatakse juhul, kui tegevusele annab loa muu haldusasutus – selles osas ei ole eelnõukohase seadusega ette nähtud põhimõttelisi muudatusi. Oluline muudatus seisneb selles, et kehtiva regulatsiooni loamenetlus (kui loa annaks MaRu) on asendatud kavandatavast maaparandussüsteemi mõjutavast muust tegevusest teavitamisega. Muudatus vähendab nii isikute halduskoormust kui MaRu töökoormust (vt MaaParS-i §-de 50¹–50³ juures toodud selgitusi ning tabelleid 4 ja 5).

Paragrahvi 50¹ lõikes 1 on sätestatud, et maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse kavandamiseks on vajalik MaRu kooskõlastus või tegevuse alustamisest MaRu teavitada. Muu tegevuse tegemiseks MaRu-ga kooskõlastamise põhimõtteid eelnõuga ei muudeta. Kehtiva regulatsiooni muu tegevuse lubamine MaRu loa alusel asendatakse maaparandussüsteemi mõjutavast muust tegevusest teavitamise kohustusega, mis on väiksema halduskoormusega tegevus. Maaparandussüsteemi mõjutavast muust tegevusest teavitamine võib lõppeda tegevuse lubamisega, heaks kiitmisega (vaikimisi) või teavitamisega, et tegevuse tegemiseks on vajalik midagi muuta (kas maaparandussüsteem rekonstrueerida või uuendada või näiteks tegevuse asukohta kinnisasjal muuta).

Paragrahvi 50¹ lõikes 2 täpsustatakse, et väikesüsteemi puhul on MaRu nõusolek vajalik üksnes väikesüsteemi eesvoolu kaitsevööndi suhtes, sealhulgas eesvoolul kavandatavaks tegevuseks. Eelnõukohase seadusega kehtestatakse väikesüsteemi eesvoolu kaitsevööndi suhtes maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega alustamiseks kooskõlastamise või teavitamise nõue. Nõude eesmärgiks on väikesüsteemi toimimine, mis tagatakse eesvoolu kaudu, mis koondab väikesüsteemi erinevate maaomanike maalt liigvee äravoolu. Kehtivas maaparandusseaduses seda nõuet ei ole. Samuti muudetakse eelnõukohase seadusega väikesüsteemi määratlust, mistõttu väikesüsteemi maa-ala on küll endiselt kuni 50 hektarit, kuid see võib kuuluda mitmele maaomanikule. Väikesüsteemi reguleerival võrgul sarnaselt kehtiva maaparandusseadusega maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega alustamiseks kooskõlastamise või teavitamise nõuet ei ole.

Paragrahvi 50¹ lõikes 3 täpsustatakse, millised tegevused on maaparandussüsteemi mõjutavad muud tegevused. Need tegevused on samad, mis olid kehtivas regulatsiooni §-des 47, 48, 50, 51 ja 53. Tegemist on lahtise loeteluga. Nimetatud on peamised tegevused, mis võivad mõjutada maaparandussüsteemi toimimist, kuid ei ole välistatud ka muid, loetlemata tegevusi (§ 50¹ lõige

3 punkt 10). Muu loetlemata tegevus võib olla näiteks drenaažiga alal märjal maapinnal ehitustegevuse käigus rasketehnikaga liikumine, kuigi ehitatav objekt võib ise asuda väljaspool drenaaži ala. Sellisel juhul avaldub kahjulik mõju pinnase tihendamise ja drenaažitorustiku kahjustamisega, mille tagajärjel maaparandussüsteem ei toimi enam nõuetekohaselt.

Alljärgnev tabel kajastab kehtiva regulatsiooni nõuete asukohta muudetud seaduses.

Tabel 5 kehtiva regulatsiooni nõuded muudetud seaduse § 50¹ lõikes 3

MaaParS-i eelnõus		Kehtivas MaaParS-is		
§ 50 ¹ lg 3 p ...		Maaparandussüsteemi maa-alal	Eesvoolu kaitsevööndis	Eesvoolu kaitaselõigul
1	maaparandussüsteemi maa-alal, eesvoolu kaitsevööndis või eesvoolu kaitaselõigul sellise ehitise ehitamine, mis ei ole maaparandussüsteemi hoone ega rajatis,	§ 50 lg 1	§ 48 lg 3	
2	maaparandussüsteemi või selle eesvoolu kaitaselõigu veetaseme reguleerimine	§ 50 lg 1		§ 53 lg 1
3	heit- ja sademevee ning muu väljastpoolt drenaaži maa-ala pärineva vee juhtimine drenaaži	§ 47 lg 4	Kaudselt § 47 lg 4	
4	drenaaži maa-alale heitvee immutamine	§ 47 lg 5		
5	poldri kasutamise režiimi muutmine	§ 47 lg 8		
6	kollektoreesvoolu kaitsevööndis lõhkamis-, puurimis-, kaeve- või muu töö tegemine pinnases		§ 48 lg 8	
7	drenaažiga põllumajandusmaal haritava maa või loodusliku rohumaa muutmine metsamaaks	§ 51 lg 2 p 1		
8	drenaažiga põllumajandusmaale või eesvoolu kaitsevööndisse istandiku rajamine	§ 51 lg 2 p 3	§ 48 lg 4 Oli istandus, mitte istandik	
9	väljaspool maaparandussüsteemi koondatud vee ehk lisavee avatud eesvoolu või kuivenduskraavi juhtimine	§ 53 lg 1	§ 53 lg 1	

Paragrahviga 50² reguleeritakse maaparandussüsteemi mõjutava tegevuse kooskõlastamine ja kooskõlastamata jätmine, kui selleks tegevuseks ei anna luba ega menetle sellega seotud teatist MaRu (vt seletuskirja punktis 3.5 eespool toodud selgitusi ning tabelit 4). Nimetame seda eelnõus muuks loaks.

Paragrahvi 50² lõike 1 kohaselt tuleb loa andjal või teatise menetlejal maaparandussüsteemi maa-alal, eesvoolu kaitsevööndis või eesvoolu kaitselõigul kavandav MaaParS-i § 50¹ lõikes 3 nimetatud maaparandussüsteemi mõjutav muu tegevus kooskõlastada MaRu-ga. Sättesse on koondatud endised MaaParS-i § 48 lõikes 3, § 50 lõikes 1 ja § 53 lõikes 1 sätestatud kooskõlastamise nõuded.

Paragrahvi 50² lõike 2 kohaselt kooskõlastab MaRu maaparandussüsteemi mõjutava tegevuse, kui see ei kahjusta maaparandussüsteemi, takista maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist ega nõuetekohase hoiutöö tegemist. Siia on koondatud endised maaparandusseaduse § 47 lõike 1, § 48 lõike 2, § 50 lõike 5, § 51 lõike 7, § 52 lõike 1 ja § 53 lõike 4 nõuded.

Paragrahvi 50² lõike 3 kohaselt määrab MaRu vajaduse korral kooskõlastuse kõrvaltingimused, millega tagatakse maaparandussüsteemi nõuetekohane toimimine, sealhulgas kohustuse maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse võimaldamiseks etteantud tähtpäevaks maaparandussüsteem uuendada või rekonstrueerida. Siia on koondatud kehtiva maaparandusseaduse § 28 lõike 1, § 50 lõike 5, § 51 lõike 7 ning § 53 lõike 4 sisu. Säte erineb endisest MaaParS-i sätete sõnastusest selle poolest, et maaparandussüsteemi toimimine tuleb tagada endise sõnastuse kohaselt kinnisasjal ja naaberkinnisasjal (vt ka MaaParS-i § 50 lõige 1), nüüd aga maaparandussüsteemi maa-alal, eesvoolu kaitsevööndis või eesvoolu kaitselõigul. Samuti on antud MaRu-le võimalus kaaluda tingimuste andmist maaparandussüsteemi uuendamiseks (vt § 50⁴ juures toodud selgitusi). Muu tegevuse lubamiseks võib vajalik olla ka maaparandussüsteemi uuendamine, kus olemasolev süsteemi osa asendatakse samaväärsega. Näiteks kui kavandatava tegevusega soovitakse juhtida eesvoolu lisavett, kuid eesvool on setet täis või eesvoolul olev trupp on amortiseerunud. Sellisel juhul tuleb muust tegevusest huvitatud isikul enne eesvoolu lisavee juhtimist sete eesvoolust eemaldada ja trupp samaväärsega asendada.

Paragrahvi 50² lõike 4 kohaselt jätab MaRu maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse kooskõlastamata, kui seda tegevust ei ole võimalik teha selliselt, et see tagaks maaparandussüsteemi nõuetekohase toimimise. Näiteks maaparandussüsteemi või selle eesvoolu kaitselõigu kavandatav veetaseme reguleerimine võib tõsta veetaset maaparandussüsteemis selliselt, et ei ole enam tagatud maaviljeluseks sobiv mulla veerežiim. Siia on koondatud kehtiva maaparandusseaduse § 47 lõigete 7 ja 9, § 48 lõigete 5 ja 9, § 50 lõike 6 ning § 51 lõike 8 sisu.

Paragrahvi 50² lõike 5 kohaselt kooskõlastab MaRu üldjuhul maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse (sh selle maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse, mida ei ole otsesõnu seaduses maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusena ära nimetatud) või jätab nimetatud tegevuse kooskõlastamata kümne päeva jooksul asjakohase taotluse või teatise saamisest arvates (endine MaaParS-i § 47 lg 10, § 48 lg 10, § 50 lg 7 ja § 51 lg 9). Asjakohase taotluse all on siinkohal mõeldud sellist taotlust, milles esitatud andmed on piisavad MaRu-le hindamaks, kas ja kuidas kavandatav tegevus võib maaparandussüsteemi mõjutada. Näiteks, kui ei ole antud kavandatava truubi kõrgusarvu, siis ei ole MaRu-l võimalik hinnata, kas truubi rajamise või uuendamisega takistatakse maaparandussüsteemi toimimist või mitte.

Paragrahvi 50² lõike 6 kohaselt kooskõlastab MaRu väljaspool maaparandussüsteemi koondatud vee avatud eesvoolu või kuivenduskraavi juhtimise kavatsuse või jätab selle kooskõlastamata 30 päeva jooksul asjakohase taotluse või teatise saamisest arvates (endine MaaParS-i § 53 lg 6). Tuleb arvestada, et lisanduv vesi koormab maaparandussüsteemi kõige ebasobivamal ajal, kui see töötab niigi maksimaalsel arvutuslikul koormusel. Seega peab olema hoiukuludes osalemise tasu arvestuse aluseks lühiajaline maksimaalne vooluhulk, mitte pikemaajaline keskmine vooluhulk. Seetõttu peab asjakohane taotlus mh sisaldama maksimaalset vooluhulka sekundis, mis juhitakse eesvoolu või kuivenduskraavi (asjakohased ja vajalikud andmed selle tegevuse lubamiseks).

Paragrahviga 50³ reguleeritakse maaparandussüsteemi mõjutavast muust tegevusest teavitamist, kui see tegevus ei eelda muud luba (vt seletuskirja punktis 3.5 eespool toodud selgitusi). Kavandatav maaparandussüsteemi mõjutav muu tegevus, millele muud luba ei anta, on enamasti maaparandussüsteemi võimalikku kahjustamist silmas pidades oluliselt väiksema mõjuga tegevus võrreldes tegevusega, mis eeldavad muu loa andmist ja selle MaRu-ga kooskõlastamist. Samas võib ka esmapilgul väikese ulatusega tegevus mõjutada maaparandussüsteemi toimimist olulisel määral. Puurimistööd (näiteks geoloogilised uuringud) kollektori kohal võivad kollektori purustada ning põhjustada rikkekohas üleujutuse ja kahjustada maaparandussüsteemi toimimist suures ulatuses. Eelnõuga kavandatud maaparandussüsteemi mõjutavast muust tegevusest teavitamine erineb kehtiva MaaParS-i § 50 lõike 4 kohasest loa andmisest selle poolest, et haldusakti ei anta. Kui tegevus võib kahjustada maaparandussüsteemi, siis MaRu teavitab sellest tegevuse kavandajat.

Paragrahvi 50³ lõike 1 kohaselt tuleb esitada MaRu-le maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse teatis (edaspidi koos *muu tegevuse teatis*) vähemalt kümme päeva enne maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega alustamist, kui maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse kavandamine ei eelda käesoleva seaduse § 50² lõikes 1 nimetatud loa olemasolu või teatise esitamist.

Paragrahvi 50³ lõikes 2 sätestatakse muu tegevuse teatisega esitatavate andmete loetelu. Lisaks nimetatud teatise esitaja ja kavandatava tegevuse asukoha andmetele on vajalik kirjeldada ka nii kavandatavat tegevust kui ka selle eesmärki ja selle tegevuse elluviimise asukohta kinnisasjal, eeldatavat tegevusega alustamise aega ja muid kavandatavat tegevust kirjeldavad andmeid (näiteks lisavee juhtimise korral maksimaalne vooluhulk sekundis). Sellist andmete loetelu kehtivas seaduses ei olnud. Nimetatud andmete alusel saab MaRu kaaluda, kas on vajalik tegevuses midagi muuta või tegevust võib alustada. Näiteks kui maaparandussüsteemi maa-alale kavandatakse ehitada ehitist, mille asukoht on märgitud ja on selgitatud, kas ehitisele lisaks rajatakse ka kommunikatsioonid (näiteks vesi, kanalisatsioon, elekter, side) ning joonistelt nähtub nende paiknemine kinnisasjal ja sügavus maapinnast, siis võib nende andmete põhjal selguda, et ehitise ehitamine ei saa takistada maaparandussüsteemi toimimist. Puudulike andmete korral on vajalik küsida täiendavaid andmeid.

Paragrahvi 50³ lõike 3 kohaselt kontrollib MaRu teatise nõuetekohasust, samuti seda, kas kavandatav tegevus kahjustab maaparandussüsteemi, kas see takistab maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist ja nõuetekohase hoiutöö tegemist. Kui jah, siis selgitab MaRu välja, kas selles tegevuses muudatusi tehes saaks seda tegevust siiski teha, sealhulgas kas võib olla vajalik maaparandussüsteem uuendada või rekonstrueerida.

Paragrahvi 50³ lõike 5 kohaselt, kui muu tegevuse teatises esitatud kujul ei saa kavandatavat tegevust teha, kuid on võimalik näiteks tegevuse asukohta nihutada selliselt, et see ei takista maaparandussüsteemi toimimist, siis MaRu teavitab sellest tegevuse kavandajat kirjalikult.

Haldusakti MaRu siinkohal ei anna. Maaparandussüsteemi mõjutavast muust tegevusest teavitamine võib lõppeda tegevuse lubamisega, heaks kiitmisega (vaikimisi) või teavitamisega, et tegevuse tegemiseks on vajalik midagi muuta (kas maaparandussüsteem rekonstrueerida või uuendada või näiteks tegevuse asukohta kinnisasjal muuta). Sellised tegevused (näiteks eratee, (elektri)kaablite asendamine, tiigi rajamine), mis ei ole maaparandussüsteemi ehitamine ega eelda muu loa andmist, ei ole maaparanduslikud tegevused. Seetõttu ei ole MaRu pädev asutus selleks tegevuseks luba andma. Küll aga on MaRu pädevuses hinnata selle tegevuse mõju maaparandussüsteemile ja anda soovitusi kahjustava mõju vältimiseks. Isik ei tohi oma tegevusega kahjustada maaparandussüsteemi. Kui MaRu ei teavita maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse teatise esitajat kümne päeva jooksul nimetatud teatise saamisest arvates, et maaparandussüsteemi mõjutav muu tegevus kahjustab maaparandussüsteemi või takistab maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist ja nõuetekohase hoiutöö tegemist, maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega seoses on vaja teha muudatusi või maaparandussüsteem on vaja rekonstrueerida või seda on vaja uuendada, võib nimetatud tegevusega alustada (lg 4).

Paragrahvi 50⁴ on koondatud maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega alustamisele kooskõlastuse saamiseks või muu tegevuse teatise alusel tegevuse tegemiseks maaparandussüsteemi uuendamist ja rekonstrueerimist puudutavad sätted (vt ka tabelit 4).

Paragrahvi 50⁴ lõikesse 1 on toodud üle MaaParS-i § 51 lõikes 5 sätestatud põhimõte. Kui kavandatava maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega kahjustatakse maaparandussüsteemi või takistatakse selle nõuetekohast toimimist, siis kooskõlastab MaRu nimetatud tegevuse tingimusel, et maaparandussüsteemi osa, mis jääb kavandatava tegevusega hõlmatud maa-alalt välja, rekonstrueeritakse etteantud tähtpäevaks iseseisvalt toimivaks (maaparandussüsteem rekonstrueeritakse muule tegevusele kohaseks) ning maaparandussüsteemide registrisse ja kitsenduste kaardile tehakse asjakohane muudatus (punkt 1) või maaparandussüsteemi osa, mis jääb kavandatava tegevusega hõlmatud maa-alale, jäetakse toimima koos ülejäänud maaparandussüsteemi osaga (muu tegevus kohandatakse maaparandussüsteemile sobivaks) ning kehtima jääb käesolevast seadusest tulenev maaparandushoiu kohustus (punkt 2). Selline põhimõte oli seni sätestatud üksnes kinnisasja sihtotstarbe muutmise korral, kuid sama põhimõte on oluline kõigi maaparandussüsteemi mõjutavate muude tegevuse juures. Näiteks, kui metsastatav või puittaimedega kaetav maaparandussüsteemi osa moodustab toimima jäetava drenaaži alaga ühtse terviku, siis puu juurtest tingitud kahjustuste vältimiseks tuleb maaparandussüsteem rekonstrueerida. Mistahes tegevuse kavandamisel kinnisasjale, millel paikneb maaparandussüsteem, tuleb arvestada maaparandussüsteemi kui terviku toimimist. Vajaduse korral tuleb enne muu ehitise ehitamist, metsastamist või istandiku rajamist maaparandussüsteem rekonstrueerida selliselt, et alles jääv maaparandussüsteemi osa saaks jääda toimima. Näiteks kui muu ehitise alale jääb drenaažikollektor, siis võib sellisele alale muud ehitist rajada alles siis, kui on loodud võimalus liigvee ära juhtimiseks kollektori asukoha muutmise või muul viisil. Kui pärast rekonstrueerimist mingil osal endisest maaparandussüsteemi alast ei ole enam maaparandussüsteemi rajatisi, siis see ala ei toimi enam maaparandussüsteemina. Sellisel juhul ei ole maaomanikul sellel alal ka maaparandushoiu kohustust (punkt 1). Kui maaparandussüsteemi osa, mis jääb kavandatava tegevusega hõlmatud maa-alale, jäetakse toimima koos ülejäänud maaparandussüsteemi osaga, peab seal kehtima ka maaparandushoiu kohustus (punkt 2).

Paragrahvi 50⁴ lõikega 2 on sätestatud MaaParS-i §-s 7 ehitusloa andmise erisusega seotud põhimõte, mille kohaselt muu ehitise ehitusprojektis lahendatakse ka maaparandussüsteemi rekonstrueerimine, kusjuures maaparandussüsteemi ehitamisele, sealhulgas projekteerimisele

kohaldub maaparandusseaduses maaparandussüsteemi ehitamisele sätestatu. Muu luba saab olla vastavalt kas ehitusseadustiku või planeerimisseaduse kohased projekteerimistingimused, detail- või eriplaneering, ehitusluba ja kasutusluba.

Paragrahvi 50⁴ lõike 3 kohaselt loetakse muu loa alusel rekonstrueeritud maaparandussüsteemile kasutusluba antuks, kui MaRu on muu ehitise kasutusloa taotluse kooskõlastanud ja ehitisele on muu ehitise kasutusluba antud (vt ehitusseadustiku § 54 lg 6). Näiteks kui ehitusseadustiku kohase ehitusloa alusel kavandati elumaja, mille projekt sisaldas ka imbväljaku rajamist, mis jäi maaparandussüsteemi maa-alale ja see ehitusloa eelnõu kooskõlastati eelnevalt MaRu-ga ning kui MaRu kooskõlastas ehitusloa eelnõu tingimusel, et maaparandussüsteem tuleb rekonstrueerida selliselt, et maaparandussüsteem jääks toimima, siis sellisel juhul esitatakse ka muu ehitise kasutusloa eelnõu MaRu-le kooskõlastamiseks. Kui muu ehitise kasutusluba või kasutusteatis esitatakse MaRu-le kooskõlastamiseks, siis kooskõlastab MaRu selle üksnes juhul, kui maaparandussüsteem on rekonstrueeritud nõuetekohaselt. Vajadusel tuleb tehtud töid parandada/korrigeerida selliselt, et need oleksid nõuetekohased.

Paragrahvi 50⁴ lõikes 4 sätestatakse nõue, et kui maaparandussüsteemi mõjutavat tegevust kavandatakse avalikes huvides, siis peab maaparandussüsteemi uuendamiseks ja rekonstrueerimiseks vajalikeks toiminguteks tehtud kulud kandma ja sellega kaasnevad võimalikud kahjud maaomanikule hüvitama isik, kes seda tegevust kavandas ja ellu viis (kehtiva MaaParS-i § 28 lg 3 – rekonstrueerimine ja § 52 lg 4 – uuendamine). Erinevus kehtiva maaparandusseaduse sätetega on selles, et kehtiva seaduse kohaselt sai selliseks tegevuseks olla üksnes tee või tehnovõrgu või -rajatise rajamine. On ka teisi maaparandussüsteemi toimimist mõjutavaid avalikes huvides kavandatavaid tegevusi, näiteks kui looduskaitsealal keelatakse maaparandussüsteemi ja eesvoolu hoiutööd, siis võib olla vajadus maaparandussüsteem selle toimivuse jätkumiseks enne kaitseala moodustamist rekonstrueerida. Seda eelkõige juhul, kui kaitsealale jääva maaparandussüsteemi osal hoiutööde tegemata jätmine takistab väljaspool kaitseala paikneva maaparandussüsteemi edasist toimimist. Kahju hüvitamine on eriti oluline, kui looduskaitseala moodustatakse poldrile ja kus poldrit ei saa kasutada enam poldri ehitusprojektis ette nähtud režiimil, mistõttu ei ole tagatud MaaParS-i § 5 lõike 1 kohane nõue ehk maaviljeluseks sobiv mulla veerežiim.

Paragrahvi 50⁴ lõikesse 5 on kehtiva MaaParS-i § 52 lõikest 2 üle toodud nõuded maaparandussüsteemi uuendustöid tegevale isikule, samuti omanikujärelevalve tegijale, kui MaRu on omanikujärelevalve tegemist nõudnud. Nimetatud isikud peavad olema kantud majandustegevuse registrisse (varem maaparanduse alal tegutsevate ettevõtjate registrisse) ning tegutsema vastavalt maaparandusehituse ja maaparanduse omanikujärelevalve alal. Samad nõuded kehtivad jätkuvalt ka maaparandussüsteemi rekonstrueerimise korral, sest maaparandussüsteemi rekonstrueerimisel kehtivad ehitamisega samad nõuded.

Paragrahvi 50⁴ lõikesse 6 on üle toodud kehtiva regulatsiooni nõuded maaparandussüsteemi uuendustöid tegevale isikule maaparandussüsteemi uuendamise, dokumentide koostamise ja esitamise kohta (kehtiva MaaParS-i § 52 lg 3). Maaparandussüsteemi uuendustöid tegev isik peab maaparandussüsteemi uuendamisel arvestama kavandatavat maaparandussüsteemi mõjutavat muud tegevust, koostama tehtud töö kohta akti ja teostusjoonise ning esitama nimetatud dokumendid maaparandussüsteemi omanikule ja MaRu-le viie päeva jooksul uuendustööde lõpetamisest arvates. Rekonstrueerimisele kehtivad nõuded tulenevad maaparandusseaduses ehitamise kohta sätestatust.

Eelnõu § 1 punktiga 62 tunnistatakse MaaParS-i §-d 51 ja 52 kehtetuks. MaaParS-i § 52 tunnistatakse kehtetuks tulenevalt kooskõlastamise ja loamenetluse muudatustest (vt

seletuskirja punktis 3.5 eespool toodud selgitusi). Enamik § 51 nõudeid eelnõusse üle ei viida. Paragrahvi 52 nõuded viiakse üle §-desse 50² ja 50⁴ (vt tabelid 4 ja 5).

MaaParS-i § 51 lõiked 1 ja 3–5 käsitlevad kinnisasja sihtotstarbe muutmist ja maakorraldustoimingu kooskõlastamist, millest aga eelnõukohase seadusega tehtavate muudatusega loobutakse. Kui kinnisasi paikneb maaparandussüsteemi maa-alal, võib kehtiva maaparandusseaduse kohaselt selle kinnisasja sihtotstarvet muuta ning sellel kinnisasjal maakorraldustoimingut teha MaRu eelneva kooskõlastuse alusel. Praktikas on need kooskõlastused tänaseks minetanud oma tähtsuse. 2015. aastal muutus nii planeerimisseadus kui kehtestati ehituseadustik, kus muutus oluliseks nii avalikkuse kaasamine kui ka kooskõlastamine asutustega, kelle pädevus on seotud planeeringuga või projekteerimistingimuste taotluse esemega. MaRu on teinud kohaliku omavalitsuse üksustele selgitustööd kooskõlastamise olulisusest, kui kavandatakse ehitustegevust maaparandussüsteemi maa-alale.

Maaparandussüsteemi maa-alal maakorraldustoimingu MaRu-ga kooskõlastamise (kehtiva MaaParS-i § 51 lõige 1) põhiline eesmärk oli kinnisasja jagamisel tagada, et olulised maaparandussüsteemi rajatised jääksid võimaluse korral ühe omaniku kinnisasjale. Samuti on MaRu lisanud maakorraldustoimingu kooskõlastusele väljavõtte esialgsest maaparandussüsteemi projekti joonisest kui vajaliku teabe võimalikele uutele maaomanikele. Praktikas on selle regulatsiooni tähtsus siiski väike. Maakorraldustoimingud tehakse maakorraldusseadusega kehtestatud nõuete kohaselt, mille üks eesmärkidest on tagada kinnisasja otstarbekas kasutamine. Maakorraldustoimingute läbiviijad on piisavalt kompetentsed arvestamaks oma tegevuses maaparandussüsteemidega.

Seni oli kinnisasja sihtotstarbe muutmise esimene ehitamise kavatsust markeeriv luba enne muu ehitise ehitusluba, mis kooskõlastati MaRu-ga ja kus MaRu sai anda tingimused maaparandussüsteemi toimimise tagamiseks. Samas, kinnisasja sihtotstarbe muutmisele ei järgne alati ehitustegevust. Projekteerimistingimused ja detailplaneering on palju konkreetsem kavatsus ehitamist alustada, kus tegevuste kavandajal on kujunenud selgem soov, mida ja kuhu ehitada kavatakse. Sellises olukorras on MaRu-l võimalik anda ka konkreetsemad kooskõlastuse tingimused. Kinnisasja sihtotstarbe muutmise otseselt veel midagi ei kavandata ja selle kooskõlastamine dubleerib tarbetult projekteerimistingimuste ja detailplaneeringu kooskõlastust ning tekitab nii töö- kui ka halduskoormust kõigile osapooltele. Kuna paranenud on ka maaparandussüsteemide paiknemise kohta teabe kättesaadavus MaRu maaparandussüsteemide kaardirakendusest, siis kohaliku omavalitsuse üksusel on võimalik sihtotstarbe muutmiseks luba andes teavitada maaomanikku maaparandussüsteemi olemasolust ja sellega seotud piirangutest selleks MaRu-lt kooskõlastust küsimata.

Kinnisasja kasutusotstarbe muutmise on kehtiva MaaParS-i § 51 lõike 2 punktide 1 ja 3 kohaselt loodusliku rohumaa muutmise metsamaaks või haritavale maale istandiku rajamine. Mõlemal juhul on tegemist puittaimestikuga endisel põllumajandusmaal. Põllumajandusmaa võib olla kuivendatud kas drenaaž- või kraavkuivendusega. Kinnisasja kasutusotstarbe muutmisel on maaparandussüsteemi toimimisele ohuks puu juured, mis võivad tungida maa-alusesse torustikku ja selle ummistada. Samas kraavkuivendusele puu juured kahju ei tekita. Seetõttu ei ole vaja kraavkuivenduse korral kinnisasjale puittaimede istutamist MaRu-ga kooskõlastada.

MaaParS-i § 51 lõike 2 punkti 2 nõue kooskõlastada metsamaa muutmise põllumajandusmaaks ei ole samuti vajalik. Metsamaa kuivendamiseks kasutatakse alati kraavkuivendust. Põllumajandusmaal eelistatakse drenaaži. Kui endisele kuivendatud metsamaale soovitakse

rajada põllumajandusmaa, siis metsamaa kuivenduse muutmisel põllumajandusmaa kuivenduseks tuleb alati tõsta kuivenduse intensiivsust – kas asendades kraavkuivenduse drenaažiga või tihendades kuivenduskraavide võrgustikku. Seega tuleb maaparandussüsteem igal juhul rekonstrueerida, taotleda eelnevalt projekteerimistingimused ja esitada ehitusteatis maaparandussüsteemi rekonstrueerimiseks ning rekonstrueerimise järgselt kasutusteatis. Projekteerimistingimustega määrab MaRu, millega tuleb arvestada maaparandussüsteemi rekonstrueerimisel. Kinnisasja kasutusotstarbe muutmise kooskõlastus metsamaa muutmisel põllumajandusmaaks dubleeriks vaid maaparandussüsteemi rekonstrueerimiseks antavaid projekteerimistingimusi.

MaaParS-i § 51 lõike 6 kohaselt on muudetud sihtotstarbega kinnisasja omanikul käesolevast seadusest tulenev maaparandushoiu kohustus. See nõue on sisuliselt tagatud MaaParS-i § 4 lõikega 2, mille kohaselt võib maaparandussüsteemi osa paikneda ka muu sihtotstarbega maal kui seda on maatulundusmaa ja sellele kehtivad peatüki 6 maaparandushoiu nõuded. Seda nõuet ei ole otstarbekas dubleerida.

Kinnisasja sihtotstarbe ja kasutusotstarbe muutmise ning maakorraldustoimingu kooskõlastamist puudutavate sätete kehtetuks tunnistamisega vähendatakse kõigi osapoolte haldus- ja töökoormust, kusjuures maaparandussüsteemide toimimine saab olema endiselt tagatud projekteerimistingimuste ja detailplaneeringute kooskõlastamise, samuti muu ehitise ehitusloa ja kasutusloa kooskõlastamise tulemusel. Seega kooskõlastamise eesmärk teavitada maaomanikku, et muu tegevuse kavandaja teaks juba ehitamise kavandamise varajases etapis arvestada maaparandussüsteemide toimimisega, on saavutatud muu ehitise projekteerimistingimuste ja detailplaneeringute kooskõlastamisega.

MaRu kooskõlastuste arv on läbi aastate kasvutrendis (tabel 6), mis on toonud kaasa olukorra, kus MaRu-l puudub ressurss teha nii kooskõlastamisele eelnevat ülevaatusi kui ka hilisemat järelevalvet kooskõlastamisel antud tingimuste täitmise üle.

TABEL 6 MaRu kooskõlastused aastatel 2018–2024

Toiming/aasta	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Maaparandusseadusest tulenev kooskõlastamine (sh maakorraldustoimingu ja siht- või kasutusotstarbe muutmise kooskõlastamine)	1557	1941	2545	2666	2576	2833	2927
Teistest seadustest tulenevate kooskõlastuste või arvamuste andmine	661	712	974	1114	1330	1306	871
Kõik kokku	2218	2653	3519	3780	3906	4139	3798

Eelnõu § 1 punktiga 73 muudetakse MaaParS-i § 54 lõikeid 1–5. Lõikest 1 jäetakse välja sõna „olulise“. Enamasti ei ole vaja maaparandussüsteemil tervikuna kasutusotstarvet lõppenuks lugeda, vaid selle osal. Näiteks kui osa drenaažiga maaparandussüsteemist on metsastunud või kui süsteemi osale on rajatud kaevandus, siis on vaja välja arvata üksnes see osa süsteemist, sõltumata sellest, kui olulise osa see süsteemist moodustab.

Lõiget 2 muudetakse selliselt, et kui maaparandussüsteemi omanik taotleb maaparandussüsteemi kasutusotstarbe lõppenuks lugemist, siis ta esitab MaRu-le kasutusotstarbe lõppenuks lugemise taotluse. Alati ei pea kasutusotstarbe lõppenuks lugemist taotlema maaomanik. Ka MaRu-l on võimalik MaaParS-i § 54 lõike 1 alusel õigus algatada

maaparandussüsteemi kasutusotstarbe lõppenuks lugemise menetlus. Maaparandussüsteemi kasutusotstarve loetakse lõppenuks, kui maaparandussüsteem on iganenud või lagunenuks või muul põhjusel kaotanud olulise osa oma toimimisvõimest või kui kasutusotstarbe lõppenuks lugemise vajadus tuleneb avalikust huvist. Praktikas on esinenud olukordi, kus maaparandussüsteemi omanik ei ole taotlenud maaparandussüsteemi kasutusotstarbe lõppenuks lugemist, kuid muutunud maakasutus ei võimalda enam maaparandussüsteemi või selle osa toimimist. Näiteks, kui eelneval ajal on rajatud drenaaži maa-alale karjäär, siis on üheselt selge, et maaparandussüsteemi sellel alal ei saa enam eksisteerida. MSR-i andmete õigsuse seisukohast lähtuvalt tuleks sellel alal maaparandussüsteemi kasutusotstarve eeltoodu tõttu lõppenuks lugeda. Kuna praktikas on maaparandusseadust tõlgendades tekkinud arusaam, et MaRu saab maaparandussüsteemi kasutusotstarbe lõppenuks lugemist algatada üksnes avaliku huvi esinemise korral, on õigusselguse tagamiseks vajalik täpsustada ka MaaParS-i § 54. See tähendab, et MaRu saab olukordades, kus ta on tuvastanud, et maaparandussüsteem on iganenud või lagunenuks või muul põhjusel kaotanud olulise osa oma toimimisvõimest, algatada maaparandussüsteemi kasutusotstarbe muutmise menetluse ka siis, kui avalik huvi puudub ja maaparandussüsteemi omanik ei ole vastavat taotlust esitanud. Kui kasutusotstarbe lõppenuks lugemise algatab maaomanik, siis MaRu kontrollib taotluse põhjendatust (lõige 3), teeb kasutusotstarbe lõppenuks lugemise või sellest keeldumise otsuse viie päeva jooksul kontrolli tegemisest arvates (lõige 4) ja võib kehtestada maaparandussüsteemi omanikule kõrvaltingimusena kohustuse maaparandussüsteem lammutada, kui maaparandussüsteem võib põhjustada ohtu inimesele, varale või keskkonnale (lõige 5).

MaRu teeb kohapealse kontrolli siis, kui kaardiandmete või planeeringu põhjal ei ole kasutusotstarbe lõppemine tuvastatav. Tehnoloogia areng ja kaugseire võimaldab täna tuvastada väga palju välivaatlusi tegemata. Näiteks kui ala on hoonestatud või alal asub kaevandus, siis ilmselt ei ole maaparandussüsteem enam toimiv. Seetõttu ei ole välivaatlused alati vajalikud ja peaksid olema vajaduspõhised. Näiteks avaliku huvi korral saab enamasti kasutusotstarbe lõppenuks lugeda kohapealset kontrolli tegemata. Samas võib kohapealne kontroll olla vajalik selleks, et määrata tingimused alles jääva maaparandussüsteemi toimimiseks.

Eelnõu § 1 punktidega 83 ja 84 kavandatud muudatused on seotud ehitusteatis (MaaParS-i § 88 lg 1) ja ehituskprojekti kõrval ka ehituskava alusel ehitamisega (MaaParS-i § 87 lg 1). MaaParS-i § 88 käsitleb vastustust projekteerimise eest (ehitusprojekt või ehituskava, mille järgi ehitatud maaparandussüsteem ei toimi nõuetekohaselt). MaaParS-i § 87 käsitleb omaniku vastustust (ehitada ehitusteatis või ehitusloa alusel, tellida omanikujärelevalve). Ehituskava kohustus tuleneb maaparandusseaduse § 9 lõikest 1. See on sisuliselt lihtsustatud projekt. Ka ehitusteatis annab teatud olukordades õiguse ehitada ning selle puudumisel on jäetud ehitamisega seotud kohustus täitmata (eelnõu § 1 punkt 85). Kui ehituskava järgi ehitamine on põhjustanud maaparandussüsteemi mittenõuetekohase toimimise, siis on võimalik rikkujat karistada rahatrahviga (eelnõu § 1 punkt 84).

Eelnõukohase seadusega ei ole planeeritud muuta vastutussätetes sisalduvaid rahalise karistuse määrasid, kuna eelnõukohase seaduse peamine eesmärk on loamenetluste lihtsustamine ja sellega seotud haldus- ning töökoormuse vähendamine. Analüüsimise põhjalikult nimetatud määrasid ja teeme vajalikud seaduse muudatused 1. jaanuariks 2029.

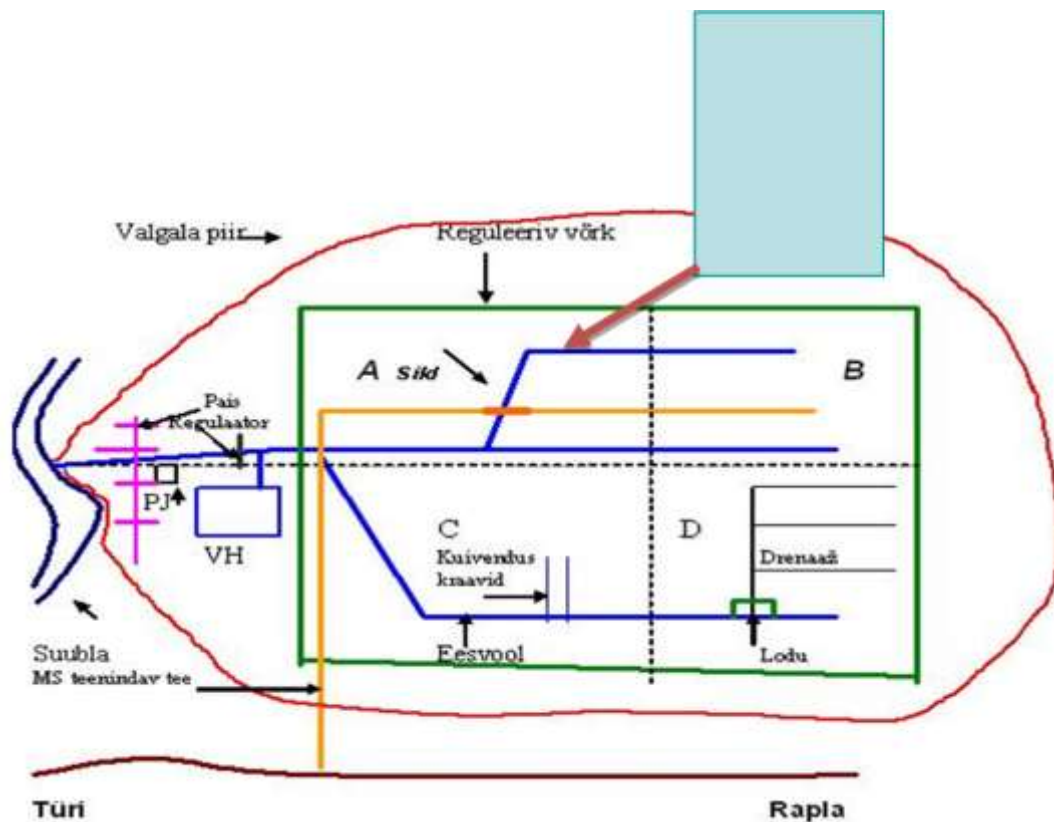
Eelnõu § 1 punktiga 85 asendatakse MaaParS-i § 92 pealkirjas ja lõikes 1 tekstiosa „50, 51“ tekstiosaga „50², 50³“. Muudatus on tingitud varasema kooskõlastamise ja loamenetluse sätete koondamisest §-desse 50¹–50⁴ (vt seletuskirja punktis 3.5 espool toodud selgitusi).

3.6 Lisavee juhtimisega seotud muudatused

Eelnõu § 1 punktide 62–72 muudatused on seotud lisavee juhtimisega avatud eesvoolu või kuivenduskraavi. Väljaspool maaparandussüsteemi koondatud vesi ehk lisavesi on üks maaparandussüsteemi mõjutavatest muudest tegevustest. Seetõttu on lisavee juhtimisega seotud kooskõlastused ja teavitamised viidud MaaParS-i §-desse 50¹–50⁴ (vt seletuskirja punktis 3.5 toodud selgitusi ning tabeleid 4 ja 5). Kui lisavee juhtimine ei tulene avalikust huvist ja eeldab maaparandussüsteemi rekonstrueerimist, milleks ei ole maaparandussüsteemi omaniku nõusolekut, siis jätab MaRu avatud eesvoolu või kuivenduskraavi lisavee juhtimiseks asjakohase taotluse või teatise kooskõlastamata või teavitab maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse teatise esitajat vajadusest lisavee juhtimiseks maaparandussüsteem rekonstrueerida. Kehtiva maaparandusseaduse § 53 lõike 5 kohaselt jättis MaRu eelkirjeldatud juhul loa lisavee juhtimiseks andmata. Muudatustega täpsustatakse lisavee juhtimisega seonduvat, sealhulgas lisavett juhtiva isiku terminit. Samuti täpsustatakse lisavee juhtimise korral eesvoolu ja kuivenduskraavi sāngi ristlõike suuruse ning eesvoolul ja kuivenduskraavil paikneva rajatise ava suuruse vastavuse arvutuste tegijaga seonduvat. Jäetakse määratlemata lisavett juhtiva isiku maaparandussüsteemi maaparandushoiukulude arvutuste tegija.

Kehtivas maaparandusseaduses on sätestatud, et kui maaparandussüsteemi, mille ühishoiuks on moodustatud maaparandusühistu, juhitakse lisavett, osaleb maaparandussüsteemi lisavett juhtiv isik maaparandushoiukulude katmisel MaRu määratud ulatuses. Samas ei ole maaparandusseaduses selgitatud terminit „lisavett juhtiv isik“. Samuti võib kehtivast maaparandusseadusest tekkida väärarusaam, et suures koguses lisavett võib juhtida ka kollektoreesvoolu. Lisavee juhtimist kollektorisse saab võimaldada vaid väikeses koguses ja pigem erandina. Muudatustega on lisatud lisavett juhtiva isiku termin (§ 53 lg 1¹) ning täpsustatud, et käsitletud on lisavee juhtimist üksnes avatud eesvoolu (§ 53 lg 1¹), mitte kollektoreesvoolu. Sellise erisuse tegemise vajadus on tingitud kollektori piiratud vee vastuvõtu võimest. Kollektor on suletud voolusāngiga vett juhtiv rajatis mis ei ole võimeline suuremat kogust lisanduvat vett vastu võtma. Siinkohal selgitame, mida käsitatakse maaparandusseaduses lisaveena.

Lisavesi on avatud eesvoolu või kuivenduskraavi suunatav mistahes väljaspool maaparandussüsteemi koondatud vesi: maaparandussüsteemi suunatav heitvesi, väljaspool maaparandussüsteemi koondatud drenaaži- ja sademevesi ning muu maakasutusega (näiteks turbatootmise alad, karjäärid, teed) seotud vesi. Olulise koguse vee juhtimine süsteemi võib tähendada vajadust süsteem rekonstrueerida. Rekonstrueerimise vajaduse väljaselgitamiseks on vaja asjakohaste arvutustega kindlaks teha süsteemi vee läbilaskevõime. Rõhutada tuleb, et rekonstrueerida ei tule mitte igasuguse lisanduva veekoguse tõttu, vaid sellise, mis on seotud kas eesvoolu arvutusliku valgala suurenemisega või eesvoolu valgala hüdroloogiliste omaduste olulise muutumisega.

Joonis 1. Lisavee juhtimine maaparandussüsteemi. Maaparandusseaduse seletuskiri.

Joonisel 1 suureneb nii eesvoolu valgala kui ka muutuvad eesvoolu valgala hüdroloogilised omadused. Hüdroloogiliste omaduste erinevus seisneb selles, et maatulundusmaal imbub sademevesi mulda ja pinnasesse ning nõrgub sealt aeglaselt süsteemi. Suur osa sadanud veest ei jõuagi süsteemi, sest osa sellest infiltreerub põhjavette, osa tarvitab taimestik ja osa aurustub. Seevastu näiteks elamumaa või tootmismaa tehispinnalt voolab vesi kiiresti süsteemi, põhjustades süsteemis äkilise veetaseme tõusu. Oluline on mõista, et ka juhul, kui endisele maaparandussüsteemi alale rajatakse muu ehitist ja osa pindasid kaetakse kõvakattega, siis selliselt alalt koguneb suurem kogus sademevett kui varem samalt maaparandussüsteemi maa-alalt. Seda, kui palju vett protsentides jõuab erinevate maakasutusega maadelt eesvoolu, näitab hüdroloogilistes arvutustes kasutatav äravoolutegur. Näiteks kui rohumaal on äravoolutegur 0,2, siis asfaltkattelt on see 0,8 ehk asfaltkattelt jõuab vett eesvoolu keskmiselt neli korda rohkem kui rohumaal. Seetõttu käsitletakse ka sellist endise maaparandussüsteemi maa-alalt lisanduvat vett MaaParS-is lisaveena. Näiteks maaparandussüsteemi juhitava heitvee puhul on tegemist nõ väljastpoolt maaparandussüsteemi koondatud veega, sest seda vett ei koguta maaparandussüsteemi maa-alalt. Seega olenemata vee algsest päritolust (näiteks veehaare, puurkaev, sademed) saab sellist olukorda maaparandussüsteemi vaatest lugeda eesvoolu valgala suurenemiseks. Kui eesvoolu valgala suureneb oluliselt ehk kui maaparandussüsteemi juhitakse võrreldes maaparandussüsteemi rajamisel arvestatud vee kogusega suhteliselt suur kogus vett, siis on vaja arvutada, kas vesi mahub eesvoolu või on vajalik see enne lisavee juhtimise võimaldamist rekonstrueerida. Oluline on täpsustada, et tegemist on eesvoolu valgala suurenemisega ehk suureneb see ala, mida eesvool teenindab.

Maaparandusseaduse §-s 21 on otsene viide § 53 lõikele 4, kuid nii § 21 lõige 4 kui ka § 53 lõige 4 tunnistatakse eelnõukohase seadusega kehtetuks. Lisavee juhtimisega seonduvalt muudetakse maaeluministri 14. jaanuari 2019. a määrust nr 1 „Maaparandussüsteemi lisavett juhtiva isiku maaparandushoiukulude suuruse määramise alused ja kulude tasumise täpsem

kord“. Muutub määruse pealkiri ning määruasendatakse läbivalt sõna „määramine“ sõnaga „arvutatakse“. Muudetakse volitused sisu, viies selle vastavusse eelnõu § 1 punktides 63, 64 ja 72 kirjeldatud muudatustega, mille kohaselt lisavett juhitakse avatud eesvoolu või kuivenduskraavi, ning MaRu ei määra maaparandushoiukulusid, vaid need arvutatakse. Lisavee juhtimisega seotud kooskõlastused ja teavitamised on viidud MaaParS-i §-desse 50¹–50⁴.

Eelnõu § 1 punktidega 63 ja 64 muudetakse MaaParS-i § 53 pealkirja ja § 53 teksti, kus maaparandussüsteemi lisavee juhtimine asendatakse avatud eesvoolu või kuivenduskraavi lisavee juhtimisega. Maaparandussüsteemi lisavee juhtimine on lai termin ja samas ka eksitav. Muudatuse eesmärk on täpsustada, et suuremas koguses lisavett on lubatud teatud tingimustel juhtida üksnes avatud eesvoolu või kuivenduskraavi, mitte aga maaparandussüsteemi maa-alusesse torustikku, sealhulgas kollektoreesvoolu. Nimetatud põhjusel lisatakse sõna „eesvool“ ette täiend „avatud“. Muudatus on tehtud õigusselguse tagamiseks. Eesvool võib olla nii avatud või kollektoreesvool. Seaduseandja mõtte oli seda sätet luues reguleerida suurema koguse lisavee juhtimist avatud eesvoolu või kuivenduskraavi. Kollektor, sealhulgas kollektoreesvool on drenaaži osa ja ka selle läbimõõt on arvutatud maa-alala kuivendamise vajadusest lähtuvalt. Kollektoreesvoolu täiendava vee juhtimine on kehtivas seaduses reguleeritud MaaParS-i § 47 lõikes 4, eelnõu kohaselt MaaParS-i § 50¹ lõike 3 punktis 3. Nimetatud säte käsitleb täiendava vee juhtimist kuivendusvõrgu maa-alusesse torustikku ja see on üldjuhul keelatud põhjusel, et drenaaži parameetrid on arvutatud mingi ala kuivendusvajadusest lähtuvalt. Seega suurema koguse lisavee juhtimise korral ei „mahu“ lisanduv vesi lihtsalt torustikku ära. Õigusselguse huvides täpsustatakse, et tegemist on lisavee juhtimisega avatud eesvoolu või kuivenduskraavi.

Eelnõu § 1 punktidega 65, 69 ja 71 tunnistatakse MaaParS-i § 53 lõiked 1, 4 ja 6–8 kehtetuks. Lisavesi on üks maaparandussüsteemi mõjutavatest muudest tegevustest. Seetõttu on lisavee juhtimisega seotud kooskõlastused ja loamenetlused viidud MaaParS-i §-desse 50¹–50⁴ (vt seletuskirja punktis 3.5 toodud selgitusi ning tabelleid 4 ja 5). Loamenetlus on asendatud muust tegevusest teavitamisega.

Eelnõu § 1 punktiga 66 täiendatakse MaaParS-i § 53 lõikega 1¹, kus sisustatakse termin „lisavett juhtiv isik“. Termin ei olnud varasemalt sisustatud, selle sisu viiakse kokku praktikas kujunenud olukorraga. Lisavett juhtiv isik on avatud eesvoolu või kuivenduskraavi lisavett juhtiva rajatise omanik. Lisavett juhtiv isik ei ole seega tingimata isik, kellele kuuluvalt kinnisasjalt juhitakse lisavett maaparandussüsteemi rajatisse, vaid isik, kes on lisavett juhtiva rajatise omanik. Näiteks on lisavett juhtivad isikud vee-ettevõtjad ning isikud, kellega kohaliku omavalitsuse üksus on sõlminud teenuselepingu sademevee ärajuhtimiseks sademevee majandamise kavas ettenähtud korras. Lisavett juhtiv isik võib olla ka muu isik, kellele kuuluva rajatise kaudu juhitakse lisavett maaparandussüsteemi (näiteks tööstus- ja tootmisettevõtjad, avaliku tee, karjääri, turbakaevandusala omanikud).

Eelnõu § 1 punktiga 67 tehakse MaaParS-i § 53 lõikes 2 muudatus, mille kohaselt avatud eesvoolu või kuivenduskraavi lisavee juhtimise korral peab ehitusprojekt või muu tegevuse teatis sisaldama arvutust selle kohta, kas maaparandussüsteemi lisavee juhtimise tõttu suureneb avatud eesvoolu valgala või muutuvad oluliselt valgala hüdroloogilised karakteristikud. Arvutuste tegija oli kehtivas seaduses umbisikuline, mistõttu ei olnud selge, kas arvutused esitab taotleja või arvutab MaRu. Praktikas MaRu kontrollis taotleja esitatud arvutusi, kui neid ei olnud esitatud, siis MaRu palus need taotlejal esitada. Muudatus tuleneb vajadusest täpsustada, et lisavee juhtija kohustus on esitada arvutused, millele tuginedes saab MaRu kaaluda kooskõlastuse andmist. Arvutuse õigsusest sõltub, kas lisavee juhtimise tulemusel maaparandussüsteem jääb toimima või tekitatakse kahju maaomanikele. Selliste arvutuste

tegemiseks on vajalik pädevus. Seetõttu täpsustatakse, et arvutused peab tegema käesoleva seaduse § 36 lõikes 2 nimetatud vastutav spetsialist maaparandussüsteemi projekteerimise alal.

Eelnõu § 1 punktiga 68 täiendatakse MaaParS-i § 53 lõikega 2¹, mille kohaselt tuleb esitada koos muu ehitise ehitusprojekti või teatisega või muu tegevuse teatisega ka arvutused selle kohta, kas maaparandussüsteemi lisavee juhtimise tõttu suureneb eesvoolu valgala või muutuvad oluliselt valgala hüdroloogilised karakteristikud (vt selgitust eelmises punktis).

Eelnõu § 1 punktiga 70 muudetakse MaaParS-i § 53 lõike 5 sõnastust. Lisavesi on üks maaparandussüsteemi mõjutavatest muudest tegevustest, mida eelnõukohase seadusega käsitletakse MaaParS-i §-des 50¹–50⁴ (vt seletuskirja punktis 3.5 toodud selgitusi ning tabeleid 4 ja 5). Sätte sõnastust on muudetud muu tegevuse regulatsiooni muudatustest tulenevalt.

Maaparandussüsteem on projekteeritud ja ehitatud arvestades liigvee ärajuhtimise vajadusega üksnes maaparandussüsteemi maa-alalt. Kui sellesse süsteemi suunatakse lisanduvat vett, siis suurenevad ka vooluhulgad, mis võivad kahjustada maaparandussüsteemi ja suurendada maaparandushoiutööde tegemise vajadust ehk põhjustavad lisakulutusi maaparandussüsteemi omanikule. Lisanduva vee koguse arvestamisel on oluline silmas pidada, et maaparandussüsteemi kahjustab just selline lisanduv vesi, mis satub maaparandussüsteemi ajahetkel, kui süsteem on maksimaalselt koormatud ehk kõrgvee perioodil ja suuremate valingvihmade järgselt. Enamus lisaveest pärinebki sademetest. Tuleb arvestada, et lisanduv vesi koormab maaparandussüsteemi kõige ebasobivamal ajal, kui see töötab niigi maksimaalsel arvutuslikul koormusel. Maaparandussüsteemi omanik ei ole lisavee juhtija.

Eelnõu § 1 punktiga 72 muudetakse MaaParS-i § 53 lõikeid 9 ja 10. Lõikes 9 jääb lisavett juhtiva isiku hoiukulude arvutusi tegev isik määramata. Kehtiva maaparandusseaduse kohaselt määrab MaRu selle maaparandussüsteemi, mille ühishoiuks on moodustatud maaparandusühistu, maaparandussüsteemi lisavett juhtiva isiku maaparandussüsteemi maaparandushoiukulude osa suuruse. MaRu eesmärk on riigi esindajana jälgida, et maaparandussüsteemi toimimine on tagatud. MaRu ametnike ülesanne on eelkõige ehitamiseks vajalike menetluste läbiviimine, muu tegevuse kavandamiseks antavate lubade kooskõlastamine, maaparandussüsteemi toimimiseks järelevalve tegemine ja riigi poolt korrashoitavatel ühiseesvooludel hoiutööde korraldamine. MaRu ametnike koormamine eraõiguslikele isikutele arvutuste tegemisega ei ole mõistlik riigi ressursi kasutus. MaaParS-i § 53 lõike 10 alusel kehtestatud määrusega on sätestatud lisavett juhtiva isiku maaparandushoiukulude suuruse määramise (eelnõukohase seaduse kohaselt selle asemel arvutamise) alused (seda siis juhul, kui on moodustatud maaparandusühistu). Erinevate osapoolte osalusi saavad arvutada muud isikud, eelkõige MaaParS-i § 36 kohased maaparandusalal tegutsevad vastutavad spetsialistid. Seetõttu ei ole mõistlik sellist ülesannet MaRu-le jätta. Andmed maaparandussüsteemi ühiseesvoolu ja reguleeriva võrgu paiknemise kohta on alates 2024. aastast MaRu WMS ja WFS kaarditeenusena avalikult kättesaadavad. Lisavett juhtivate isikute andmed on leitavad eelkõige ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavast ja sademevee majandamise kavast.

Lõikes 10 muudetakse volitusnormi sisu, viies selle vastavusse eelnõu § 1 punktides 63, 64 ja 72 kirjeldatud muudatustega, mille kohaselt lisavett juhitakse avatud eesvoolu või kuivenduskraavi, mitte maaparandussüsteemi, ning MaRu ei määra maaparandushoiukulusid, vaid need arvutatakse.

3.7 Maaparandushoiukavadega seotud muudatused

Eelnõu § 1 punktiga 74 tunnistatakse §-d 55, 56 ja 57 kehtetuks. Nimetatud paragrahvid käsitlevad maaparandushoiukava (edaspidi ka *hoiukava*) koostamist, hoiukavas sisalduvaid andmeid ja hoiukava avalikustamist. Eelnõuga kavandatakse lõpetada hoiukava koostamine. Seni maaparandushoiukavas esitatud andmete ja asjakohase teabe esitamisega jätkatakse edaspidi dünaamilisemalt ja ajakohasemalt. Samuti uuendatakse jooksvalt maaparandushoidu käsitlevaid juhiseid. Hoiukava andmed on seni olnud oluline sisend veemajanduskavadele, milleks vajalike andmete kogumist jätkatakse. Seoses hoiukavade koostamisest loobumisega muudetakse ka majandus- ja tööstusministri 14. augusti 2025. a määrust nr 22 „Maa- ja Ruumiameti Põhimäärus“, kus jäetakse välja tekstiosa „, maaparandushoiukava koostamist ja selle täitmist“. Haldusmenetluse seaduse § 93 lõike 1 kohaselt kehtib määrus mh kuni volitusnormi kehtetuks tunnistamiseni. Eelnõukohase seaduse jõustumisel muutub kehtetuks maaeluministri 14. detsembri 2019. a määrus nr 19 „Maaparandushoiukava nõuded ning maaparandushoiukava koostamise kord“. Maaeluministri 29. juuli 2015. a määrust nr 76 „Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamise ja hoiu investeeringutoetus“ ei muudeta (määruse § 13 lg 4 p 1). Nimetatud määrust oli võimalik muuta kuni 2025. aasta lõpuni (Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus § 132 lg 2), kuid vajadus seda hoiukava osas teha puudus ja puudub ka praegu, sest uusi taotlusi vastu enam ei võeta – tegemist on eelmise programmiperioodi toetusega.

Algselt alustati hoiukavade koostamist eesmärgiga luua selline planeerimisdokument, millega kavandatakse süstemaatiline maaparandushoid (edaspidi ka *hoid*) ja selgitatakse välja maa-alad, kuhu on asjakohane ette näha maaparandussüsteemi keskkonnakaitseks vajalikke rajatisi. Tegelikkus on näidanud, et neid eesmärgi hoiukavad ei täida – osalt kõrge üldistusastme tõttu, teisalt vajaliku teabe puudumise ja vananemise tõttu. Hoiukavaga ei saa ega ole ka otstarbekas maaparandussüsteemi hoiutöid planeerida asukohapõhiselt. Maaparandushoidu planeerib maaomanik vastavalt vajadusele ja majanduslikele võimalustele. Ka teavet selle kohta, kus, millal ja milliseid maaparandushoiutöid on maaomanik teinud, on võimalik koguda vaid juhul, kui tegemist on põllumajandustootjaga, kes esitab andmeid põlluraamatus. See ei anna tervikpilti maaparandushoiutööde tegemise kohta. Maaparandushoiu korraldamiseks on oluline anda maaomanikele juhiseid, mida saab esitada hoiukavadest eraldiseisvatena ja mis annab paindlikuma võimaluse juhiseid lähtuvalt vajadustest jooksvalt täiendada.

Teise senise hoiukava ülesande täitmine, maaparanduse negatiivse keskkonnamõju vältimiseks keskkonnakaitseks vajalike rajatiste kavandamine, on samuti võimalik vaid iga konkreetse maaparandussüsteemi eelnevatele põhjalikele uurimistöödele tuginedes. Ka uurimistööde tegemine sõltub maaomaniku majanduslikest kaalutlustest ja võimalustest.

Andmeid eesvooludel kavandatavatest maaparandushoiutöödest on võimalik saada vaid riigieesvoolude kohta. Seetõttu on hoiukavadest kujunenud vaid riigieesvoolude hoiutööde kavandamist kirjeldav dokument.

Kokkuvõtvalt, maaparandushoiutööd ja keskkonnakaitseks vajalikud rajatised kavandatakse nii maaparandussüsteemil kui eesvoolul, sealhulgas riigieesvoolul lähtuvalt maaparandussüsteemi või selle osa hetke seisukorrast ja selleks vajalike rahaliste vahendite olemasolust. Seega ei saa konkreetseid maaparandushoiutöid ja keskkonnakaitseks vajalikke rajatisi nii maaparandussüsteemil kui ka riigieesvoolul hoiukavaga planeerida, kuid nende kavandamiseks saab anda soovitusi ja juhiseid. Vastavate soovitude ja juhiste koostamist korraldab MaRu ja avaldab need oma veebilehel.

Hoiukavas esitatakse erinevaid andmeid. Seni maaparandusseaduses loetletud hoiukavas esitatavad andmed saab jagada tinglikult kolmeks:

1. Andmed tekivad, on saadud või loodud MaRu-le seadusest tulenevaid avalikke ülesandeid täites.
2. Andmed saadakse teistest registritest ja andmekogudest, kuid on vajalikud esitada MaRu andmetega koos, et tekiks ülevaade veekogul, riigieesvoolul toimuvast (näiteks andmed maaparandussüsteemi toimimisele olulist mõju avaldava muu objekti kohta või karsti andmed Eesti looduse infosüsteemist (edaspidi *EELIS*)).
3. Andmed on kas subjektiivsed ja vananenud (näiteks üleujutusohklik maaparandussüsteemi maa-ala), andmeid ei ole võimalik koguda (näiteks maaparandussüsteemi maa-ala tegelik kasutamine) või neid ei ole mõistlik tekitada (näiteks kokkuvõtte riigieesvoolude seisundi hindamiseks nimetatud uurimistöödest), andmed on tuletatud kaudselt (näiteks hajukoormuse leviku ohuga lõigud on tuletatud erosiooniohust ega arvesta muud hajukoormuse leviku ohtu).

Hoiukava koostamise lõpetamise järgselt kogub MaRu andmeid endiselt ja avalikustab need oma veebilehel. Loetelu punktis kolm nimetatud andmeid edaspidi ei koguta.

Tabelis 7 on toodud, kuidas seni maaparandushoiukavas esitatud andmeid esitatakse eelnõukohaste MaaParS-i muudatuste jõustumise järgselt.

TABEL 7 Maaparandushoiukavades seni sisaldavate andmete kajastus pärast maaparandusseaduse muudatust.

Tabel on koostatud maaeluministri 3. aprilli 2020. a määruse nr 19 „Maaparandushoiukava nõuded ja maaparandushoiukava koostamise kord“ põhjal.

Andmed määruses „Maaparandushoiukava nõuded ja maaparandushoiukava koostamise kord“			Andmed pärast maaparandusseaduse muudatust	
§ 5 Üldosa:	Kirjeldus	Andmete asukoht	Andmete uuendamise vajadus ja sagedus	Andmete jaotus*
§ 5 p 1	vesikonna ja seal paiknevate maaparandussüsteemide ülevaade ja üldandmed	MSR; MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu uuendab andmeid vastavalt vajadusele, vähemalt kord aastas.	1
§ 5 p 2	riigeesvoolu seisundi kohta (seisundi parandamist vajav riigeesvool, hea seisundi hoidmiseks korrapäraselt hoiutööde tegemist vajav riigeesvool, püsivalt rahuldavas seisundis olev riigeesvool) andmed	MaRu veebileht; MSR; MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu hindab riigeesvoolu seisundit vähemalt üks kord kuue aasta jooksul; Andmed uuendatakse kord aastas nende riigeesvoolude osas, mille seisundit on aasta jooksul hinnatud.	1
§ 5 p 3	vesikonnas paiknevate maaparandussüsteemide hoiu korraldamise kirjeldus	MaRu veebileht; MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu uuendab teavet vastavalt vajadusele, vähemalt kord aastas.	1
§ 5 p 4	teave hoiukava senise rakendamise kohta	Hoiukavasid ei koostata. Senised hoiukavad avaldatakse REM-i veebilehel.	MaRu hoiukavasid ei uuenda ega avalikusta.	3
§ 5 p 5	kokkuvõtte kasutatud andmetest ja riigeesvoolude seisundi hindamiseks nimetatud uurimistöödest	Kokkuvõtet ei koostata.	MaRu teavet ei uuenda ega avalikusta.	3
§ 5 p 6	teave üle kümne ruutkilomeetri suuruse valgalaga eesvooludel maaparandushoiutööde tegemise ja muude abinõude senise rakendamise kohta	MaRu veebileht; MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu uuendab teavet vastavalt vajadusele, vähemalt kord aastas.	1
§ 5 p 7	teave maaparandussüsteemi maa-ala tegeliku kasutamise kohta	PRIA kaardirakendus Erinevad MaRu kaardirakendused	MaRu teavet ei kogu. Teiste asutuste kogutud andmed kuvatakse MaRu kaardirakendustes.	3
§ 5 p 8	teave riigeesvoolude voolusängide püsivuse kohta	MaRu veebileht	MaRu uuendab teavet vastavalt vajadusele, vähemalt kord aastas. (koondandmete põhine, tulevikus kaardiandmete põhine).	1
§ 5 p 9	teave märkimisväärsate tegurite kohta, mis avaldavad mõju maaparandussüsteemi toimimisele, ning teavet selle kohta, millist mõju avaldavad need tegurid maaparandushoiu korraldamisele asjaomases vesikonnas	MaRu veebileht	MaRu uuendab teavet vastavalt vajadusele, vähemalt kord aastas.	1
§ 5 p 10	teave vesikonna maaparandussüsteemi maa-ala ülejutusohu kohta	Teavet ei koguta. Andmed ei ole asjakohased ja tuginevad vanale hinnangule.	MaRu teavet ei uuenda ega avalikusta.	3
§ 5 p 11	teave hajukoormuse leviku ohu kohta	TÜ uuring „ <u>Veekaitsevööndite reostustundlikkuse ja kaldavööndi puhverribade rajamise vajalikkuse hinnangute kaardikihtide loomine</u> “ - Puhverribad https://puhverribad.web.app/ Erinevad MaRu kaardirakendused: - Veemajanduskavade põllumajandusliku hajukoormusega seotud meetmed <u>Veemajanduskavade meetmed 2022-2027</u> - Kalded <u>Põllumajanduse veekaitsepiirangud</u>	MaRu teavet ei uuenda ega avalikusta.	3
§ 6 Kaardid:				
§ 6 lg 1 p 1	vesikonna piir	EELIS	Andmeid uuendab ja avalikustab KAUR Maaparandushoiukavas ja veemajanduskavas on kasutusel samad vesikonna piirid.	2
§ 6 lg 1 p 2	hoiukava piir	MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu uuendab andmeid vastavalt vajadusele, vähemalt üks kord kuue aasta jooksul.	1

§ 6 lg 1 p 3	reguleeriv võrk ja riigieesvool.	MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu uuendab andmeid jooksvalt.	1
§ 6 lg 2 p 1	reguleeriv võrk, sealhulgas drenaaži maa-ala;	MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu uuendab andmeid jooksvalt.	1
§ 6 lg 2 p 2	eesvool;	MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu uuendab andmeid jooksvalt.	1
§ 6 lg 2 p 3	riigieesvool;	MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu uuendab andmeid jooksvalt.	1
§ 6 lg 2 p 4	muu oluline maaparandusehitist, sealhulgas polder, veerežiimi kahepoolse reguleerimise võrk, niisutussüsteem;	MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu uuendab andmeid jooksvalt.	1
§ 6 lg 2 p 5	maaparandusühistu tegevuspiirkond;	MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu uuendab andmeid jooksvalt.	1
§ 6 lg 2 p 6	maaparandusühistu poolt ühiselt hoitav ühiseesvool;	MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu uuendab andmeid jooksvalt.	1
§ 6 lg 2 p 7	drenaažiga kuivendatud sügav madal soo ja peenliivane maa-ala;	MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu uuendab andmeid vastavalt vajadusele, vähemalt üks kord kuue aasta jooksul.	1
§ 6 lg 2 p 8	maaparandussüsteemi maa-ala tegelik kasutamine ja soovitatav kasutamine;	PRIA kaardirakendus MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu andmeid ei uuenda ega avalikusta.	3
§ 6 lg 2 p 9	riigieesvoolu seisund maaparandushoiu vajadusest lähtuvalt;	MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu hindab riigieesvoolu seisundeid vähemalt üks kord kuue aasta jooksul; Andmed uuendatakse vajadusel kord aastas.	1
§ 6 lg 2 p 10	üleujutusohklik maaparandussüsteemi maa-ala;	Senised andmed ei ole asjakohased ja tuginevad vanale hinnangule ning neid ei ajakohastata. Seetõttu ei ole andmete kaardil avaldamine vajalik.	MaRu andmeid ei uuenda ega avalikusta.	3
§ 6 lg 2 p 11	reguleeriv võrk ja eesvool, mille suublaks on karst;	EELIS MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	Karstiandmeid uuendab ja avalikustab KAUR.	2
§ 6 lg 2 p 12	reguleerival võrgul ja eesvoolul asuv karst;	EELIS MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	Andmeid uuendab ja avalikustab KAUR.	2
§ 6 lg 2 p 13	üle kümne ruutkilomeetri suuruse valgalaga eesvoolul hajukoormuse levikust mõjutatud lõik ja hajukoormuse koondatud sissevool;	TÜ uuring „Veekaitsevööndite reostustundlikkuse ja kaldavööndi puhverribade rajamise vajalikkuse hinnangute kaardikihtide loomine“ - Puhverribad https://puhverribad.web.app/ Erinevad MaRu kaardirakendused: - Veemajanduskavade põllumajandusliku hajukoormusega seotud meetmed Veemajanduskavade meetmed 2022-2027 - Kalded Põllumajanduse veekaitsepiirangud	MaRu andmeid ei uuenda.	3
§ 6 lg 2 p 14	üle kümne ruutkilomeetri suuruse valgalaga eesvoolul paiknev keskkonnakaitseks vajalik rajatis;	MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	MaRu uuendab andmeid jooksvalt. (settebasseinid, tuletõrjетиigid ning muud suuremad ja püsivad rajatised, mille kohta on MaRu-l ruumiandmed olemas).	1
§ 6 lg 2 p 15	maaparandussüsteemi maa-alal paiknev pinnaveekogum ning kaitstav loodusobjekt, samuti looduskaitseaduse § 51 alusel kaitstav lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis-ja elupaik;	EELIS	Andmeid uuendab ja avalikustab KAUR.	2

§ 6 lg 2 p 16	selle pinnaveekogumi ökoloogiline seisund, kuhu riigieesvool kuulub;	Erinevad MaRu kaardirakendused <u>Veemajanduskavade meetmed 2022-2027</u>	Andmeid uuendab ja avalikustab KAUR.	2
§ 6 lg 2 p 17	eesvoolu kaitselõigu ulatus;	MaRu maaparanduse kaardirakendus X-GIS	Eesvoolu kaitselõigu ulatuse määrab MaRu üldkorraldusega juhul, kui MaRu-l on teave selle kohta, et suubla veetaseme reguleerimine mõjutab maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist	1
§ 6 lg 2 p 18	maaparandussüsteemi toimimisele olulist mõju avaldav muu objekt.	<u>EELIS</u>	Andmeid uuendab ja avalikustab KAUR.	2
§ 7 Kokkuvõte:				
§ 7 lg 2	Maaparandussüsteemi reguleeriva võrgu ja alla kümne ruutkilomeetri suuruse valgalaga eesvoolu kohta antakse soovitusel:	(MaRu veebileht)	Teave sisaldub edaspidi veemajanduskavas või veemajanduskava koostamiseks vajalikes muudes alusdokumentides. Teabe uuendamine toimub veemajanduskava koostamise protsessi osana. MaRu veebilehel on link veemajanduskava dokumentidele.	1
§ 7 lg 2 p 1	hoiutööde korraldamiseks, sealhulgas hajukoormuse leviku piiramiseks;			
§ 7 lg 2 p 2	maaparandussüsteemi maa-ala kasutamiseks, arvestades selle mullastikku ja rajatud maaparandussüsteemi kuivendusintensiivsust, sealhulgas nitraaditundliku ala puhul;			
§ 7 lg 2 p 3	maaparandussüsteemi maa-alal asuva või sellega piirneva kaitstava loodusobjekti ning looduskaitseaduse § 51 lõike 3 alusel kehtestatud õigusaktis nimetatud lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaiga looduskeskkonda säästvaks hoiutööde tegemiseks.			
§ 7 lg 3 p 1	hoiutööd ja hoiutöödeks vajalikud rahalised vahendid			
§ 7 lg 3 p 2	keskkonnameetmed ja keskkonnameetmete rakendamiseks vajalikud rahalised vahendid ning kajastatakse andmed			
§ 7 lg 3 p 3	kuivendussüsteemide eesvoolude looduskeskkonda säästva hoiutöö põhimõtted			

*1 - Andmed, mis tekivad, on saadud või loodud MaRu-le seadusest tulenevaid avalikke ülesandeid täites;

2 - Andmed saadakse teistest registritest ja andmekogudest, kuid on vajalikud esitada MaRu andmetega koos, et tekiks ülevaade veekogul, riigieesvoolul toimuvast (näiteks andmed maaparandussüsteemi toimimisele olulist mõju avaldava muu objekti kohta või karsti andmed EELIS-est);

3 - Andmed on kas subjektiivsed ja vananenud (näiteks ülejutusohklik maaparandussüsteemi maa-ala), andmeid ei ole võimalik koguda (näiteks maaparandussüsteemi maa-ala tegelik kasutamine) või neid ei ole mõistlik tekitada (näiteks kokkuvõtte riigieesvoolude seisundi hindamiseks nimetatud uurimistöödest).

3.8 Maaparandusühistuga seotud muudatused

Maaparandushoiutöid on kõige ratsionaalsem teha ühistu kaudu. Eriti otstarbekas on see siis, kui lisaks ühiseesvoolu hoiule korraldatakse töid ühiselt ka reguleerival võrgul. Järjest sagedamini on avalikust huvist lähtuvalt vaja rajada maaparandussüsteemi keskkonnarajatise ja neid korras hoida, samuti on sageli ühistu liikmete ühishuvides maaparandussüsteemi teenindava tee hoid. Maaparandussüsteemi iga-aastaste hoiutöödega saab tagada maaparandussüsteemide toimimise selliselt, et ressursimahukaid rekonstrueerimistöid polegi vaja ette võtta. Nii saab ka kindel olla, et mullaviljakuseks parim mullaveerežiim on pidevalt tagatud. Sellegipoolest moodustavad praegu ühistute tegevuspiirkonnad ainult 3% kogu maaparandussüsteemi maa-alast. Ühiseesvoolude kogupikkusest on ühistute poolt korrashoitavate ühiseesvoolude osakaal küll suurem, kuid ka see jääb alla 10%.

Ühistute asutamist pärsib ühistu asutamise kohta MaaParS-iga kehtestatud ebaproportsionaalselt keeruline regulatsioon, mistõttu õnnestub ühistu asutamine enamasti kolmandal koosolekul. Esimene koosolek on ühistu asutamist ettevalmistav koosolek (MaaParS-i § 63), teine asutamiskoosolek (MaaParS-i § 64 lg-d 1–8) ja kolmas korduvasutamiskoosolek (MaaParS-i § 64 lg-d 9–11). Ühistute asutamise probleemidele on juhtinud tähelepanu ka Eesti Maaparandajate Selts ja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, kes oma pöördumistes tegid ettepaneku lihtsustada maaparandusühistute asutamise õiguskorda.

Asutamiskoosolekul ja korduvasutamiskoosolekul jaotuvad hääled erinevalt – esimese puhul saab ühistu asutada, kui selle poolt on üle poole maaomanikest ja teise puhul peavad poolt olema maaparandussüsteemi omanikud, kelle kinnisasjadel paikneb kokku üle poole maaparandussüsteemi maa-ala pindalast või üle poole ühiseesvoolu pikkusest. Maaparandusühistut ei õnnestu tavaliselt asutamiskoosolekul asutada ja see asutatakse korduvasutamiskoosolekul. Enamasti on ühistu asutamisest huvitatud suuremad tootjad, kellele kuulub ka suur osa maaparandussüsteemist või ühiseesvoolust ja seetõttu õnnestubki ühistu asutamine üldjuhul alles kolmandal ehk korduvasutamiskoosolekul. Eelnõukohase seadusega muudetakse eeltoodust tulenevalt kehtivat regulatsiooni selliselt, et asutamiskoosolekule kohaldatakse kehtiva regulatsiooni korduvasutamiskoosoleku asutamise tingimusi. Muudatus on vajalik selleks, et maaparandusühistu asutamise, lõpetamise ja tema tegevusega seotud nõuded muutuksid proportsionaalsemaks. Maaparandusühistu põhiliikme puhul on tegemist kohustusliku liikmestaatusega ning seega on riivatud Eesti Vabariigi põhiseaduse § 48 kohast põhiõigust koonduda mittetulundusühingutesse ja -liitudesse.¹⁴ Ühistu saab aga asutada vaid sellisel juhul, kui ühistusse on hõlmatud kogu maaparandussüsteemi maa-ala. Tulenevalt süsteemi toimimise põhimõttest ei saa ühistut moodustada osale süsteemist. Muudatusega tekib kõigile põhiliikmest omanikele kohustuslik liikmesus ilma, et ühistu asutamist toetaks esmalt omanike arvuline enamus, kuid selline muudatus on eesmärgi (et ühistut oleks lihtsam asutada) saavutamiseks vajalik, põhjendatud ja proportsionaalne. Seetõttu ei ole ühistute asutamise regulatsiooni muutes leitud ühtegi eespool nimetatud põhiõigust vähem piiravat meetet, millega oleks võimalik ühistute asutamist lihtsustada ja kiirendada. Maaparandussüsteem kuulub kümnetele maaomanikele, kellel on maakasutusele erinevad ootused. Kõigi nende maaomanike kaasamine kolmele koosolekule on ebamõistlikult pikk ja koormav protsess.

Ühistu liikmete hoiukulude arvutamisel võetakse arvesse nii liikme maaparandussüsteemi maa-ala suurust kui ühiseesvoolu pikkust, kusjuures üks kilomeeter ühiseesvoolu loetakse võrdseks ühe hektari maaparandussüsteemi maa-alaga. Kirjeldatud põhimõtte kohaselt on ühistus

¹⁴ Maaparandusseaduse seletuskiri § 58 üldine ja lõike 1 selgitus (lk 57-72).

põhiline hoiukohustus nendel liikmetel, kellel on kõige rohkem kuivendatud maad. Samas on ka nende omanike motivatsioon ühistut asutada kõige suurem. Enamasti on ühistu asutamisest huvitatud suuremad tootjad, kellele kuulub ka suur osa maaparandussüsteemist või ühiseesvoolust ja seetõttu õnnestubki ühistu asutamine üldjuhul alles kolmandal ehk korduvasutamiskoosolekul.

Kehtiva regulatsiooni tingimustes ei ole lähiajal ette näha maaparanduse valdkonnas ühistegevuse kiiret hoogustumist. Eelnõukohase seadusega muudetakse kehtivat regulatsiooni selliselt, et asutamiskoosolekule kohaldatakse kehtiva regulatsiooni korduvasutamiskoosoleku asutamise tingimusi. Kavandatud muudatused lihtsustavad isikutel, kes omavad rohkem kuivendatud maad, ühistu asutamist juba esimesel asutamiskoosolekul. Samuti muudeti ühistu lõpetamine lihtsamaks. Varasemalt ei tulnud paljud väikemaaomanikud ühistu lõpetamise koosolekule kohale ja ühistut ei olnud võimalik lõpetada ka siis, kui tegelikult enamus ei soovinud enam ühistusse kuuluda.

Õigusaktides puuduvad otsesed viited selles seletuskirja punktis muudetavatele ja kehtetuks tunnistatavatele sätetele. Vajalikud muudatused tehakse eelnõukohase seadusega maaparandusseaduses (§-d 62, 63, 64, 66, 69, 73 ja 80).

Eelnõu § 1 punktiga 75 jäetakse MaaParS-i § 62 lõike 2 sõnastusest välja korduvasutamiskoosolekule viitavad erisused. Kehtivas regulatsioonis on asutamiskoosolekule ja korduvasutamiskoosolekule häälte enamuse arvestamiseks kehtestatud erinevad tingimused. Muudatusega lihtsustatakse ühistu asutamist selliselt, et ühistut saab juba asutamiskoosolekul asutada samadel tingimustel kui seni kehtiva regulatsiooni kohaselt korduvasutamiskoosolekul.

Eelnõu § 1 punktiga 76 jäetakse MaaParS-i § 63 lõike 2 punktist 1 välja nõue valgala piiri kandmise kohta maaparandusühistu tegevuspiirkonna kaardile. Valgala piir võib mõningatel juhtudel olla oluliselt suurem maaparandussüsteemi pindalast ja praktikas MaRu seda kaardile ei märgi. Valgala piir ei ole ka otseselt vajalik maaparandusühistu tegevuse korraldamiseks.

Eelnõu § 1 punktiga 77 muudetakse MaaParS-i § 64 lõigete 3 ja 4 sõnastust. Lõikes 3 sätestatud tingimus, mille kohaselt asutamiskoosolek on otsustusvõimeline, kui sellel osaleb üle poole asutatava maaparandusühistu põhiliikmetest asendatakse tingimusega, et asutamiskoosolek on otsustusvõimeline, kui sellel osalevad asutatava maaparandusühistu põhiliikmed, kelle kinnisasjadel paikneb kokku üle poole maaparandussüsteemi maa-ala pindalast või üle poole ühiseesvoolu pikkusest. Muudatus kaasneb asutamiskoosoleku asutamise tingimuste asendamisega korduvasutamiskoosoleku tingimustega. Korduvasutamiskoosolekul ühistu asutamise õnnestumiseks on kehtiva regulatsiooni kohaselt vaja selliste põhiliikmete poolthääli, kelle kinnisasjadel paikneb kokku üle poole maaparandussüsteemi maa-ala pindalast või üle poole ühiseesvoolu pikkusest. Senises regulatsioonis on asutamiskoosolekul oluline, et koosolekul osaleks üle poole põhiliikmetest, sest vaid nii saab tagada asutamiseks vajaliku kvoorumi. Kui koosolekul osaleb vähem kui pool põhiliikmetest, siis ei saa ühistut asutada, sest puudub vajalik kvoorum. Olukorras, kus ühele suurmaaomanikule kuuluvad kinnisasjad, millel paikneb kokku üle poole maaparandussüsteemi maa-ala pindalast või üle poole ühiseesvoolu pikkusest, saab selline maaomanik otsustada ühistu asutamise ainuisikuliselt. Asutamiskoosolekule asutamiseks kehtestatud tingimuste asendamisel korduvasutamiskoosoleku asutamise tingimustega ei sõltu asutamise õnnestumine enam põhiliikmete arvust. Selgituseks, et asutamiskoosolekul kõigi muude otsuste tegemiseks on vajalik MaaParS-i § 64 lõike 5 kohaselt asutamiskoosolekul osalenud põhiliikmete poolthäälte enamust.

Lõikes 4 asendatakse senises regulatsioonis asutamiskoosolekul ühistu asutamiseks sätestatud tingimus korduvasutamiskoosolekul ühistu asutamisele sätestatud tingimusega. Kehtiva regulatsiooni kohaselt ühistu asutatakse, kui asutamise poolt hääletab üle poole asutatava maaparandusühistu põhiliikmetest. Muudatuse kohaselt maaparandusühistu asutatakse, kui asutamise poolt hääletavad asutatava maaparandusühistu põhiliikmed, kelle kinnisasjadel paikneb kokku üle poole maaparandussüsteemi maa-ala pindalast või üle poole ühiseesvoolu pikkusest (vt seletuskirja punktis 3.8 eespool toodud selgitused).

Maaparandushoid on omanikele seadusest tulenev kohustus. Maaparandussüsteemi toimimise seisukohast on oluline, et hoiutööd on tehtud võimalikult suurel maa-alal ja võimalikult pikal eesvoolu lõigul, tagades seeläbi maaviljeluseks sobiva mullaveerežiimi. Ebapiisavalt toimiv maaparandussüsteemi osa kahjustab naaberkinnisasjade maakasutust. Mitmetel kinnisasjadel paikneva maaparandussüsteemi osasid teenindava eesvoolu (ühiseesvool) hoidu ei ole otstarbekas teha ühe kinnisasja piires, vaid seda on mõistlik korraldada ühiselt. Ühiseesvoolu hoiutööde eesmärk on tagada liigvee vaba liikumine voolusängis. Vee vaba voolamine saab olla tagatud vaid siis, kui voolutakistused (setted, koprapaisud, truubi ette kogunenud risu jmt) on kõrvaldatud mistahes eesvoolu lõigul katkematult kuni suublani.

Kehtiva regulatsiooni kohaselt ühistu asutamine esimesel asutamiskoosolekul enamasti ei õnnestunud, kuid korduvasutamiskoosolekul õnnestus. Maaomanik on ühistu põhiliige maaomandi suurusest sõltumata ja igal põhiliikmel on asutamiskoosolekul üks hääl, sõltumata maaomandi suurusest. Ühistu asutamisest on enamasti huvitatud just suurmaaomanikud, kes on asutamiskoosolekul väikemaaomanikega võrreldes ebavõrdses seisus. Muudatusega viiakse asutamiskoosoleku tingimused samadele alustele kehtiva regulatsiooni korduvasutamiskoosoleku tingimustega, et hõlbustada ühistute asutamist ja seeläbi tagada tõhusam maaparandushoid.

Eelnõu § 1 punktiga 78 tunnistatakse MaaParS-i § 64 lõiked 9–11 kehtetuks. Nimetatud sätted reguleerivad korduvasutamiskoosolekule sätestatud nõudeid. Kehtivas regulatsioonis on sätestatud asutamiskoosolekule ja korduvasutamiskoosolekule erinevad tingimused koosoleku otsustusvõimelisuse ja ühistu asutamiseks vajalike häälte arvu kohta. Muudatuse kohaselt ei olene asutamiskoosolekul ühistu asutamine seal osalevate põhiliikmete arvust, vaid sellest, kui suur osa maaparandussüsteemist või ühiseesvoolust asub nende maal.

Eelnõu § 1 punktiga 79 jäetakse MaaParS-i § 66 lõikest 1 välja korduvasutamiskoosolekule viitav erisus (vt eelnõu § 1 punkti 77 juures toodud selgitusi).

Eelnõu § 1 punktiga 80 asendatakse MaaParS-i § 69 lõikes 5 sõnad „ning maaparandussüsteemi piiri muutumisel ja maakorraldustoimingu tegemisel“ sõnaga „vajaliku“. Muudatus on vajalik selleks, et viia sätte sõnastus vastavusse seadusandja mõttega. Ühistu vajab oma tegevuspiirkonna kohta maaparandusühistu tegevuspiirkonna kaarti ja õiendit üldkoosoleku kokkukutsumiseks ja maaparandushoiu osaluste arvutamiseks. Üldkoosoleku eelne õiend võib erineda esialgsest, ühistu asutamiseks väljastatud õiendist selle poolest, et vahepealsel ajaperioodil võib olla tehtud muudatusi maaparandussüsteemi piiride osas või katastriüksuste piiride osas (maakorraldustoimingud), samuti omanike vahetumise tõttu. Samas iga maakorraldustoimingu järgselt ega ka iga maaparandussüsteemi piiride muutmise järgselt õiendi väljastamine ei anna ühistule mingit lisandväärtust, kuid on samas MaRu-le ajamahukas lisakohustus. Praktikast on olnud olukordi, kus ühistu taotleb iga muudatuse järgselt uut õiendit.

Eelnõu § 1 punktiga 81 tunnistatakse MaaParS-i § 73 lõige 2 kehtetuks. Säte on kehtestatud põhimõttel, et ühistu kavandavad hoiutööd oleksid kooskõlas üldisema

planeerimisdokumendiga. See ei ole täitnud oma eesmärgi. Arvestades maaparandushoiukava üldistusastet ei ole konkreetsete hoiutööde kavandamine hoiukavaga praktikas otstarbekas. Eelnõukohase seadusega kavandatakse muudatus, mille kohaselt maaparandushoiukavasid enam ei koostata (eelnõu p 74).

Eelnõu § 1 punktiga 82 muudetakse MaaParS-i § 80 lõiget 2 selliselt, et maaparandusühistu tegevuse lõpetamisele kehtestatakse samad põhimõtted kui ühistu asutamisele ehk üldkoosolekul on maaparandusühistu lõpetamise otsus vastu võetud, kui selle poolt on hääletanud maaparandusühistu põhiliikmed, kelle kinnisasjadel paikneb kokku üle poole maaparandussüsteemi maa-ala pindalast või üle poole ühiseesvoolu pikkusest.

Muudatuse vajadus tuleneb praktikast, kus maaparandusühistu tegevust on peaaegu võimatu lõpetada. Kehtiva regulatsiooni kohaselt on ühistu tegevuse lõpetamiseks vaja üldkoosolekul üle kahe kolmandiku kõigi maaparandusühistu põhiliikmete poolthääli. Põhiliikmete hääli arvestatakse õiendis põhimõttel, et iga põhiliikme häälte arv sõltub tema hoiukohustuse osa suuruselt, kuid alla ühe protsendi hoiukohustus ümardatakse üheks, et igal maaparandusühistu põhiliikmel oleks vähemalt üks hääli. Põhiliikme häälte arv sõltub temale kuuluva maaparandussüsteemi reguleeriva võrgu ja ühiseesvoolu hoiukohustuse osa suuruselt. Näiteks, kui põhiliikmele kuulub 15% hoiukohustusest, siis on tal 15 häält. Sageli moodustavad ühistus enamuse väikemaaomanikud, kellele kuulub alla 1% maaparandussüsteemist ja ühiseesvoolust. Sellisel juhul on põhiliikmel, kellele kuulub 0,01% hoiukohustusest samamoodi üks hääli kui põhiliikmel, kellele kuulub 1% hoiukohustusest, kuigi nende hoiukohustuse osa suuruste vahe onajakordne. Kui igal põhiliikmel oleks sama palju hääli, kui on tema hoiukohustuse osa suurus, siis oleks ühistus alati kokku 100 häält. Häälte ümardamisel täisarvuni tekib olukord, et hääli on kokku näiteks 200. Maaomanik, kellele kuulub hoiukohustusest 15%, omab nüüd hääleõigust vaid 7,5% ja maaomanik, kellel oli hoiukohustusest 0,01% omab hääleõigust 0,5%, (tegelik hoiukohustuse erinevus on 1500 korda, kuid peale ümardamist vaid 15 korda). Sellised väikemaaomanikud ei ole üldkoosolekul osalemisest huvitatud. Juhul, kui suurmaaomanikud soovivad ühistu tegevuse lõpetada, siis ühest küljest ei ole neil üldkoosolekul piisavalt hääleõigust ja teisest küljest ei kogune üldkoosolekule piisavalt põhiliikmeid, et ühistu tegevuse lõpetamiseks vajalik kvoorum kokku saada. Muudatus võimaldab maaparandusühistu põhiliikmetel, kellele kuulub suurem osa maaparandussüsteemist, otsustada ühistu tegevus lõpetada.

3.9 Rakendussätted

Eelnõu § 1 punktidega 89 ja 90 täiendatakse maaparandusseadust rakendussätetega (§-d 105¹–105⁴).

Paragrahvis 105¹ on sätestatud maaparandussüsteemide registrisse kantud üksiku veejuhtme reguleeriva võrguna käsitlemise kestus. Eelnõu § 1 punktis 2 kavandatud § 4 lõike 1 muudatuse kohaselt ei loeta enam üksikut veejuhet maaparandussüsteemi reguleerivaks võrguks (vt eelnõu § 1 punkti 2 juures toodud selgitusi). Nimetatud veejuhe loetakse maaparandussüsteemi reguleerivaks võrguks kuni maaomanik taotleb selle maaparandussüsteemi andmete kustutamist maaparandussüsteemide registrist.

Paragrahvis 105² on antud võimalus juba majandustegevusteate alusel tegutsevale vastutavale spetsialistile jätkata tegutsemist, kui tal ei ole muudatuste jõustumise ajaks ehk 2028. aasta 1. jaanuariks asjaomasel alal kolmeaastast töökogemust viimase 15 aasta jooksul. Isik, kes on enne nimetatud kuupäeva vastutav spetsialist, võib pärast nimetatud muudatuste jõustumist vastutava spetsialistina tegutsemist jätkata ka siis, kui ta ei ole töötanud asjaomasel

maaparandusalal vähemalt kolm aastat viimase 15 aasta jooksul. Nendel isikutel on kehtiva seaduse kohaselt õigustatud ootus töötada vastutava spetsialistina.

Paragrahvis 105³ sätestatakse, et enne 2028. aasta 1. jaanuari alustatud ehitus- ja kasutusloa ja maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse kavandamise loa menetlusele ning loanõude rikkumisele kohaldatakse enne nimetatud kuupäeva jõustumist kehtinud õigusnorme ehk maaparandusseadust. See tähendab, et pooleliolev loamenetlus (ehitusluba, kasutusluba) lõpetatakse seni kehtinud maaparandusseaduse sätete kohaselt. See tähendab ka näiteks seda, et kui ehitusluba on eelnõukohase seaduse jõustumise ajaks juba esitatud, siis ei saa seda poolelioleva menetluse ajal asendada ehitusteatisega. Asendamise lubamine tekitaks segadust nii loa taotlejas kui ka MaRu-s ning suure tõenäosusega menetlusaeg pikeneks. Ühtlasi tähendab eeltoodu seda, et kui eelnõukohase seaduse jõustumise ajaks on alustatud ehitusloa menetlusega, siis saab ehitise kasutusele võtmisest teavitada kasutusteatisega, kuna kasutusloa menetlus ei olnud veel eelnõukohase seaduse jõustumise ajaks alanud.

Sama kehtib ka varasema kooskõlastus- ja loamenetluse puhul, mis on seotud maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega (näiteks endine MaaParS-i § 50). Ühtlasi rakendatakse enne eelnõukohase seaduse jõustumist loanõude rikkumise korral vastutussätteid sellisena, nagu nad kehtisid enne eelnõukohase seaduse jõustumist. Vastutussätete sisu eelnõukohase seadusega ei muudetud ning rahatrahvide suurused jäid samaks. Kuna MaaParS-i §-st 92 jäetakse välja viited kehtetuks tunnistatavatele paragrahvidele, siis on õigusselguse huvides oluline ka loanõude rikkumisega seonduv rakendussättes reguleerida.

Paragrahvis 105⁴ on sätestatud maaparandushoiukava kehtivus, MaRu kohustuse kestvus teha hoiukava täitmise üle järelevalvet, maaparandusühistu kohustuse kestvus ühistu tegevuskava hoiukavaga kooskõlas hoidmisel ning kaitselõigu ulatuse maaparandushoiukavas määramine. Kõigi nende tähtaeg on kuni maaparandushoiukava kehtetuks tunnistamiseni, kuid mitte kauem kui 2027. aasta 31. detsember, mis on kehtiva hoiukava kehtivuse tähtaeg.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse keskkonnaseadustiku üldosa seadust.

KeÜS-i § 38 lõikest 5 jäetakse välja tekstiosa „või Maa- ja Ruumiameti“. KeÜS-i § 38 lõige 5 sätestab isikud, kes on õigustatud andma nõusoleku kallasraja tõkestamiseks, järgmiselt: „Kalda omanik või valdaja võib kallasrada tõkestada kohaliku omavalitsuse üksuse või Maa- ja Ruumiameti kirjalikul nõusolekul ja põhjendatud vajaduse korral, nagu seda on loomade karjatamine või maa kuivendamine, kuid ta peab tagama tõkkest üle- või läbipääsu kallasrada mööda liikumiseks.“.

Praktikas on olukord, kus kohaliku omavalitsuse üksus ja MaRu mõlemad saavad nimetatud luba anda, tekitanud segadust. MaRu on õigustatud tegelema ainult nende kuivenduskraavide ja eesvooludega, mis kuuluvad maaparandussüsteemide koosseisu. Teiste kraavidega tegelevad kohalikud omavalitsuse üksused. Seetõttu ei ole sihtgruppide sageli selge, kes on pädev asutus konkreetse kraaviga tegelema. Teisalt tekib vajadus maaparandussüsteemil kallasrada tõkestada tavaliselt siis, kui maaparandussüsteemi ehitatakse või rekonstrueeritakse. Sellel juhul tagab MaRu projekteerimistingimuste andmisega kallasrajale kehtestatud nõuete täitmise ehk tõkkest üle- või läbipääsu, et kallasrajal saaks liigelda. Seega puudub MaRu-l sisuline vajadus anda KeÜS-i § 38 lõike 5 alusel kirjalikku nõusolekut. Praktikas on MaRu andnud viimastel aastatel üksnes mõne kallasraja tõkestamise nõusoleku ja sedagi koos mingi muu tegevuse kooskõlastamisega.

Kokkuvõttes saavutatakse muudatusega sihtgrupi suurem õigusselgus, kui kallasraja tõkestamiseks annab loa kohalik omavalitsus. Pealegi suurendab kavandatav muudatus kohalike omavalitsuste otsustusõigust.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse veeseadust.

Eelnõu § 3 punktiga 1 muudetakse veeseaduse § 112 lõiget 5, kus jäetakse välja tekstiosa „maaparandushoiukava“. Veeseaduse § 112 lõikes 5 on sätestatud, et üleujutusega seotud riskide maandamise kavas kavandatud asjakohaste meetmete rakendamise vajadust võetakse arvesse veemajanduskava, maaparandushoiukava, planeeringute ning hädaolukorra riskianalüüside ja plaanide koostamisel. Eelnõukohase seadusega loobutakse maaparandushoiukava¹⁵ koostamisest. Maaparandushoiukava on väga üldine planeerimise dokument, kus üleujutusega seotud riskide maandamise meetmetena on nimetatud üksnes maandamiskava¹⁶ meedet „Maaparandussüsteemide korrashoid ja hooldus, et tagada liigvee äravool“. Maatulundusmaalt liigvee äravoolu tagamine ongi maaparanduse peamine eesmärk ja ülesanne, ja seda tuleb teha maaparandusseaduse kohaselt. Sisuliselt on veeseaduse § 112 lõikes 5 nimetatud asjakohased meetmed maaparandusseaduse ja selle alamaktide nõuded, mis aitavad vähendada üleujutusriski. MaRu teeb maaparandushoiutöid eelkõige sellisel riigi poolt korras hoitavatel ühiseesvooludel, milles on voolutakistusi (näiteks koprapais, vette langenud puu, truubi ette kogunenud oksarisu ja prügi) ja mille toimimine on seetõttu takistatud ning milles voolutakistused võivad maatulundusmaal põhjustada üleujutusi. Teistel eesvooludel on hoiutööde tegemine, seeläbi maaparandussüsteemi toimimise tagamine ja ühtlasi ka maatulundusmaal üleujutuste vältimine maaomaniku kohustus. Maaparandussüsteem on projekteeritud selle arvestusega, et teatud perioodil (näiteks valingvihmade aegselt ja vahetult nende järgselt) võib vesi olla lühiajaliselt maapinnal. Kui maaparandussüsteemi juhitakse lisavett, mis ei pärine kuivendatud alalt, siis võib see põhjustada maaparandussüsteemi mittetoimimise, kahjustades maatulundusmaa kasutust (taimed hukkuvad). Seetõttu üleujutuste maandamise eesmärgil peavad kõik isikud, kes juhivad maaparandussüsteemi eesvoolu lisavett, arvestama maaparandussüsteemi toimimise tagamisega (vt seletuskirja selgitused lisavee kohta punktis 3.6). Kui endisele maaparandussüsteemiga maa-alale kavandatakse aga muud maakasutust (näiteks elamumaa või tööstusmaa), siis maatulundusmaale kavandatud kuivendus ei taga enam muutunud kasutusotstarbega maale vajalikku kuivendust ehk seal on valingvihmade ajal üleujutuse oht. Seega tuleb seal üleujutuste vältimiseks alati planeeringu ja ehitusprojektiga näha ette uued pinnasevee ja sademevee kogumise ning ärajuhtimise lahendused. Kokkuvõtvalt on veeseaduse kohased üleujutusega seotud riskide maandamise meetmed tagatud maaparandusseadusega ning maaparandushoiukavast loobumine ei too kaasa üleujutusega seotud riskide maandamise põhimõttest loobumist maaparandussüsteemide korrashoiul ja hooldusel.

Eelnõu § 3 punktiga 2 muudetakse Kliimaministeeriumi ettepanekul veeseaduse § 188 lõike 2 sõnastus selgemaks. Tegemist on üksnes terminite ühtlustamist puudutava sõnastuse muudatustega, mille eesmärgiks ei ole tuua kaasa sisulisi muudatusi. Kehtiva veeseaduse § 188 lõige 2 sätestab: „Kui käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 4 nimetatud maaparandussüsteemi kavandamine või rekonstrueerimine on seotud veekoguga, mis kuulub looduskaitseaduse § 51 lõike 2 alusel kehtestatud lõhe, jõforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse, siis on vaja maaparandussüsteemi ehitusluba kooskõlastada Keskkonnaametiga“. Kehtiva MaaParS-i § 46 lõikes 4 ning eelnõu § 1 punktides 12 ja 18 toodud maaparandusseaduse muudatustes kasutatakse sama mõtte edastamiseks täpsemat sõnastust. MaaParS-i sõnastus ja veeseaduse sõnastus erinevad oma sisult. Veeseaduses kasutusel olev

¹⁵ <https://www.agri.ee/maaparandushoiukavad-2022-2027>

¹⁶ <https://kliimaministeerium.ee/maandamiskava>

väljend „on seotud veekoguga“ on avaram kui MaaParS-is kasutatud väljend „kattub veekoguga“. Veeseaduses kasutusel väljend „on seotud veekoguga“ on rakendamisel tekitanud arusaamatusi. Näiteks eesvool, mis suubub lõheliste kudemis- ja elupaiga veekogusse, on ka sisuliselt selle veekoguga „seotud“, kuid eesmärk on kooskõlastada tegevusi veekogus, mis on ise lõheliste kudemis- ja elupaik. MaaParS-is on kooskõlastamise nõude tingimus selgemalt välja toodud ning praktikas vähendab vaidlusi ning halduskoormust.

Eelnõu §-ga 4 muudetakse riigilõivuseadust.

Riigilõivuseaduse 8. peatüki 11. jao 2. jaotis tunnistatakse kehtetuks tulenevalt ehitusloa taotluse asendamisest ehitusteatisega (eelnõu § 1 punkt 18). Ehitustealise korral ei ole riigilõivu. Kuigi eelnõu § 20¹ lõike 13 kohaselt võib ehitustealise esitamine muutuda ehitusloa andmiseks, siis ei ole ehitusloa andmine isikutele üheselt etteaimatav ja ehituslubasid antakse vähe ning edaspidi veelgi vähem üksikraijatiste ja väikesüsteemi lihtsustuste ning väikesüsteemi määratluse muudatuse tõttu. Seetõttu me ei pea riigilõivu vajalikuks.

Eelnõu §-ga 5 sätestatakse seaduse jõustumise aeg.

Käesolev seadus jõustub 2028. aasta 1. jaanuaril. Kavandatud aeg on piisav aeg eeltöödeks ja normidega tutvumiseks. Oluline on anda piisav aeg nii normidega tutvumiseks kui ka vajalike arendustega valmis jõudmiseks. Selliselt on tagatud ka õigusindluse põhimõtte järgimine.

Käesoleva seaduse § 1 punktid 74, 81 ja 90 ning käesoleva seaduse § 2 ja § 3 punkt 1 jõustuvad üldises korras.

Eelnõule eelnes 2022. aastal VTK, eelnõu koostamist alustati 2023. aastal. Hoiukavadest loobumine (eelnõu § 1 punktid 74, 81, 90 ning eelnõu § 3 punkt 1) on olnud kindel muudatus juba algusest peale, mistõttu MaRu on arvestanud, et seadus jõustub enne uue hoiukava perioodi ja ei ole hoiukavasid koostanud. Uue perioodi maaparandushoiukavasid tutvustatakse enne nende kehtestamist eelneval aastal koos veemajanduskavadega. Periood lõppeb 31. detsembril 2027. aastal. Maaparandushoiukavasid 2027. aastal ei tutvustata, mistõttu õigusselguse huvides on vajalik hoiukavadest loobumise muudatus jõustada üldises korras.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse keskkonnaseadustiku üldosa seadust. KeÜS-i § 38 lõikest 5 jäetakse välja tekstiosa „või Maa- ja Ruumiameti“. KeÜS-i § 38 lõige 5 sätestab isikud, kes on õigustatud andma nõusoleku kallasraja tõkestamiseks, järgmiselt: „Kalda omanik või valdaja võib kallasrada tõkestada kohaliku omavalitsuse üksuse või Maa- ja Ruumiameti kirjalikul nõusolekul ja põhjendatud vajaduse korral, nagu seda on loomade karjatamine või maa kuivendamine, kuid ta peab tagama tõkkest üle- või läbipääsu kallasrada mööda liikumiseks.“. Praktikas on olukord, kus kohaliku omavalitsuse üksus ja MaRu mõlemad saavad nimetatud luba anda, tekitanud segadust. MaRu on õigustatud tegelema ainult nende kuivenduskraavide ja eesvooludega, mis kuuluvad maaparandussüsteemide koosseisu. Teiste kraavidega tegelevad kohalikud omavalitsuse üksused. Seetõttu ei ole sihtgrupile sageli selge, kes on pädev asutus konkreetse kraaviga tegelema. Teisalt tekib vajadus maaparandussüsteemil kallasrada tõkestada tavaliselt siis, kui maaparandussüsteemi ehitatakse või rekonstrueeritakse. Sellel juhul tagab MaRu projekteerimistingimuste andmisega kallasrajale kehtestatud nõuete täitmise ehk tõkkest üle- või läbipääsu, et kallasrajal saaks liigelda. Seega puudub MaRu-l sisuline vajadus anda KeÜS-i § 38 lõike 5 alusel kirjalikku nõusolekut. Eeltoodust tulenevalt on vajalik, et nimetatud muudatus jõustuks üldises korras, et kõrvaldada ebaselgus, mis normi rakendamisel on tekkinud.

3.10 Eelnõu kooskõla Eesti Vabariigi põhiseadusega

Eelnõuga kavandatud muudatused ei riiva põhiõigusi ega -vabadusi.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõukohase seadusega täpsustatakse järgmiste maaparandusseaduses kasutatavate terminite sisu: „maaparandussüsteemi rajatis“, „maaparandussüsteemi üldparameetrid“ ja „lisavett juhtiv isik“. Samuti lisatakse maaparandusseadusesse termin „üksikrajatis“ ning muudetakse termini „väikesüsteem“ sisu.

Maaparandussüsteemi reguleeriv võrk (edaspidi *reguleeriv võrk*) on eelkõige maatulundusmaal paiknev veejuhtmete võrk liigvee vastuvõtmiseks (edaspidi *kuivendusvõrk*) või vee jaotamiseks (edaspidi *niisutusvõrk*) või ühine võrk nii liigvee vastuvõtmiseks kui ka vee jaotamiseks (veerežiimi kahepoolse reguleerimise võrk) (eelnõu § 1 p 2).

Maaparandussüsteemi üldparameetrid on eelkõige maaparandussüsteemi pindala, reguleeriva võrgu pikkus, kuivendus- või niisutusviis ning kuivendusintensiivsuse aste (eelnõu § 1 p 49).

Lisavett juhtiv isik – maaparandussüsteemi lisavett juhtiva rajatise omanik, kelleks on näiteks vee-ettevõtja, sademevee ärajuhtimise teenust pakkuv isik või muu väljaspool ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniseaduse kohaldamisala oleva vett ära juhtiva rajatise omanik (eelnõu § 1 p 66).

Üksikrajatis on eraldiseisev olemasoleva maaparandussüsteemi rajatis, välja arvatud eesvool drenaažisüsteemi kuuluv rajatis ning polderkuivendussüsteemil asuv kaitsetamm ja pumbajaam. (eelnõu § 1 p 3).

Väikesüsteem on maaparandussüsteem, mille maa-ala ei ole suurem kui 50 hektarit (eelnõu § 1 p 1).

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

6. Seaduse mõjud

Mõjutatud sihtrühmad ja nende suurused: Muudatused mõjutavad peamiselt maatuludusmaa maaomanikke, kelle kinnisasjal paiknevad maaparandussüsteemid, sh väikesüsteemid või eesvoolud (otseselt 100–200 aktiivset maaparandussüsteemi ehitamiseks esitavaid taotlusi esitavat maaomanikku, kaudselt umbes 135000 maaparandussüsteemi omavat maaomanikku), samuti neid isikuid, kelle tegevus võib maaparandussüsteemide toimimist mõjutada. Valdavalt puudutavad muudatused ettevõtjaid (põllumajandus-, metsandus-, arendus- ja ehitusettevõtjad), kes tegelevad maaparandussüsteemide rajamise, rekonstrueerimise või muu maaparandussüsteemi mõjutava tegevuse kavandamisega (160 ettevõtjat). Otseselt mõjutatud on ka maaparandusühistud (57 maaparandusühistut), kelle roll ja kohustused maaparandussüsteemide hoiul muutuvad selgemaks ning kelle halduskoormus väheneb. Lisaks mõjutavad muudatused avaliku sektorit eelkõige MaRu ning kaudselt kohalikke omavalitsusi (78).

Valdkonnad, milles mõju avaldub: Eelnõu rakendamine mõjutab majandust, elu- ja looduskeskkonda, regionaalarengut ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse töökorraldust, samas olulist sotsiaalset, demograafilist mõju ning mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele ei kaasne.

Loamenetluste osaline asendamine teatisepõhiste menetlustega ning kohustuste kaotamine kiirendab asjaajamist ja vähendab nii isikute halduskoormust kui ka avaliku sektori asutuste töökoormust. Maaomanike, ettevõtjate ja maaparandussüsteemide halduskoormus väheneb eeskätt lubade ja kooskõlastuste taotlemise vajaduse ning esitatavate dokumentide mahu vähenemise tõttu ning maaparandussüsteemi asutamise lihtsustamise tõttu. MaRu töökoormus väheneb eelkõige maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse, millele muud luba ei anta, lihtsustuste tõttu.

Muudatused on lähtuvalt muudatuste eesmärgist ja mõjutatavast sihtrühmadest koondatud seitsmeks suuremaks muudatuste plokiks.

6.1 Muudatused, mis on suunatud keskkonnariskide ennetamisele ja avalike huvide varasemale arvestamisele. Siia on koondatud järgmiste muudatuste mõju: keskkonnakaitse meetme rakendamise vajaduse määramine projekteerimistingimustes, maaharimise piirangu kaotamine avatud eesvoolu kaitsevööndis (dubleeriva regulatsiooni eemaldamine) ning kallasraja tõkestamiseks nõusoleku andmise pädevuse täpsustamine.	
6.1.1 Mõju majandusele: ettevõtlusele, halduskoormusele, põllu- ja metsamajandusele.	
Sihtrühm: maaparandussüsteemide omanikud	
Avaldatav mõju: Keskkonnakaitse meetme rakendamise vajaduse määramisel projekteerimistingimustes tuleb maaparandussüsteemi omanikel maaparandussüsteemi ehitamisel arvestada täiendavate töödega ja kuludega, mis ei ole otseselt vajalikud maaparandussüsteemi toimimiseks, kuid leevendavad maaparandussüsteemi ehitamisega kaasnevat mõju.	
Mõju olulisus	
Ulatus: väike.	Sihtrühma suurus: väike, 100–200 maaparandussüsteemi omanikku.
Sagedus: väike, ühekordne tegevus, sest omanik osaleb ehitusprotsessis valdavalt väga harva või isegi ühekordselt.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike, positiivne mõju.
6.1.2 Mõju keskkonnale: avalikud teenused, maaparandussüsteemi projekteerimistingimuste andmine.	
Sihtrühm: maaparandussüsteemi omanikud	
Avaldatav mõju: Muudatus tehakse eesmärgiga säästa looduskeskkonda nii maaparandussüsteemi ehitamise aegselt kui järgselt, mistõttu mõju looduskeskkonnale on pigem positiivne.	
Mõju olulisus	
Ulatus: väike.	Sihtrühma suurus: väike, 100–200 maaparandussüsteemi omanikku.
Sagedus: väike, ühekordne tegevus.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike, positiivne mõju.
6.1.3 Mõju riigiasutuse korraldusele, kuludele ja tuludele: avalikud teenused, maaparandussüsteemi projekteerimistingimuste andmine.	

Sihtrühm: MaRu	
Avaldatav mõju: MaRu-l tuleb määrata keskkonnameetme vajadus projekteerimistingimustes, et projekteerija saaks juba projekteerimisel sellega arvestada. Arvestades projekteerimistingimuste taotluste arvu, ei mõjuta see oluliselt MaRu töökoormust.	
Mõju olulisus	
Ulatus: väike.	Sihtrühma suurus: väike, u kümme ametnikku.
Sagedus: väike, u 20 projekteerimistingimust aastas.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike, positiivne mõju.

Mõju ulatus ja ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on väike, sest juba täna kasutatakse keskkonnasäästlikke lahendusi maaparandussüsteemi ehitamisel. Projekteerimistingimuste taotluste arv kattub ehitusloa taotluste arvuga. Arvestades ehitusloaga seotud haldusaktide arvu (vt tabel 8), millest valdava enamuse moodustab ehitusloa andmine, MaRu töökoormus oluliselt ei suurene.

Tänapäeval on maaparandussüsteemide ehitamise maht väga väike. Suurim süsteemide valdaja on Riigimetsa Majandamise Keskus (edaspidi *RMK*), kelle valduses on üle poole kuivendatud metsamaast. *RMK* on võtnud eesmärgiks, et enam süsteeme ei ehita ehk uusi süsteeme ei raja ega olemasolevaid süsteeme ei rekonstrueeri. *RMK* põhimõtte on edaspidi süsteemid korras hoida maaparandushoiuga. Seega on mõjude hindamisel mõistlik ehitusprotsessis käsitleda maaparandussüsteemi omanike sihtrühmana eraomandis oleva maaparandussüsteemi omanikke. Tabelist 8 nähtub, et ehituslubadega seotud haldusaktide koguarv aastatel 2019–2024 on pidevas languses ja vähenenud kuue aastaga kolm korda.

Sihtrühma suurus on väike. Näiteks 2023. aastal tehti 51 ehitusloa toimingut, millest 32 (63%) puhul oli taotlejaks *RMK* ja 19 (37%) puhul muud maaparandussüsteemi omanikud. Kui arvestada, et eraomandis oleva maaparandussüsteemi ehitamiseks esitatakse 20 projekteerimistingimuste taotlust aastas keskmiselt viie katastriüksuse rekonstrueerimiseks, millel võib olla nii üks maaomanik kui ka mitu maaomanikku, siis moodustavad sihtrühma 100–200 maaomanikku.

TABEL 8 Ehitusloaga seotud haldusaktid ja korrastatud maaparandussüsteemide pind aastatel 2019–2024

aasta	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ehitusloa andmine või andmisest keeldumine, kehtetuks tunnistamine	102	104	95	84	51	34
Korrastatud maaparandussüsteemide pind hektarites	27 271	24 411	22 966	19 329	17 879	17318

Muudatuse eesmärk on seaduses selgemalt välja tuua, millega tuleb vastavates ehitamist puudutavates etappides arvestada ja tagada seeläbi maaparandussüsteemi toimimine ja ehitamine looduskeskkonda säästvalt. Samas juba täna sisuliselt järgitakse keskkonnamõju osa ehitusprojektides ja ehitamisel, mistõttu muudatuse mõju sihtrühmale, majandusele ja riigiasutustele on väike. Looduskeskkonnale on mõju positiivne.

6.2 Väikesüsteemi puudutavad muudatused	
Siia on koondatud järgmiste muudatuste mõju: väikesüsteemi määratluse lihtsustamine ja väikesüsteemil maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega alustamiseks teatamise nõude üksnes väikesüsteemi eesvoolu kaitsevööndi suhtes kehtestamine, projekteerimistingimuste vajalikkus väikesüsteemile, mille asukohast tulenevalt on avalik-õiguslikke kitsendusi.	
6.2.1 Mõju majandusele: ettevõtlusele, halduskoormusele, põllu- ja metsamajandusele.	
Sihtrühm: maaparanduse väikesüsteemi omanikud	
Avaldatav mõju: väikesüsteemi määratlus on arusaadavam, see ei sõltu omanike arvust. Muudatusega muutuvad osad n-ö suured süsteemid väikesüsteemideks, neile kohaldub senisest oluliselt lihtsam loamenetlus. Väikesüsteem võib asuda mitme omaniku maal, mistõttu tuleb neil kavandatavad maaparandussüsteemi mõjutavad muud tegevused omavahel kooskõlastada, MaRu sekkumiseta. Väikesüsteemil, mille asukohast tulenevalt on avalik-õiguslikke kitsendusi, tuleb taotleda projekteerimistingimused selleks, et MaRu saaks kaasata asjaomased asutused, kes annavad ehituskava koostamiseks oma tingimused. See on oluline selleks, et juba ehituskava koostamisega alustamisel saab ehituskava koostaja nende tingimustega arvestada ja ehitusteatise esitamisel ei ole tõenäoliselt vaja enam ehituskavas muudatusi teha.	
Mõju olulisus	
Ulatus: keskmine.	Sihtrühma suurus: väike.
Sagedus: väike, ühekordne tegevus.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike.

6.2.2 Mõju riigiasutuse korraldusele, kuludele ja tuludele: avalikud teenused.	
Sihtrühm: MaRu	
Avaldatav mõju: Väikesüsteemi termin on üheselt arusaadav ja ei muutu omanike muutumisega või maatoimingute tegemisega. MaRu saab kaardipäringuid automatiseerida. Järelevalve kohustus väikesüsteemidel toimuva maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse üle kaob. Sellistele väikesüsteemidele projekteerimistingimuste andmisega tuleb MaRu-le küll üks menetluse etapp juurde, kuid samas on ehitusteatise menetlemisel lihtsam, sest ehituskava ei ole vaja eeldatavalt enam kitsendustest lähtuvalt muuta.	
Mõju olulisus	
Ulatus: keskmine.	Sihtrühma suurus: väike, u 15 ametnikku
Sagedus: keskmine.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike.

Meie hinnangul on negatiivsete mõjude avaldumise risk väike, kuid teatud juhtudel võib tekkida olukord, kus kahjustatakse teist maaomandit. Kuna väikesüsteemil võib omanikke olla rohkem kui üks, võib see kaasa tuua maaparandustööde koordineerimisel erinevaid arusaamu. Samas see ei erine endisest olukorrast n-ö suurest süsteemist, kus omanikel tuli samuti enne ehitamise kavandamist omavahelised kokkulepped saavutada. Väikesüsteemil MaRu-l ei ole kohustust järelevalvet teha ja saab suunata ressursid keerukamatesse menetlustesse. Teatud juhtudel võib näiteks maaomanike vähesest teadlikkusest tekkida olukord, kus sellise väikesüsteemi, mille asukohast tulenevalt avalik-õiguslikud kitsendused puuduvad, omanikud esitavad igaks juhuks samuti projekteerimistingimuste taotlusi. MaRu saab kujundada praktikad selle olukorra ennetamiseks, näiteks juhised veebilehel.

6.3 Maaparandussüsteemi ning selle osade ehitamise lihtsustused
Siia on koondatud järgmiste muudatuste mõju: väikesüsteemi, millele asukohast tulenevalt on seatud avalik-õiguslikud kitsendused, projekteerimistingimuste taotlemise vajalikkus, üksikrajatise ning väikesüsteemi ehitamine, millele asukohast tulenevalt ei ole avalik-

õiguslikke kitsendusi, ehitusteatis ja ehituskava või üksnes kasutusteatis alusel, teatistega esitatavate andmete loetelude ühtlustamine, maaparandussüsteemi ja väikesüsteemi ehitamist reguleerivate sätete koondamine, üksiku veejuhtmega seotud muudatus.	
6.3.1 Mõju majandusele: ettevõtlusele, halduskoormusele, põllu- ja metsamajandusele.	
Sihtrühm: maaparandussüsteemide omanikud	
Avaldatav mõju: Eelnõuga kavandatakse lihtsustada maaparandussüsteemi üksikrajatise (välja arvatud eesvoolul paiknev trüüp, keskkonnakaitseks vajalik rajatis, regulaatorkaev, maaparandussüsteemi teenindav tee) ja väikesüsteemi, mille asukohast tulenevalt ei ole avalik-õiguslikke kitsendusi, ehitamist selliselt, et ehitamiseks luba ei ole vaja taotleda ega ka ehitamisest teavitada. Muudatusega vähendatakse maaparandussüsteemi omanike halduskoormust. Vähendatakse tarbetut asjaajamist selliste väiksete rajatiste ehitamisele, millel on väike mõju maaparandussüsteemi toimimisele ja ümbritsevale maakasutusele.	
Mõju olulisus	
Ulatus: suur.	Sihtrühma suurus: keskmine
Sagedus: väike.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike.

6.3.2 Mõju riigiasutuse korraldusele, kuludele ja tuludele: avalikud teenused, ehitusõiguse saamine.	
Sihtrühm: MaRu	
Avaldatav mõju: Kaob ära loamenetluse protsess väikese mõjuga maaparandussüsteemi ehitamisel. MaRu saab suunata oma ametnikke sisulisemetele ja erialast kompetentsi vajavatesse keerulisematesse menetlustesse. Sarnaselt EhS-ile on ehitusteatis esitamisel isikul õigus teatud ooteperioodi möödumisel alustada ehitusteatises kirjeldatud ehitise ehitamisega. Muudatus vähendab MaRu töökoormust, sest kohustuslikku loamenetlust enam ei ole ja MaRu ei pea nn vaikumisi nõusoleku puhul haldusakti vormistama. Samas on MaRu-le antud õigus kontrolli tulemusena viia läbi põhjalikum menetlus – nt on vaja ehitusprojekt teatud nõuetega vastavusse viia enne, kui ehitamisega saab alustada.	
Mõju olulisus	
Ulatus: keskmine.	Sihtrühma suurus: väike, ehitusloa menetlejaid on kümme inimest.
Sagedus: väike, ühekordne tegevus iga üksikrajatise suhtes.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike.

Meie hinnangul on riskide esinemise tõenäosus küll väike, kuid need võivad siiski avalduda, näiteks mõni üksikrajatis võib küll tekitada tõrke maaparandussüsteemi osal, kuid see saab olla lühiajaline ja lokaalne tõrge, mida on võimalik suhteliselt lihtsalt likvideerida. Vajaduse korral saab MaRu tõrke avastamisel sekkuda maaparandussüsteemi ehitamisest teatamiseprotsessi. Omanikul on kohustus ehitada hea tava kohaselt ja nõudeid järgides, mistõttu risk on väike. MaRu saab suunata ressursse ehitus- ja kasutuslubade menetlusse keerulisematel juhtumitel.

Riskid võivad avalduda näiteks ehitusteatis esitamisel, kui menetlussüsteemi rikke tõttu võib jääda mõne teatis korral teatajale teavitamata, et vajalik on põhjalikum menetlus. Omanikul on kohustus ehitada hea tava kohaselt ja nõudeid järgides, mistõttu risk on väike. Ehitusteatis arvelt, mis ei vaja tähelepanu, saab MaRu suunata ressursse ehitus- ja kasutuslubade menetlusse keerulisematel juhtumitel.

6.4 Ehitustegevuse kohustuslikust loa taotlemisest loobumine ja selle asendamine ehitamisest ja kasutamisest teatamisega.
--

Siia on koondatud järgmiste muudatuste mõju: ehitusloa taotluse asendamine ehitusteatisega ja kasutusloa taotluse asendamine kasutusteatisega, ehitusloa andmise tähtaja pikendamine.	
6.4.1 Mõju majandusele: ettevõtlusele, halduskoormusele, põllu- ja metsamajandusele.	
Sihtrühm: maaparandussüsteemide omanikud.	
Avaldatav mõju: Ehitusloa taotlus kavandatakse asendada ehitamisest teavitamisega ning kasutusloa taotlus kasutamisest teavitamisega. Vajaduse korral saab teavitamine üle minna loamenetluseks. Ehitusteatise esitamine annab isikule õiguse alustada ehitamisega pärast 30 päeva möödumist ehitusteatise esitamisest, kui MaRu ei teavita, et ehitamine vm on vaja nõuetega vastavusse viia. Muudatus vähendab maaparandussüsteemi omanike aja- ja rahalise ressursi kulu ning kiirendab ja lihtsustab menetlust. Maaparandussüsteemil kavandatava ehitamist lubava protsessi lihtsustamine võimaldab kiiremini alustada ja jätkata maaparandussüsteemil põllumajandus- ja metsanduslike tegevusega.	
Mõju olulisus	
Ulatus: suur.	Sihtrühma suurus: 100–200 maaomanikku.
Sagedus: väike, ühekordne tegevus. Vajadus ehitamiseks on kord u 20 aasta jooksul. Vahepealsetel aastatel tehakse maaparandushoidu, mis on loavaba tegevus.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike.

6.4.2 Mõju riigiasutuse korraldusele, kuludele ja tuludele: avalikud teenused, ehitusõiguse saamine.	
Sihtrühm: MaRu	
Avaldatav mõju: Sarnaselt EhS-ile on ehitusteatise esitamisel isikul õigus teatud ooteperioodi möödumisel alustada ehitusteatises kirjeldatud ehitise ehitamisega. Muudatus vähendab MaRu töökoormust, sest kohustuslikku loamenetlust enam ei ole ja MaRu ei pea nn vaikumisi nõusoleku puhul haldusakti vormistama. Samas on MaRu-le on antud õigus kontrolli tulemusena viia läbi põhjalikum menetlus – nt on vaja ehitusprojekt teatud nõuetega vastavusse viia enne, kui ehitamisega saab alustada.	
Mõju olulisus	
Ulatus: keskmine.	Sihtrühma suurus: väike, ehitusloa menetlejaid on kümme inimest.
Sagedus: väike.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike.

Meie hinnangul on riskide esinemise tõenäosus küll väike, kuid need võivad siiski avalduda näiteks ehitusteatise esitamisel võib menetlussüsteemi rikke tõttu jääda mõne teatise korral teatajale teavitamata, et vajalik on põhjalikum menetlus. Omanikul on kohustus ehitada hea tava kohaselt ja nõudeid järgides, mistõttu risk on väike. Ehitusteatiste arvelt, mis ei vaja tähelepanu, saab MaRu suunata ressursse ehitus- ja kasutuslubade menetlusse keerulisematel juhtumitel.

6.5 Maaparandussüsteemi toimimise tagamiseks ettenähtud kooskõlastamisega ja loamenetlusega seotud muudatused.
Siia on koondatud järgmiste muudatuste mõju: kinnisasjal maakorraldustoimingu tegemise ja kinnisasja sihtotstarbe ja kasutusotstarbe muutmise kooskõlastusest loobumine, maaparandussüsteemi maa-alal, eesvoolu kaitsevööndis ja eesvoolu kaitseõigul maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse loamenetluse asendamine teatamisega, maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega seotud dubleerivate menetlusnormide maaparandusseadusest välja jätmine.
6.5.1 Mõju majandusele: ettevõtlusele, halduskoormusele, põllu- ja metsamajandusele.
Sihtrühm: Maaparandussüsteemide omanikud ja muu tegevuse kavandajad

Avaldatav mõju: Maaparandussüsteemil muu tegevuse kavandamiseks, millele muud luba ei anta, ei ole vaja ka MaRu luba taotleda, vaid tuleb tegevusest teavitada. MaRu võib kümne päeva jooksul teatise esitajat teavitada, millega tuleb tegevuse elluviimisel arvestada, et oleks tagatud maaparandussüsteemi toimimine. Muudatus vähendab maaparandussüsteemi omanike ja muu tegevuse kavandajate halduskoormust.	
Mõju olulisus	
Ulatus: väike	Sihtrühma suurus: keskmine
Sagedus: väike, ühekordne tegevus.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike.

6.5.2 Mõju riigiasutuse korraldusele, kuludele ja tuludele: avalikud teenused.	
Sihtrühm: MaRu	
Avaldatav mõju: Haldusorgan saab teavitada, millega tuleb tegevuse elluviimisel arvestada. Muudatus vähendab MaRu töökoormust, kuna vaja ei ole anda luba tegevuseks haldusaktiga. MaRu võib kümne päeva jooksul teatise esitajat teavitada, millega tuleb tegevuse elluviimisel arvestada, et oleks tagatud maaparandussüsteemi toimimine.	
Mõju olulisus	
Ulatus: väike	Sihtrühma suurus: väike, u 15 ametnikku tegeleb kooskõlastamisega.
Sagedus: väike, ühekordne tegevus.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike.

Meie hinnangul on riskide esinemise tõenäosus küll väike, kuid need võivad siiski avalduda näiteks mõni tegevus võib küll tekitada tõrke maaparandussüsteemi osal, kuid see saab olla lühialaline ja lokaalne tõrge, mida on võimalik suhteliselt lihtsalt likvideerida. Vajaduse korral saab MaRu tõrke avastamisel sekkuda ehitamise ja kasutamise protsessi. Tegevuse kavandaja ei tohi tekitada kahju ja peab selle hüvitama.

6.6 Registritega ja vastutava spetsialistiga seotud muudatused	
Siia on koondatud järgmiste muudatuste mõju: Maaparanduse alal tegutsevate ettevõtjate registri (MATER) üleviimine majandustegevuse registrisse (MTR), maaparandussüsteemide registri (MSR) sätete täpsustamine, maaparanduse alal tegutseva ettevõtte vastutava spetsialisti töökogemuse nõude täpsustamine.	
6.6.1 Mõju majandusele: ettevõtluskeskkond ja ettevõtjate tegevus, halduskoormus.	
Sihtrühm: maaparanduse uurimistöö, maaparandussüsteemi projekteerimise, maaparanduse omanikujärelevalve, maaparandusehituse ning maaparanduse ekspertiisi eest vastutavad spetsialistid ja maaparanduse alal tegutsevad ettevõtjad.	
Avaldatav mõju: Registri üleviimine MATER-ist MTR-i lihtsustab ettevõtjate tegevust, kuna MTR on üldkasutatav ja paremini integreeritud majandustegevuse infosüsteem. Võimaldab paremat andmehaldust ja läbipaistvust.	
Mõju olulisus	
Ulatus: suur, mõjutab kõiki maaparanduse valdkonnas tegutsevaid ettevõtjaid.	Sihtrühma suurus: väike, u 150 ettevõtjat ja u 180 vastutavat spetsialisti.
Sagedus: püsiv, registri kasutamine on igapäevane osa ettevõtlusest.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike. Ülemineku perioodil kohanemine uue keskkonnaga.

Meie hinnangul on riskide esinemise tõenäosus väike. Registri üleviimine MTR-i parandab ettevõtluskeskkonda, vähendab ettevõtjate halduskoormust ja suurendab andmete kättesaadavust. Mõju on positiivne, kuid vajab sujuvat üleminekut ja selget kommunikatsiooni. Kõik ehitamisega tegelevad ettevõtjad on koodatud ühte registrisse. Põllumajandusameti infosüsteem (PMAIS) on aegunud, seal ei tehta enam arendusi ning hooldust, mistõttu võib

tekkida turvariske. Muudatustega paraneb andmeturve. Ülemineku perioodil on vajalikud koolitused ja juhendmaterjalid.

6.6.2 Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: avalikud teenused.	
Sihtrühm: MaRu (MTR-i volitatud töötaja maaparandusseadusest tulenevate ülesannete korral).	
Avaldatav mõju: MaRu teeb järelevalvet maaparanduse alal tegutsevate ettevõtjate üle ja kinnitab tegevusteateid uues keskkonnas, mis on MaRu-ga samas, MKM haldusalas olev register (MATER on REM-i haldusalas).	
Mõju olulisus	
Ulatus: väike, mõjutab MaRu.	Sihtrühma suurus: väike, MaRu maaparanduse valdkonna ametnikud (u 50 ametnikku.)
Sagedus: väike, ühekordne tegevus.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike, riskid on seotud tehnilise üleminekuga ja vajadusega kohandada tööprotsesse.

Sihtrühm: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MTR-i vastutav töötaja).	
Avaldatav mõju: Andmetöötluse koormuse suurenemine, vajadus eelnevalt süsteeme kohandada.	
Mõju olulisus	
Ulatus: keskmine, mõjutab registri haldajat ja koostööpartnereid.	Sihtrühma suurus: väike, otseselt on mõjutatud registri haldajad ja IT-tugi.
Sagedus: püsiv, registri haldamine on igapäevane töö.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike, riskid on seotud tehnilise üleminekuga ja andmete migratsiooniga.

Meie hinnangul on riskide esinemise tõenäosus väike. MTR-is tuleb eelnevalt luua võimalused maaparanduse valdkonna vastutavate spetsialistide lisamiseks, kuna vastutava spetsialisti sobivuse hindamiseks on MaRu-l vaja kontrollida isiku haridust ja eelnevat töökogemust ning seda kontrolli ei saa teha automaatselt. MaRu kontrollib isiku esitatud dokumente. Samas kaob ära vajadus MATER registrit eraldi üleval pidada.

6.7 Maaparandushoiuga seotud muudatused	
Siia on koondatud järgmiste muudatuste mõju: maaparandushoiu nõuete täpsustused, lisavee juhtimisega seotud muudatused, maaparandushoiukavadest loobumine ning maaparandusühistute asutamise, lõpetamise ja tegevusega seotud muudatused.	
6.7.1 Mõju majandusele: ettevõtlusele, halduskoormusele, põllu- ja metsamajandusele.	
Sihtrühm: maaparandussüsteemi omanikud.	
Avaldatav mõju: Maaparandushoiu nõuded ja isikute kohustused on paremini arusaadavad, mis eeldatavalt tõhustab maaparandushoidu. Ühistute asutamise ja lõpetamise lihtsustused vähendavad isikute halduskoormust ja eeldatavalt aitavad kaasa ühistulise tegevuse elavnemisele.	
Mõju olulisus	
Ulatus: keskmine, mõjutab kaudselt kõiki maaparandussüsteemi omanikke.	Sihtrühma suurus: kõik maaparandussüsteemi omanikud.
Sagedus: püsiv.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike.

6.7.2 Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: avalikud teenused, maaparandushoiu korraldamine.	
Sihtrühm: MaRu.	
Avaldatav mõju: Maaparandushoiukava koostamisest loobumine vähendab MaRu töökoormust. Maaparandushoiu korraldus ei muutu.	
Mõju olulisus	
Ulatus: väike, mõjutab MaRu.	Sihtrühma suurus: väike, MaRu maaparandushoidu korraldavad ametnikud (u 10 ametnikku.)
Sagedus: püsiv.	Ebasoovitavate mõjude risk: väike, maaparandushoidu kavandatakse ja korraldatakse endiselt.

Meie hinnangul on riskide esinemise tõenäosus väike. Maaparandushoiu ja lisavee juhtimise nõuete täpsustamine pigem tõhustab maaparandushoidu. Seni maaparandushoiukavas esitatud andmeid esitatakse edaspidi dünaamilisemalt ja ajakohasemalt ning uuendatakse jooksvalt maaparandushoidu käsitlevaid juhiseid. Hoiukava andmed on seni olnud oluline sisend veemajanduskavadele, milleks vajalike andmete kogumist jätkatakse.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

MaaParS-i muudatused mõjutavad peamiselt MaRu tulusid ja kulusid. Muudatused (1) nii vähendavad, kui suurendavad MaRu halduskulusid. MaRu-le kaalutlusõiguse andmine riigieesvoolude uuendusprojekti tellimise kohta (7) suurendab MaRu töökoormust. Ülejäänud muudatused kas vähendavad MaRu töökoormust või ei muuda seda. Summaarselt MaRu-le seaduse rakendamisega täiendavat tööjõukulu ei teki.

Seaduse rakendamisega kaasneb kulu hinnanguliselt 50 tuhat eurot TTJA-le IT-arenduseks seoses MATER-i üleviimisega MTR-i. MATER andmete üleviimiseks MTR-i on TTJA-le vajalikud MTR-i arendamiseks täiendavad vahendid. Vastavad kulud kaetakse MaRu vahenditest.

MaRu alustas 2025. aastal MSR-i üleviimist ReM-i haldusalast MKM-i haldusalasse. Asuti välja arendama uut maaparanduse infosüsteemi MAPIS. Projekti rahastati Euroopa Liit taasterahastu NextGenerationEU vahenditest. Kuna arendustöö käigus selgusid nii õigusruumi täpsemad muudatused kui ka täpsemad funktsionaalsed vajadused ja tehnilised võimalused, siis on vaja MAPIS-e täielikuks välja arendamiseks teha II arenduse etapp. Seoses eelnõus ette nähtud menetlusprotsesside muutumisega tekib vajadus muuta ka MSR-is menetlusprotsesse. Seaduse rakendamiseks riigieelarvest lisaraha ette ei nähta, vajalikud kulud kaetakse MaRu vahenditest, käimasolevatest välisprojektidest ja ELi uue rahastamisperioodi mehhanismidest.

Tabel 9 Muudatuste mõju MaRu töökoormusele

	Muudatus	Mõju MaRu töökoormusele
1	Keskkonnakaitse meetme rakendamise vajaduse määramine projekteerimistingimustes, maaharimise piirangu	Keskkonnameetme rakendamise vajaduse määramine ei mõjuta MaRu töökoormust. Projekteerimistingimusi antakse ca 35 tk aastas.

	kaotamine avatud eesvoolu kaitsevööndis (dubleeriva regulatsiooni eemaldamine) ning kallasraja tõkestamiseks nõusoleku andmise pädevuse täpsustamine	Eesvoolu kaitsevööndis maaharimise piiramise nõude kehtetuks tunnistamine vähendab minimaalselt MaRu töökoormust. KeÜS-is kallasraja tõkestamiseks nõusoleku andmise regulatsiooni muudatus vähendab minimaalselt MaRu töökoormust.
2	väikesüsteemi määratluse lihtsustamine ja väikesüsteemil maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega alustamiseks teatamise nõude üksnes väikesüsteemi eesvoolu kaitsevööndi suhtes kehtestamine, projekteerimistingimuste vajalikkus väikesüsteemile, mille asukohast tulenevalt on avalik-õiguslikke kitsendusi.	Väikesüsteemi määratluse lihtsustamine muudab selle kõigile üheselt mõistetavaks võrreldes kehtiva seadusega, kus väikesüsteemi määratlemiseks tuli selgitada välja kinnisasjade omanikud. Muudatus vähendab väga vähesel määral MaRu töökoormust. Väikesüsteemi eesvoolu kaitsevööndi suhtes maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse teatamise nõue muudab MaRu töökoormust vähesel määral. Koosmõjus väikesüsteemi määratluse muudatusega on väikesüsteeme oluliselt rohkem. Nendel oli ka enne muudatust muu tegevuse kooskõlastamise kohustus. MaRu töökoormuse vähenemine tuleneb maaparandussüsteemi maa-alal muust tegevusest teatamise vähenemisest väikesüsteemide arvu suurenemise tõttu (need olid varem suured süsteemid, millel oli kooskõlastamise kohustus). Väikesüsteemi, mille asukohast tulenevalt on avalik-õiguslikke kitsendusi, ehitamiseks projekteerimistingimuste andmine mõjutab MaRu töökoormust vähesel määral. Ehitusloa taotluse korral tuli kaasamise protsess ka kehtiva seaduse korral läbi teha ja viia ehituskava nõuetega vastavusse. Väikesüsteeme ehitatakse ja rekonstrueeritakse vähe. MaRu töökoormus suureneb vähesel määral.
3	väikesüsteemi, millele asukohast tulenevalt on seatud avalik-õiguslikud kitsendused, projekteerimistingimuste taotlemise vajalikkus, üksikrajatise ning väikesüsteemi ehitamine, millele asukohast tulenevalt ei ole avalik-õiguslikke kitsendusi, ehitusteatis ja ehituskava või üksnes kasutusteatis alusel, teatistega esitatavate andmete loetelude ühtlustamine, maaparandussüsteemi ja väikesüsteemi ehitamist	Väikesüsteemile projekteerimistingimuste kohustuse seadmine ei muuda MaRu töökoormust. Koosmõjus väikesüsteemi määratluse muudatusega pigem väheneb projekteerimistingimuste arv nende süsteemide arvelt, millele ei ole seatud asukohast tulenevaid avalik-õiguslikke kitsendusi. Maaparandussüsteemi üksikrajatise (välja arvatud eesvoolul paiknev truup, keskkonnakaitseks vajalik rajatis, regulaatorkaev ja maaparandussüsteemi teenindav tee) ehitamise lihtsustamine vähendab MaRu töökoormust vähesel määral. Selliste üksikrajatiste ehitamiseks ei ole seni palju ehituslubasid taotletud ja need on rajatud pigem MaRu-t teavitamata.

	reguleerivate sätete koondamine, üksiku veejuhtmega seotud muudatus.	
4	ehitusloa taotluse asendamine ehitusteatisega ja kasutusloa taotluse asendamine kasutusteatisega, ehitusloa andmise tähtaja pikendamine.	Ehitusloa taotluse asendamine ehitusteatisega ja kasutusloa taotluse asendamine kasutusteatisega vähendab MaRu töökoormust. Loa koostamine on vaid väike osa kogu menetlusest, u 4 tundi ühe menetluse kohta. Kui arvestada, et umbes pooltele ehituslubadele ei ole vaja tingimusi anda, siis väheneb MaRu töökoormus umbes 100 tundi aastas. Kasutusloa osas väheneb MaRu töökoormus umbes samas mahu. Kasutusloaga enamasti tingimusi ei anta ega teiste asutustega ei kooskõlastata, mistõttu valdav osa kasutuslubasid asenduvad teatamisega. Samas valdava osa kasutusloa töömahust moodustavad esitatud andmete ja kohapealne kontroll ja need tuleb MaRu-l teha ka kasutusteatisel esitamisel. Maaparandussüsteemi ehitusloa pikem menetlustähtaeg võimaldab MaRu-l keerulisemate ja mahukamate taotluste menetlemisel jääda lubatud menetlustähtaja piiresse. Muudatus ei mõjuta ehitusloa menetluse osas MaRu töökoormust, kuid muudatusega paraneb menetluste kvaliteet, mis vähendab eeldatavalt vaiete arvu ja seeläbi kaudselt vähendab MaRu töökoormust.
5	kinnisasjal maakorraldustoimingu tegemise ja kinnisasja sihtotstarbe ja kasutusotstarbe muutmise kooskõlastusest loobumine, maaparandussüsteemi maa-alal, eesvoolu kaitsevööndis ja eesvoolu kaitaselõigul maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse loamenetluse asendamine teatamisega, maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevusega seotud dubleerivate menetlusnormide maaparandusseadusest välja jätmine.	Maaparandussüsteemi maa-alal, eesvoolu kaitsevööndis või eesvoolu kaitaselõigul muu tegevuse kavandamisel varasema loamenetluse asendamine teatisega vähendab MaRu töökoormust vähesel määral. Selliseid tegevusi, millele muud luba ei anta, on vähe. Kooskõlastuste optimeerimine vähendab oluliselt MaRu töökoormust. Arvestades tabelis 6 toodud statistikat, saab eeldada töökoormuse vähenemist umbes 2000 kooskõlastuse võrra. Ühe kooskõlastuse menetlemiseks kulub MaRu-l aega 2–4 tundi. Vabanev aeg on vajalik MaRu-le muude kooskõlastuste nõuete täitmise üle järelevalve tegemiseks.
6	Maaparanduse alal tegutsevate ettevõtjate registri (MATER) üleviimine majandustegevuse registrisse (MTR), maaparandussüsteemide	MATER-i kaotamine ja maaparanduse alal tegutsevate ettevõtjate andmete üleviimine MTR-i toob kaasa vajaduse eelnevalt luua MTR-is võimalused maaparanduse alal tegutsevatele spetsialistidele hariduse ja eelneva töökogemuse andmete esitamiseks.

	registri (MSR) sätete täpsustamine, maaparanduse alal tegutseva ettevõtte vastutava spetsialisti töökogemuse nõude täpsustamine.	Registrite ühildamisel saab vajalikud arendused teha registri ülalpidamiskulude vähenemise arvelt. MSR sätete täpsustamine ei muuda MaRu töökoormust.
7	maaparandushoiu nõuete täpsustused, lisavee juhtimisega seotud muudatused, maaparandushoiukavadest loobumine ning maaparandusühistute asutamise, lõpetamise ja tegevusega seotud muudatused.	Maaparandushoiu nõuete täpsustamine suurendab sihtgrupi teadmisi. Maaparandushoiu nõude sõnastuse täpsustamine võimaldab MaRu-l paremini selgitada sihtgrupile maaparandushoiu kohustust. MaRu-le kaalutlusõiguse andmine riigieesvoolude uuendusprojekti tellimise kohta suurendab MaRu töökoormust, kuna MaRu peab ise määrama riigihanke korraldamiseks vajalikud riigieesvoolude uuendustööde mahud. Käesoleval ajal tellib MaRu 10–15 uuendusprojekti aastas, ühe projekti maksumus on umbes 23 000 eurot. Hinnanguliselt võiks MaRu loobuda aastas viie projekti tellimisest, mis annab kokkuhoiu 100 000–120 000 eurot. Mõningal määral väheneksid halduskulud ära jäävate projektide analüüsi ja vastuvõtmise menetluse osas. Riigi poolt korras hoitava ühiseesvoolu kaitsevööndis koprajahi või kopra väljapüügi lepingu sõlmimise nõudest loobumine ei mõjuta MaRu töökoormust, kuna seda abinõud ei ole rakendatud. Koprajahile või kopra väljapüügile kohaldub jahiseadus. Lisavee regulatsiooni täpsustamine suurendab valdkonnas õigusselgust, võib eeldada MaRu töökoormuse mõningast vähenemist. Ühistu tegevuse lõpetamise lihtsustamine ei mõjuta MaRu töökoormust. Maaparandushoiukavade koostamisest loobumine vähendab oluliselt MaRu-l dokumendi koostamiseks kuluvat aega. Samas, sisuline töö, millel hoiukava andmed põhinesid, ei vähene. Muudatuse tulemusel saab kokku hoida 0,5 inimese töö GIS valdkonnas, mida saab suunata muudesse kaardirakenduse ja GIS-ga seotud tegevustesse. Ühistute asutamise lihtsustumine võib mõnevõrra suurendada vajadust väljastada õiendeid ja ühistute tegevuspiirkonna kaarte. Samas ei saa eeldada, et muudatusega kaasneks suur maaparandusühistute moodustamise kasv (võrrelduna maaparandusühistute „buumiaastatega“).

8. Rakendusaktid

Maaparandusseaduse muudatustega kaasneb järgmiste rakendusaktide muutmine, kehtestamine või kehtetuks tunnistamine:

1) Muutub kehtetuks Vabariigi Valitsuse 20. detsembri 2018. a määrus nr 125 „Maaparandussüsteemide registri põhimäärus“ RT I, 22.12.2018, 25 (eelnoü § 1 p 42, MaaParS-i § 39 lg 2). MaaParS-i § 39 lõikes 2 kavandatud muudatuse kohaselt kehtestab maaparandussüsteemide registri põhimääruse edaspidi valdkonna eest vastutav minister. Volitusnormi alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrus muutub HMS-i § 93 lõike 1 alusel kehtetuks.

2) Eelnõu § 1 punktiga 42 (MaaParS-i § 39 lg 2) sätestatakse volitusnorm regionaal- ja põllumajandusministrile kehtestada maaparandussüsteemide registri põhimäärus. Võrreldes kehtiva maaparandussüsteemide registri põhimäärusega määruse sisus põhimõttelisi muudatusi ei kavandata. Muudetakse taotluste nimetusi tulenevalt maaparandussüsteemi mõjutava muu tegevuse teatise ning ehitus- ja kasutusteatise muudatustest.

3) Muudetakse maaeluministri 14. jaanuari 2019. a määrust nr 1 „Maaparandussüsteemi lisavett juhtiva isiku maaparandushoiukulude suuruse määramise alused ja kulude tasumise täpsem kord“ RT I, 28.12.2024, 65 (eelnoü § 1 p 72, MaaParS-i § 53 lg 10). Muutub määruse pealkiri ning määruses asendatakse läbivalt sõna „määramine“ sõnaga „arvutatakse“. Muudetakse volitusnormi sisu, viies selle vastavusse eelnõu § 1 punktides 63, 64 ja 72 kirjeldatud muudatustega, mille kohaselt lisavett juhatakse avatud eesvoolu või kuivenduskraavi, mitte maaparandussüsteemi ning MaRu ei määra edaspidi maaparandushoiukulusid, vaid need arvutatakse.

4) Muudetakse maaeluministri 25. veebruari 2019. a määrust nr 14 „Maaparandussüsteemi ehitusprojekti nõuded“ RT I, 28.12.2024, 64 (eelnoü § 1 punktid 15 ja 23, MaaParS-i § 16 lg 4 ja § 16¹ lg 4). Muutub määruse pealkiri „Maaparandussüsteemi ehitusprojekti ja ehituskava nõuded“, maaparandusseadusesse lisandub volitusnorm ehituskava nõuete kehtestamiseks, kehtiva maaparandusseaduse § 25 lõigete 3 ja 4 väikesüsteemi ehitamise kava sisu nõuded tuuakse seadusest määrusesse (plaanile kantavad andmed ja seletuskirja sisu) ning lisatakse nõuded üksikrajatise ehituskava sisu kohta.

5) Muudetakse maaeluministri 14. detsembri 2018. a määrust nr 74 „Maaparandussüsteemi kasutusloa ja väikesüsteemi kasutusloa ning nende taotluste sisu nõuded“ RT I, 18.12.2018, 9 (eelnoü § 1 punktid 32 ja 33, MaaParS-i § 30¹ lg 10 ja § 31 lg 5). Muutub määruse pealkiri „Maaparandussüsteemi kasutusloa ja kasutusteatise täpsemad sisu nõuded“ ja kasutusloa sisu nõuete volitusnormi asukoht seaduses ning määruses tehakse muud asjakohased muudatused seoses kasutusteatisega.

6) Muudetakse maaeluministri 10. detsembri 2018. a määrust nr 64 „Eesvoolu kaitsevööndi ulatus ja kaitsevööndis tegutsemise kord“ RT I, 28.12.2024, 47 (MaaParS-i § 48 lg 11). Läbivalt asendatakse määruses sõna „taotlus“ sõnaga „teatis“ vastavas käändes ning sõna „taotleja“ sõnadega „teatise esitaja“.

7) Muudetakse maaeluministri 13. detsembri 2018. a määrust nr 72 „Ehitamise dokumenteerimise ja ehitusdokumentide täpsemad nõuded ning ehitusdokumentide säilitamise ja üleandmise nõuded“ RT I, 28.12.2024, 51 (MaaParS-i § 10 lg 5). Paragrahvi 7 lõikes 2 asendatakse sõnad „kasutusloa taotlus“ sõnaga „kasutusteatis“.

8) Muudetakse maaeluministri 20. detsembri 2018. a määrust nr 79 „Maaparandussüsteemi ehitamise üle omanikujärelevalve tegemise nõuded“ RT I, 28.12.2024, 63, mis viitab maaparandusseaduse §-dele 29 ja 30.

9) Eelnõukohase seadusega tunnistatakse MaaParS-i §-d 55–57 kehtetuks (eelnõu § 1 p 74). MaaParS-i § 56 lõikes 5 on tegemist valdkonna eest vastutavale ministrile antud volitusnormiga, mille kohaselt kehtestatakse määrusega maaparandushoiukava nõuded ning maaparandushoiukava koostamise kord.

Haldusmenetluse seaduse § 93 lõike 1 kohaselt kehtib määrus mh kuni volitusnormi kehtetuks tunnistamiseni. Seaduse jõustumisel muutub kehtetuks maaeluministri 14. detsembri 2019. a määrus nr 19 „Maaparandushoiukava nõuded ning maaparandushoiukava koostamise kord“ RT I, 04.04.2020, 4.

10) Eelnõukohase seadusega tunnistatakse MaaParS-i 4. peatükk kehtetuks (eelnõu § 1 p 41). MaaParS-i § 38 lõikes 2 on tegemist valdkonna eest vastutavale ministrile antud volitusnormiga, mille kohaselt kehtestatakse maaparandusalal tegutsevate ettevõtjate registri põhimäärus.

Haldusmenetluse seaduse § 93 lõike 1 kohaselt kehtib määrus mh kuni volitusnormi kehtetuks tunnistamiseni. Seaduse jõustumisel muutub kehtetuks maaeluministri 23. novembri 2018. a määrus nr 63 „Maaparandusalal tegutsevate ettevõtjate registri põhimäärus“ RT I, 03.10.2025, 4.

11) Eelnõukohase seadusega tunnistatakse MaaParS-i §-d 55–57 kehtetuks (eelnõu § 1 p 74), mille tulemusel maaparandushoiukavasid enam ei koostata. Sellest tulenevalt muudetakse majandus- ja tööstusministri 14. augusti 2025. a määrust nr 22 „Maa- ja Ruumiameti Põhimäärus“ RT I, 19.08.2025, 1, kus § 13 lõikest 3 jäetakse välja tekstiosa „maaparandushoiukava koostamist ja selle täitmist“.

Rakendusakti kavandid on seletuskirja lisas 1.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 2028. aasta 1. jaanuaril. Normiadressaatidele antakse piisav aeg uute normidega tutvumiseks ning oma tegevuse vastavalt ümber korraldamiseks Samuti on see piisav aeg rakendusaktide muutmiseks ning uute rakendusaktide kehtestamiseks.

Käesoleva seaduse § 1 punktid 74, 81 ja 90 ning § 2 ja § 3 punkt 1 jõustuvad üldises korras. Hoiukavade koostamisest loobumise sätted jõustuvad üldises korras, et anda normiadressaatidele võimalikult varakult teada, et veemajanduskavadega koos ei tutvustata maaparandushoiukava. Uue perioodi maaparandushoiukavasid tutvustatakse enne nende kehtestamist eelneval aastal koos veemajanduskavadega. Periood lõppeb 31. detsembril 2027. aastal. Maaparandushoiukavasid 2027. aastal ei tutvustata, mistõttu õigusselguse huvides on vajalik hoiukavadest loobumise muudatus jõustada üldises korras.

Eelnõu § 2 jõustub üldises korras, et kõrvaldada võimalikult kiiresti ebaselgus, mis normi rakendamisel on tekkinud.

10. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati koostöölastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu [26-0083/01](#).

Eelnõu esitati arvamuse avaldamiseks järgmistele huvirühmadele: Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Maaparandajate Selts, Riigimetsa Majandamise Keskus, Eesti Erametsaliit, Eesti Maaülikool, Eesti Vee-ettevõtete Liit, Eesti Veeinseneride Liit, Eesti Linnade ja Valdade Liit, Eesti Turbaliit, MaRu, Eestimaa Looduse Fond, Eesti Keskkonnaühenduste Koda.

Eelnõu kohta esitasid märkused ja ettepanekud Foreko OÜ, Eesti Vee-ettevõtete Liit, Eesti Maaparandajate Selts, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja Keskus, Eesti Erametsaliit ja Riigimetsa Majandamise Keskus. Koostöölastamisel esitatud ettepanekud ja märkused ning ReM-i seisukohad nende kohta kajastuvad märkustega arvestamise tabelis (seletuskirja lisa 2).

Algatab Vabariigi Valitsus 12. oktoobril 2026. a

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)

Heili Tõnisson

Valitsuse nõunik